YU ISSN 0023-2424

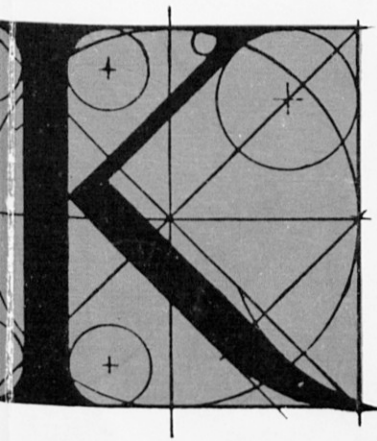

Knjižnica

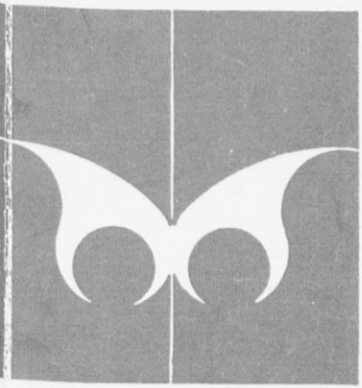

3, 2 Ljubljana 1989

Izdajatelj (published by): Zveza bibliotekarskih društev Slovenije
Uredniški svet (editorial board): dr. Bruno Hartman (predsednik-chairman); Jože Čakš, Nada-Čučnik-Majcen, Marta Fili, Ludvik Kaluža, Janez Mrdavšič, Nataša Petrov, Kristina Šega, Jože Vugrinec (člani-members)
Glavna in odgovorna urednica (editor): Jelka Gazvoda
Uredniški odbor (assistant editors): Martin Grum, Primož Južnič, Zlatka Rabzelj
Naslov uredništva (address of administration): ZBDS, Narodna in univerzitetna knjižnica, Turjaška 1, Ljubljana, Jugoslavija
Tisk (printed by): Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana
Naklada 1400 izvodov (printed in 1400 copies)
Naročnina (subscription rates) 8.000 din za člane ZBDS (for members of SLA) in 40.000 din oz. 20 US$ za nečlane (for non-members)

Revijo subvencionirata Kulturna skupnost Slovenije in Izobraževalna skupnost Slovenije

Po pristojnem sklepu oproščeno prometnega davka

YU ISSN 0023-2424

KNJIŽNICA

GLASILO ZVEZE BIBLIOTEKARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

LETNIK 33
ŠTEVILKA 2

LJUBLJANA 1989

UDK 01/02(497.12)(05)

KNJIŽNICA. Glasilo Zveze bibliotekarskih društev Slovenije 33(1989)2

LIBRARY. Journal of the Slovene Library Association 33(1989)2

KNJIŽNICA je začela izhajati leta 1957 kot glasilo Društva bibliotekarjev Slovenije. Po preimenovanju Društva v Zvezo bibliotekarskih društev Slovenije je leta 1984 postala glasilo Zveze bibliotekarskih društev Slovenije.

Uredniki KNJIŽNICE so bili doslej:

Maks Veselko	1957
dr. Branko Berčič	od 1958 do 1962
Maks Veselko	od 1963 do 1964
Jože Munda	od 1965 do 1969
Maks Veselko	od 1970 do 1971
Vlasta Pacheiner	od 1972 do 1973
dr. Bruno Hartman	od 1974 do 1979
Jože Šifrer	od 1980 do 1985

VSEBINA-CONTENTS

ČLANKI - ARTICLES

Kokole, Jože: Laserski zapisi za knjižnice sedanjosti in prihodnosti - Laser recorded information for libraries now and in the future 5

Kaegbein, Paul: Mednarodne tendence v sodobnem izobraževanju bibliotekarjev - International tendencies in library education 43

Kodila-Češnovar, Nada: Upravljanje in vodenje v visokošolski knjižnici. Vtisi s seminarja v Veliki Britaniji - Academic library management. A report from the seminar on library management, Great Britain 57

Kovše, Tanja: Knjižnično povezovanje v Avstraliji - LAA/IFLA 1988 - Library cooperation in Australia - LAA/IFLA 1988 71

ZAPISI - NOTES

Sepe, Miša: Popis knjižničarskih delavcev, ki so opravili strokovne izpite, specialistične izpite ali pa jim je bila priznana kvalifikacija - Table of librarians who passed professional and specialist examinations and of those who were awarded professional titles of honour 93

BIBLIOGRAFIJA - BIBLIOGRAPHY

Wagner, Lidija: Slovenske bibliografije v letu 1988 - Slovene bibliographies in 1988 107

OCENA - REVIEW

Jan, Zoltan: Bibliografski pregled primorskih tiskov do leta 1918 - A bibliographic surrey of prints in Primorska region up to 1918 131

ZGODOVINA KNJIŽNIC - LIBRARY HISTORY

Krapež, Vilma: Hijacint Repič in njegova zapuščina v Koprski knjižnici - Hijacint Repič's inheritance in Koper library 137

JUBILEJ - JUBILEE

Tovornik, Sonja: Mara Slajpah, 47 let dela, posvečenega razvoju knjižničarske stroke - Mara Slajpah, 47 working years dedicated to library development 141

ORGANIZACIJA - ORGANIZATION

Razpis za podelitev Čopovih diplom 1989 145

LASERSKI ZAPISI ZA KNJIŽNICE SEDANJOSTI IN PRIHODNOSTI

Jože Kokole, Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

UDK 681.3

Kokole, Jože: Laserski zapisi za knjižnice sedanjosti in prihodnosti, Knjižnica, Ljubljana, 33(1989), št.2, str. 5-41

Tehnologija optičnih diskov z laserskimi zapisi, še posebno s tistimi na tki. CD-ROMih, se naglo uveljavlja v knjižnicah razvitega sveta, zato je prikazano njeno stanje in raznolikost, predstavljene možnosti uporabe za shranjevanje, iskanje in prezervacijo zvočnih, avdio-vizualnih, slikovnih in tekstovnih zapisov ter bibliografskih strojno čitljivih podatkov. Opisano je tudi vplivanje sprege te tehnologije z mikroračunalniki (posebej še PC-ji) na knjižnično poslovanje, vključujoč uporabo CD-ROMov pri online javno dostopnih katalogih in v okviru lokalnih knjižnično informacijskih mrež. Nakazane so perspektive za nadaljnji razvoj te tehnologije in širjenje njenih aplikacij v knjižnicah.

UDC 681.3

Kokole, Jože: Laser recorded information for libraries now and in the future, Knjižnica, Ljubljana, 33(1989), no.2, p. 5-41

Optical disk technology with laser recorded information,in particular on the so called CD-ROMs, is rapidly gaining

groud in libraries of the developed countries, therefore state-of-the-art of the technology, its diversity and possibilities for recording audio, video, pictorial and textual information as well as bibliographic data is presented. Also indicated is the impact of its use with PC microcomputers on library applications, inclusively of CD-ROM supported OPACs and LAN configurations. Perspectives for further development of the technology and its even more intensive use in the libraries are discussed.

1. Nov izziv informacijske tehnologije

Vstop računalnikov v mehanizme zapisovanja in posredovanja znanja je sprožil dinamični proces vedno bolj intenzivnega ravoja informacijskih in komunikacijskih tehnologij za shranjevanje, obdelavo, iskanje in prenos informacij, pri čemer se v praksi nenehno porajajo in uveljavljajo presenetljive in vznemirljive novosti. Takšna, morda kar epohalna novost, predvsem na področju shranjevanja velikanskih količin vseh možnih oblik zapisov (podatkov, teksta, zvoka, slike) je tehnologija laserskih zapisov, največkrat na tki. optičnih diskih.

Prodornost te tehnologije je kljub komaj nekajletni ponudbi na tržišču informacijske opreme izredna, vseh njenih dimenzij za nadaljnji razvoj infromatike pa ta hip še ni mogoče zanesljivo oceniti, ker so nekateri najbolj privlačni izdelki (npr. zbrisljivi optični diski) še vedno v razvojno - prototipni fazi ne glede na optimistične napovedi, da bodo že čez nekaj časa množično na voljo. V razvitih okoljih prodira uporaba laserskih zapisov pospešeno tudi v knjižnično poslovanje in informatiko, zlasti s trenutno najbolj popularno izvedbo, tj. s tki. CD-ROMom. Intenzivnost prodiranja tega sredstva na bibliotekarsko sceno morda najbolj ilustrira pogled v kazalo letnika 1987/1988 ameriškega informativnega časopisa Information research and library automation, ki pokaže, da je v njem največ predstavitev prav CD-ROMov in drugih laserskih zapisov.

Namen tega sestavka je, da po predstavitvi celotnega spektra komercialno že dostopnih ali na tržišču v kratkem pričakovanih optičnih pomnilnikov še posebej opozori na zmogljivosti in možnosti uporabe CD-ROMov hkrati s prednostimi in slabostmi, ki jih ta sredstva izkazujejo glede na

druge, sedaj že "tradicionalne" oblike kompaktnega shranjevanja zapisov znanja (magnetne medije, mikrooblike).

2.Laserski zapisi - kaj je to?

Skupna karakteristika laserskih zapisov je, da se pri njih opravi zapisovnje na fizični nosilec informacije in obratno, odčitovanje oziroma prevzem informacij z le-tega, s pomočjo laserskega žarka. Zdaleč najpogostejši nosilec laserskih zapisov je optični disk, obstajajo pa tudi optične kartice in trakovi.

Proizvajalci optičnih diskov so razvili različne načine zapisovanja tekstualnih, zvočnih in slikovnih informacij z laserjem, zelo poenostavljeno in kolikor se le da posplošeno za različne izvedbe pa je to videti takole: na matrico iz stekla, ki je prevlečena s fotorezistenčno snovjo, se s pomočjo laserskega vpisovalnika vtisne oziroma "vžge" informacija tako,da na matrici nastanejo podolgovate vdolbine. Laserski vpisovalnik prenaša informacije na matrico bodisi neposredno z originalnega dokumenta (besedila, slike) s pomočjo optičega presnemalnika (scannerja) ali posredno z magnetnega zapisa (traku, diska).Z matrico se informacija, kodirana z vdolbinami in vmesnimi ravnimi ploskvami, prenese na negativno matrico, s te se pa z različnimi patentiranimi postopki (največkrat z nekakšnim vlivanjem kot pri gramofonskih ploščah) reproducirajo komercialni optični diski, ki se zaščitijo s prozorno folijo.

Takšni diski s "čitljivo", oziroma bolj precizno "samo odčitljivo" (angl. read only) informacijo, so tako pripravljeni za uporabo: za reprodukcijo zvoka (predvsem glasbe), mirujoče ali gibljive slike (filma), besedila na straneh (kot slikovnega zapisa) oziroma za odčitavanje podatkov, ki so zapisani z ustrezno kodiranimi znaki. Pri čitanju diska laser zaznava vdolbine in ravne ploskve na disku in prenaša to informacijo odvisno od vrste diska in načina zapisa s pomočjo avdio ali video predvajalnika ali pogonske enote (pri digitalnih oziroma kombinirano analogno-digitalnih zapisih) na zaslon TV aparata ali monitorja (mikro)računalnika.

Laserski zapisi so prav neverjetno majhni s povprečno gostoto 100 milijonov vdolbin na 1 cm2 diska /6/. Zapis na njem je dejansko ultrakompakten, kar je tudi njegova poglavitna lastnost in prednost pred ostalimi nosilci informacij (magnetnimi mediji, mikrooblikami). Njihova

nadaljnja odlika je neobčutljivost na mehanske vplive: pri odčitavanju se namreč glava laserja nikoli ne dotakne diska, kar pomeni, da ni nikakršne obrabe diska in seveda s tem zapisa, tudi morebitni madeži in prašni delci ne morejo vplivati na kvaliteto reprodukcije oziroma odčitavanja podatkov, ker je disk zaščiten s prozorno folijo.

3. Vrste optičnih pomnilnikov

3.1 Optični diski

Zapise na optičnih diskih kategoriziramo po več vidikih /8, 11, 17/ odvisno od:

- same narave in izvorne oblike zapisa informacij/podatkov
- oblike zapisa informacij na konkretnem disku
- sistema prenosa informacij glede na možnosti vpisovanja in odčitavanja
- fizičnih (velikost, trajnost) in zmogljivostnih lastnosti nosilca informacij.

1. Laserski zapisi glede na izvorno obliko

Na optičnem disku lahko shranimo: alfanumerične podatke, besedila, grafiko, slike, avdio in video zapise. Izvorni zapis teh zvrsti informacij je lahko analogen ali digitalen: po naravi informacij je analogno zapisovanje izvorno za avdio in video zapise, digitalno pa za besedila in podatke. Vsako informacijo pa je možno (pre)kodirati na prvi ali drugi način. Tako lahko npr. slikovne in glasbene zapise digitaliziramo, tj. preoblikujemo iz analognega v digitalni zapis.

2. Optične diske, ki so trenutno dostopni na tržišču, najbolj običajno kategorizirajo po načinu, kako je na njih samih zapisana informacija. Glede na ta vidik ločimo 3 skupine diskov:

a) Videodiski (okrajšano tudi LV za angl. laser video) imajo najdaljšo tradicijo in so namenjeni analognemu shranjevanju in seveda predvajanju video posnetkov (predvsem na TV aparatih): igranih filmov in avdio-vizualnih gradiv, ki so namenjeni izobraževanju, propagandi ipd.; za profesionalne namene se vse pogosteje uporabljajo videodiski, na katerih so shranjene izvorno digitalno zapisane informacije, kar dosežejo s prekodiranjem informacij iz digital-

nega v analogni zapis - to so tki. hibridni "samo odčitljivi" videodiski.

b) *Kompaktni diski* (z okrajšavo CD za angl. compact disk) so sorazmerno mlad nosilec informacij, saj so se prvi pojavili na tržišču šele leta 1984, vendar se je od tedaj njihova produkcija in uporaba skokovito povečala. Kompaktni diski so bili sprva namenjeni digitalnemu shranjevanju visokokvalitetnih (stereo), izvornih analognih glasbenih oziroma glasovnih zapisov (dejansko imamo torej opraviti s hibridno izvedbo, ker je za glasbo naravni zapis analogni!); iste optične diske in tehniko pa so prav kmalu uporabili tudi za digitalno "samo odčitljivo" shranjevanje tudi sicer izvorno že digitalno zapisanih informacij (podatkovnih zbirk, integralnih besedil) - pojavil se je CD-ROM (compact disk, read only memory).

c) *Digitalni optični diski* (z okrajšavo DOD diski). Te so razvili oziroma, natančneje, jih še razvijajo, namensko za zelo kompaktno shranjevanje izključno digitalno kodiranih zapisov katerikoli narave. Če so že izdelani oziroma razmnoženi s trajno zapisano informacijo (podobno kot CD-ROMi),pravijo takim diskom O-ROMi (optical read only memory). Pod DOD diske pa uvrščamo predvsem na tržišču že nestrpno pričakovane lastno vpisljive in zbrisljive optične diske (več o njih glej tč. 3b in 3c).

3. Pri tretji možni kategorizaciji *razvrstimo optične diske glede na (ne)ponovljivost zapisa informacije* in vpisljivost s strani uporabnika oziroma kupca diska.

a) Prvo skupino tvorijo "samo odčitljivi" diski,ki jih industrijsko reproducirajo in distribuirajo komercialni "založniki" (ki so velikokrat sami bodisi proizvajalci elektronske opreme ali pa specializirane poslovne firme). Zapisi na teh diskih so trajni, neizbrisni, uporabnik kupi disk že napolnjen s podatki/informacijami, ki jih pa z njega lahko odčituje oziroma presnema v lastne računalniško podprte zbirke za nadaljnjo uporabo. Sem sodijo vse izvedbe CD kompaktnih diskov in videodiskov, še posebej ROMi, tj. samo odčitljivi zapisi, in O-ROMi od DOD kategorije optičnih diskov.

b) V drugo skupino razvrščamo optične diske, ki so to-

varniško "prazni" in vnese na njih informacijo uporabnik/kupec sam, nakar jih uporablja kot vsak ROM, tj.podatke z njih odčituje in po potrebi prenaša na drug medij ali v drugo zbirko oziroma zapis. Sem sodijo "enkratno vpisljivi in večkratno odčitljivi" diski, za katere uporabljajo angleško kratico WORM (write once read many times). Na diske WORM se lahko digitalno vpisujejo vse oblike informacij, ki so uvodoma naštete pod tč. 1, s tem da se slikovni oziroma video zapisi vnašajo na večje diske (s premeom 30 cm oziroma 12 col).

c) Tretji skupini pripadajo tki. "zbrisljivi" diski, tj. digitalni optični diski, na katere lahko uprabnik sam vnaša, po potrebi pa tudi z njih sam briše laserske zapise. To je očitno tehnologija nadaljnjega, mnogo obetajočega razvoja. Označujemo pa te diske tudi s kratico E-DOD (za angl. erasable digital optical disk).

4. Četrta *kategorizacija optičnih diskov po velikosti in pomnilnih zmogljivostih* je najbolj formalistična.

Najbolj razširjeni so diski naslednjih velikosti:

- 12 cm (4 3/4 cole) 500 do Mbytov (enostransko)	za CD kompaktne diske,vključujoč vse ROM izvedbe, predvidoma tudi za nekatere WORMe
- 13 cm (5 1/4 cole) 250-400 Mbytov pri O-ROMih, do 500 Mbytov za WORDe in E-DODe (enostransko)	za DOD diske s tekstualnimi, podatkovnimi in grafičnimi zapisi, tj.za O-ROMe, male WORMe in zbrisljive E-DODe
- 30 cm (12 col) 2 Gbyta dvostransko (videodiski), 2 do 2,6 dvostransko (DODi)	za videodiske in DOD diske z video zapisi, tj. za velike WORMe in E-DODe

Poleg optičnih diskov se uporabljajo za laserski zapis informacij tudi optične kartice in trakovi /17/, ki pa so mnogo manj razširjeni kot diski.

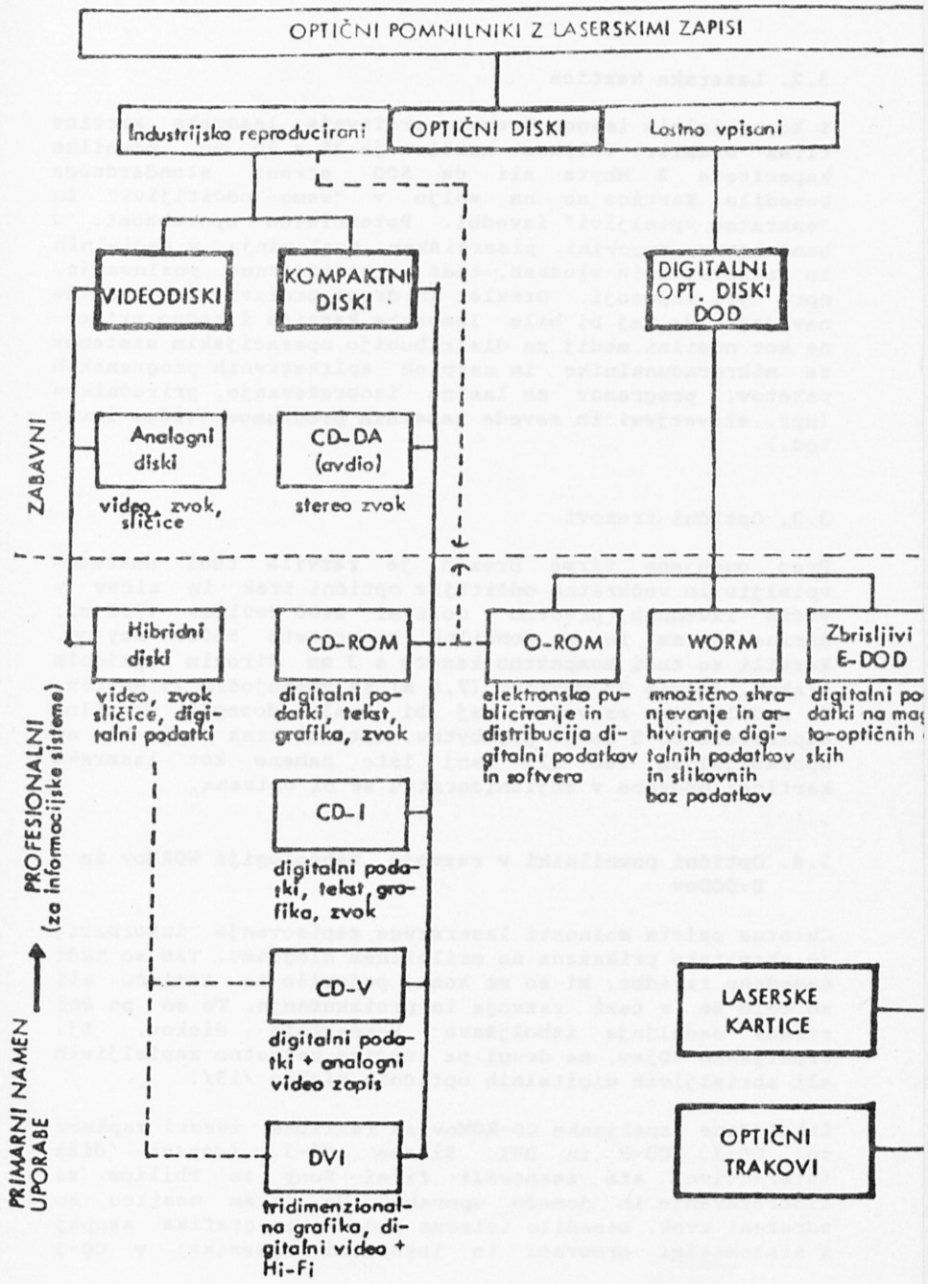
OPTIČNI POMNILNIKI Z LASERSKIMI ZAPISI
Industrijsko reproducirani
OPTIČNI DISKI
Lastno vpisani
VIDEODISKI
KOMPAKTNI DISKI
DIGITALNI OPT. DISKI DOD
ZABAVNI
Analogni diski
video, zvok, sličice
CD-DA (avdio)
stereo zvok
Hibridni diski
video, zvok sličice, digitalni podatki
CD-ROM
digitalni podatki, tekst, grafika, zvok
O-ROM
elektronsko publiciranje in distribucija digitalni podatkov in softvera
WORM
množično shranjevanje in arhiviranje digitalnih podatkov in slikovnih baz podatkov
Zbrisljivi E-DOD
digitalni podatki na magneto-optičnih
PROFESIONALNI (za informacijske sisteme)
CD-I
digitalni podatki, tekst, grafika, zvok
CD-V
digitalni podatki + analogni video zapis
DVI
tridimenzionalna grafika, digitalni video + Hi-Fi
PRIMARNI NAMEN UPORABE
LASERSKE KARTICE
OPTIČNI TRAKOVI

3.2. Laserske kartice

S komercialnim imenom Drexon proizvaja laserske kartice firma Drexler. Velikost kartice je 35 x 80 mm, pomnilna kapaciteta 2 Mbyta ali ca 800 strani standardnega besedila. Kartice so na voljo v "samo odčitljivi" in "enkratno vpisljivi" izvedbi. Potencialna uporabnost: v bančništvu, trgovini, pisarniškem poslovanju, v socialnih in zdravstvenih službah, tudi v knjižničnem poslovanju, npr. pri izposoji. Drexler in drugi proizvajalci nadalje navajajo, da naj bi bile laserske kartice izredno primerne kot nosilni medij za distribucijo operacijskim sistemov za mikroračunalnike in nasploh aplikativnih programskih paketov, programov za lastno izobraževanje, priročnikov (npr. slovarjev) in seveda zabavnih programov (video igric ipd.).

3.3. Optični trakovi

Prej omenjena firma Drexon je razvila tudi enkratno vpisljiv in večkratno odčitljiv optični trak in sicev v večih izvedbah, prvotno v dolžini 2400 čevljev (732 m), širine 70 mm in s pomnilno kapaciteto 50000 Mbytov. Razvili so tudi kompaktno kaseto s 3 mm širokim optičnim trakom, dolgim 25 čevljev (7,6 m) in vsebujočim 25 Mbytov. Z nadaljnjim razvojem naj bi kmalu dosegli pomnilne kapacitete od 5 do 50 gigabytov. Optični trak naj bi se uporabljal za več ali manj iste namene kot laserske kartice; uporaba v knjižničarstvu še ni opisana.

3.4. Optični pomnilniki v razvoju, tehnologija WORMov in E-DODov

Celotna paleta možnosti laserskega zapisovanja informacij je shematsko prikazana na priloženem diagramu. Tam so tudi navedene izvedbe, ki so se komaj pojavile na tržišču ali so celo še v fazi razvoja in preizkušanja. To so po eni strani nadaljnje izboljšave kompaktnih diskov, tj. izpeljanke CDjev, na drugi pa inačice enkratno zapisljivih ali zbrisljivih digitalnih optičnih diskov /13/.

Izboljšane izpeljanke CD-ROMov za različne zvrsti zapisov so: CD-I, CD-V in DVI. Sistem CD-I (copact disk interactive) sta zasnovali firmi Sony in Philips za izobraževanje in domačo uporabo. Na istem nosilcu so združeni zvok, besedilo iziroma podatki in grafika skupaj s sistemskimi programi in iskalnimi vmesniki; v CD-I

predvajalniku oziroma pogonski enoti je namreč vgrajen procesor Motorola 68000, zato tega pomnilnika ni treba povezati z osebnim računalnikom (PC), kot je to sicer nujno za običajne CD-ROMe.

CD-V (compact disk video) služi istočasnemu zapisovanju digitalnih podatkov in analognega video zapisa. Kmalu naj bi se pojavile tudi izvedbe, kjer bi se tudi zapisi integrirali z zapisi CD-Ija: dobili bomo CD-IV. Predstavili so pa že tudi še enega CD nosilca video zapisov, ki so ga proizvajalci (GE-RCA Labs) imenovali DVI (digital video interactive); pri njem je tridimenizionalna gibljiva grafika združena z digitalnim video in stereo zapisom.

Od čiste digitalne tehnologije optičnih diskov, tj. DODov, so že vsaj 2 leti v uporabi WORMi, na tržišču pa so se pravkar končno pojavili tudi zbrisljivi diski, pri katerih je tehnološki proces vpisovanja, brisanja in odčitovanja podatkov/informacij različen od uvodoma opisanega postopka. Dejansko je možno doseči zbrisljivost diskov z dvema različnima postopkoma: z reverzibilno spremembo agregatnega stanja snovi, na katero se zapisuje informacija, ali s tki. termomagnetno-optičnim postopkom. Pri prvem /17/ zapisujemo oziroma brišemo informacijo tako, da z laserjem izzovemo na zelo tanki plasti iz telurjevega oksida spremembo iz amorfnega v kristalno stanje in obratno. Izkoriščajoč lastnost te snovi, da ima v teh dveh stanjih različno svetlobno odbojnost, z laserjem spreminjamo agregatno stanje in s tem vpisujemo/brišemo informacije, močnejša ali šibkejša odbojnost kristalnega oziroma amorfnega stanja na disku pa omogoča tudi odčitovanje informacij. To tehniko razvija npr. japonska firma Mitsushita.

Pri magnetno-optičnem disku /10/ se informacija vpisuje oziroma briše s tanke plasti magnetne snovi, ki je nanešena na disk, takole: informacija se vpisuje v bitih, pri katerih je pri vrednosti 1 severni magnetni pol obrnjen navzgor, pri vrednosti 0 pa navzdol; na praznem disku so vsi magnetni poli obrnjeni navzdol. Pri zapisovanju se pri vrtečem disku laserski žarek vžiga pri bitni vrednosti 1 in tedaj segreje mikronsko veliko točko na disku v času nekaj nanosekund na 150 C, kar zadostuje, da magnet, ki je nameščen v pogonski enoti diska, obrne vse severne pole navzgor. Ko laser ugasne, ti poli zaradi takojšnje ohladitve "zamrznejo" v tem položaju. Pri brisanju informacij je postopek obraten, navzgor usmerjene severne pole obrne magnet navzdol in s tem "izprazni" disk, nakar se ta lahko ponovno vpisuje. Informacije

odčituje isti laser. Vendar z mnogo šibkejšim žarkom kot pri prisanju/brisanju. Zaradi tki. Kerrovega magnetnooptičnega efekta se spreminja polarizacija, kar odčituje glava laserja kot digitalne 0 ali 1.

Magnetnooptična tehnika ima očitno trenutno v razvoju prednost pred tehniko reverzibilnega stanja. Prinaša še eno kvalitetno novost: omogoča zapisovanje video posnetkov z visoko ločljivostjo, ki dosega raven analognega zapisa tudi pri barvni sliki. Elektrooptični diski so že na tržišču, ponujajo jih predvsem japonske in ameriške firme (npr. Daice Chemicals, Sony, 3M), problematične pa ostajajo še ustrezne pogonske enote, ki v tehničnem razvoju ne sledijo diskom, poleg tega so glede na njihovo ceno silno drage (disk stane okroglo 200 am. dolarjev, pogon kar 1200 am. dolarjev).

Ni poročil, da bi katerekoli teh novosti že uporabili v knjižnicah - za te ostaja potemtakem srednjeročno (to seveda glede na stanje v razvitem svetu) zanimiva predvsem CD-ROM izvedba z morebitnimi izpeljankami - od tu dalje se posveča tudi ta sestavek predvsem tem nosilcem informacij.

4. Oprema za uporabo optičnih pomnilnikov

Optični pomnilniki so primarno sredstvo za kompaktno shranjevanje informacij in niso kot taki niti zaključen del opreme niti tehnološkega procesa, saj jih lahko uporabljamo šele v povezavi z vrsto drugih naprav in programskih pripomočkov. Da torej lahko na njih iščemo in z njih prevzemamo (CD-ROMi) in nanje vpisujemo oziroma z njih brišemo (WORMi, E-DODi)informacije, moramo vzpostaviti:

- v ta namen potrebno konfiguracijo aparatur
- programska orodja za delovanje in povezovanje aparatur
- standarde, ki olajšajo oziroma sploh omogočajo uporabo aparaturne in programske opreme različnih izvedb in proizvajalcev.

4.1. Aparature in aparaturni sistemi

Sorazmerno še najbolj enostavne in enotne so konfiguracije opreme za uporabo tistih optičnih pomnilnikov, ki prihajajo na tržišče kot množični proizvod zabavne elektronike. Video-diski za predvajanje filmov in CD-DAji za stero glasbo so gotovi izdelki, ki jih uporabljamo z minimalno po-

vezavo aparatur: video predvajalnika s televizorjem oziroma avido predvajalnika s stero napravo, pri obeh pa v vseh sodobnih izvedbah še z daljinskim upravljalnikom. S selektivno uporabo dobrega ducata tipk upravljamo v celoti s sistemom, ki ga avtomatsko krmili mikroprocesor vgrajen kar v predvajalniku. Pri CD-DA diskih lahko predvajamo plošče poljubnih proizvajalcev na različnih predvajalnikih, pri videodiskih je uporaba predvajalnika že vezana na specifično tehniko laserskega zapisa.

Pri profesionalni uporabi je zadeva drugačna, opaviti imamo s pravim računalniškim sistemom, ki postaja vse kompleksnejši z zahtevnejšo tehnologijo (npr. uporabo vpisljivih in zbrisljivih diskov) ali večjim razponom storitev, ki naj nam jih nudi. Zahtevna iskanja podatkov, delov besedil, mirujočih ali gibljivih slik, grafičnih prikazov, filmskih izsekov lahko uresničimo samo z ustrezno močnimi in fleksibilnimi programi, računalnik je zato osrednja enota sistema.

CD tehnologije (ROMi in njihove izpeljanke) so pri tem usmerjene na osebne računalnike, konkretno na IBM PC ali ali njim kompatibilne mikroračunalnike. Tudi pri tehnologiji vpisljivih in zbrisljivih digitalnih optičnih diskov se bodo za izvedbe na malih diskih (s premerom 12 ali 13 cm) očitno uporabljali predvsem mikroračunalniki. Izvedbe DODov na velikih diskih pa se uporabljajo oziroma se bodo uporabljale predvsem kot periferna enota večjih, tj. mini računalnikov. Samo izjemoma so sistemi za interaktivno iskanje podatkov na kompaktnih diskih zasnovani tako, da je mikroprocesor vključen kar v pogonsko enoto, kot npr. pri CD-Iju, ki ga zato uporabljajo brez PCja, za sam prikaz informacij pa lahko tudi z neprofesionalno opremo, tj. s televizorjem in stereo napravo (zato je tudi zelo privlačen kot pripomoček za lastno ali šolsko organizirano izobraževanje!). Če želimo kombinacijo običajnega slikovnega predvajalnika s televizorjem, ki je sicer namenjena domači "zabavni" uporabi, usposobiti za delo s CD-ROMom tudi brez PCja, lahko to dosežemo malo bolj improvizirano tudi tako, da vključimo v sistem dodatno elektronsko opremo, tki. kontrolnik.

Konfiguracija opreme za uporabo CD-ROma in njegovih izpeljank je tako v skromnejši izvedbi: PC mikroračunalnik, diskovna pogonska enota (ne imenujejo je več "predvajalnik" ali "zapisovalnik"!), tipkovnica, monitor. V bogatejši konfiguraciji se takoj lahko dodajo še druge periferne enote: tiskalnik (lahko tudi laserski), magnetni pomnilniki (disketna enota, trdi disk), miška, pa tudi modem

za morebitno povezavo na večji računalnik oziroma v lokalno ali daljinsko računalniško mrežo. Pri videodiskih in lastno vpisljivih diskih (WORMi, E-DODi) je treba prav za ta namen dodati še specializirano zapisovalno-predvajalno enoto, za vnašanje že digitalno zapisanih oziroma zajetih informacij pa zagotoviti povezavo na magnetni pomnilnik,za neposredno snemanje besedil,tj. njihovo zajemanje stran za stranjo teksta, pa optični presnemalnik (scanner). Če želimo besedilo spremeniti v digitalizirane znake (kar je šele povsem adekvatno magnetnim zapisom v tradicionalnih podatkovnih zbirkah), moramo uporabiti optični odčitalnik znakov oziroma tki. CCR napravo (kar lahko naredimo, mimogrede, samo če to dopušča grafika besedila!). S podporo miniračunalnika je navsezadnje možna tudi priključitev grafičnega risalnika (plotterja). Če želimo povezati računalnik s celo baterijo optičnih diskov naenkrat (v nekakšen "optični džuboks"), potrebujemo dodatno še napravo za menjanje diskov.

4.2. Programska podpora, soodvisnost programske in aparaturne opreme

Za zahtevno in večnamensko uporabo je torej takle elektronsko-optični sistem že zares hudo zapleten. V njem morajo biti urejene tudi programske rešitve za:

- posamezne elemente, sklope, naprave
- za povezavo le-teh
- še morebitno povezavo sistema kot celote z drugimi sistemi (računalniki).

Usklajeni morajo biti potemtakem sistemski, aplikacijski in komunikacijski programi. To je možno brez določenih prilagajanj in lastnih dopolnitev programskih rešitev samo pri preprostejših konfiguracijah, kjer so vsi deli oziroma oprema sistema, mnogokrat tudi sam optični disk, od istega proizvajalca. Pri bogatejših sistemih je že treba kombinirati različne modele istega proizvajalca z opremo različnih proizvajalcev. To odpira vprašanje prenosljivosti programske in zamenljivosti aparaturne opreme, ki ima tri komponente /6/:

a) Osnovna *hardverska komponenta* vključuje optični pomnilnik in pogonsko enoto. Optični pomnilnik mora imeti določeno velikost in fizične karakteristike, ki omogočajo shranjevanje in učinkovito iskanje informacij z njega. Diskovna pogonska enota za predvajanje oziroma vpisovanje/brisanje informacij mora prepoznati te kara-

kteristike in jih povezati z ukazi, ki jih dobi od programov v procesorju, s katerimi se upravlja celotni sistem.

b) *Sistemska komponenta* vključuje programe za upravljanje in povezovanje celotnega sistema. Vključeni so v procesor mikroračunalnika, delno lahko tudi v druge elektronske sklope pri kompleksnejšem sistemu. Sistemsko komponento sestavljajo operacijski sistem in tki. sistemski ali služnosti programi. Za CD-ROMe se običajno uporablja osebni računalnik IBM in s tem operacijski sistem MS-DOS oziroma PS-DOS.

c) Pri *aplikacijski komponenti* imamo opraviti s programi, ki so namenjeni povsem določeni uporabi - to so tki. aplikacijski programi, s katerimi dela tudi neposredni uporabnik /5/. Lahko so splošni urejevalniki datotek in besedil, pri CD-ROMih pa običajno kar programi za iskanje podatkov v ustrezni podatkovni zbirki, oziroma, kot temu tudi pravijo, uporabniški vmesniki. Aplikacijski programi so prav pri optičnih pomnilnikih tesno povezani s specifično organizacijo podatkov (informacij) in obliko zapisov v okviru podatkov zbirke ali elektronsko shranjene publikacije (kar je v mnogočem analogno stavljenju, korekturi in lomljenju besedila pri klasičnem tisku!). Učinkovitost in uporabniška prijaznost vmesnika je gotovo tudi rezultat ustrezne organizacije indeksnih pregledov oziroma referenc na disku.

Neusklajenost v okviru teh komponent in/ali med njimi ima z vidika prenosljivosti in zamenljivosti opreme tele implikacije /31/:

a) na ravni *aparaturne opreme* pomeni, da je treba uporabiti različne modele predvajalnikov/pogonskih enot tudi pri isti zvrsti optičnega pomnilnika, če se na posameznih diskih za organizacijo zbirk podatkov/informacij uporabljajo različni aplikacijski pogrami;

b) na ravni *nosilcev informacij*, tj. pomnilnikov, pomeni to, da je treba prirediti informacijski sistem vsakokrat, ko vstopamo v drugače organizirano podatkovno zbirko (alternativna, vendar gotovo še dražja rešitev je, da se z drugače organizirano bazo preselimo tudi na drug računalnik);

c) na ravni aplikacijskih programskih rešitev pomeni to, da se mora uporabnik vedno znova privajati na drug sistem iskanja podatkov/informacij pri podatkovnih zbi-

rkah ali elektronsko publiciranih gradivih, ki jih podpirajo različni uporabniški vmesniki.

Iz navajanja širokega spektra elektronskih naprav in sklopov v tč. 4.1, ki jih vse lahko povežemo v sistem za uporabo optičnega diska, razberemo, da elektronika oziroma programske rešitve, ki so vgrajene v eno aparaturo, niso nujno kompatibilne s programi v drugi oziroma drugih aparaturah. Povezava med določenimi aparaturami istega sistema in le-tega z drugimi sistemi, tj. računalniki v okviru lokalnih ali daljinskih računalniških mrež, zahteva potemtakem kompatibilnost (oziroma vzpostavitev kompatibilnosti z lastnimi programskimi rešitvami) tudi na nivoju komunikacijskega softvera (z ustreznimi vmesniki, protokoli, servisi) in fizičnih povezav.

4.3 Problem standardizacije opreme

Uporaba optičnih pomnilnikov, torej tudi CD-ROMov kot trenutno najbolj zanimive izvedbe za knjižnično informatiko, je ključno odvisna od usklajenosti/kompatibilnosti ustrezne aparaturne in programske opreme. Šele z njo lahko dosežemo to, da uporabljamo različne vrste diskov oziroma istoimenske diske različnih proizvajalcev na različnih konfiguracijah aparaturne opreme po namenu in izvoru (proizvajalcu). Tega pa proizvajalci optičnih pomnilnikov in ustreznih aparatur doslej niso uspeli zadovoljivo rešiti za variante in modele apartur in programske opreme, ki je trenutno na tržišču.

Probleme lahko presežemo z ustrezno standardizacijo /27/. Žal je ta prav na področju uporabe optičnih diskov še zelo skromna, vsaj na mednarodni ravni, z vidika poenotenja specifikacij različnih proizvajalcev. V celoti je stanje vsestransko zadovoljivo samo pri CDjih z digitalnimi zvočnimi zapisi (CD- DA): tu so aparature in diski kot nosilci informacij dejansko v celoti zamenljivi. Pri CD-ROMih začne že škrtati - pri različni programski podpori ni mogoče več vedno uporabljati istega diskovnega pogona, po drugi strani pa pri različnih diskih ni nujno mogoče uporabiti istih programov.

CD-ROm je vseeno za zdaj edini profesionalni optični pomnilnik, za katerega obstajajo vsaj standardi za fizično in logično organizacijo podatkov na njem. Izhajajoč iz CD-DA tehnologije so prve tudi mednarodno upoštevane standarde postavili proizvajalci, in sicer skupaj firmi Sony in Philips za tki. fizični format, ki obsega določila

za diske (velikost, razdalje med sosednimi sledmi, vnaprej določene sektorje z 2K kapaciteto, korekcijske kode za napake) in za diskovne pogonske enote.

Leta 1986 je kakšnih ducat ameriških proizvajalcev optičnih diskov to dopolnilo še s predlogom določil za logični format, ki pokriva organizacijo datotek in direktorija. Določila so postala znana kot "standardi skupine High Sierra", kar po hotelu letovišča v Nevadi, kjer so pripravili njihovo prvo verzijo. Ti standardi določajo, kakšne identifikacije morajo biti na disku in kako in kje se morajo tam pojavljati.

Konec leta 1988 so se ta prizadevanja potrdila tudi na mednarodni ravni z objavo stadarda ISO 9660 "Procesiranje informacij, struktura prostora in datotek na CD-ROMih za izmenjavo informacij" /32/, kar zajetnim dokumentom na 31 gosto tipkanih straneh.

Za ostale vrste optičnih pomnilnikov ter spremljajočih aparatur in programov za njihovo uporabo veljajo samo lastni stadardi proizvajalcev, ki ostajajo seveda v okvirih njihovih poroizvodnih programov. Če želi ali mora uporabnik optičnega diska razširiti konfiguracijo sistema z opremo več proizvajalcev preko takšne "interne" standardizacije, je dejansko standardizacije konec.

5. CD-ROM - informacijska tehnologija osemdestih let

CD-ROM je ta hip najbolj prodoren in od vseh optičnih pomnilnikov tudi najbolj množičen proizvod, ki v zahodnih deželah nezadržno osvaja tudi knjižnično srenjo kot pravi fenomen tega destletja /6, 15, 29/.

5.1 Karakteristike, zmogljivosti, uporabniške konfiguracije, dosegljivost

CD-ROM je fizično tanka plošča iz plastike s premerom 12 cm, na kateri se lahko shranjuje s trajnim laserskim zapisom ultrakompaktno - 550 000 do 600 000 megabytov podatkov, kar alternativno ustreza:

- do 270 000 stranem besedila,
- 1000 knjigam, ki ima vsaka povprečno 250 strani,
- 17 metrom knjižnih polic,
- 600 000 bibliografskim zapisom v (UNI)MARC formatu,
- vsebini 1500 magnetnih disket,

- 18000 stranem računalniške grafike,
- 9000 stranem računalniške grafike skupaj z 8-bitnim stereo zapisom,
- 1800 digitaliziranim slikam,
- 75 minutam glasbenih posnetkov,
- kompletni enciklopediji v 20 zvezkih, s tem da na disku še ostane nekaj prostega prostora.

Ta količina informacij je zapisana samo na eni strani diska, prevladujejo zapisi besedil oziroma (bibliografskih) podatkov, na voljo so tudi CD-ROMi s slikovnimi zapisi (v najlepših barvah) in zvočnimi zapisi. Te informacije odčitava za nas s kompaktne plošče pogonska enota, ki jo upravlja računalnik. Največkrat je to IBM PC, lahko se pa uporabljajo tudi z le-tem kompatibilni modeli firm Olivetti, Toshiba, Hewlett Packard, Apple Macintosh ipd. Dodati je treba še kontrolno kartico in CD-ROM lahko uporabljamo. Zelo praktično je, da v celotno konfiguracijo vključimo še tiskalnik za morebitno nadaljnjo diseminacijo informacij. Pogonska enota mora biti softversko kompatibilna z računalnikom. Proizvajalci oziroma založniki navajajo ustrezne možnosti oziroma pogoje za povezovanje aparatur v svojih specifikacijah, na kar je treba pri nakupu še posebej paziti.

Čas vstopanja v zbirko informacij je pri iskanjih na CD-ROMu glede na magnetne medije manj ugoden s povprečno 1 do 2 sekundama, izjemoma tudi pod eno sekundo. Nekoliko učinkovitejše je prenašanje podatkov oziroma datotek z diska na drug (npr. magnetni) pomnilnik, tj. hitrost presnemanja, ki je povprečno 150 kilobytov na sekundo.

Diske same kot fizične nosilce informacij dobavljajo proizvajalci zabavne in profesionalne elektronike, s podtki oziroma drugimi informacijami jih napolnijo "založniki" CD-ROMov, ki so po strukturi kar se da pestri: založniki tiskanih publikacij, softverske firme, knjižnice, servisne organizacije ipd. Mnogi CD-ROMi vsebujejo elektronsko publicirano verzijo tiskane publikacije, ki pa z izdajo na CD-ROMu ne preneha izhajati, temveč se pojavlja na tržišču vzporedno z njo. Posebnih posrednikov, distributerjev CD-ROMov običajno ni, zato se je treba za naročanje ali podrobnejše informacije o vsebini in tehničnih pogojih za uporabo določenega proizvoda obračati neposredno na "založnika".

Informacije na CD-ROMu ni mogoče dopolnjevati, zato je treba izdajati vedno znova ažurirane oziroma kumulirane verzije, odvisno od vsebine in dotoka informacij, za

določen vir mesečno, četrtletno, polletno, letno ali celo redkeje. Običajno založnik zahteva, da uporabnik/kupec diska staro verzijo vrne, brž ko prejme novo, kar pomeni, da ima vedno na voljo samo eno, ki pa je najbolj ažurna. Ustrezna določila so v kupoprodajni pogodbi, ki jo je treba pred podpisom skrbno preučiti, ker vključijo v njo nekateri dobavitelji celo klavzulo, da mora kupec CD-ROMa vrniti tudi zadnjo verzijo, če odpove stalno naročilo.

Pri komplementarnih izdajah v tiskani obliki in na CD-ROMu običajno ni večjih razlik med cenama obeh verzij. Praviloma je vsaka vsebinsko zaključena CD-ROM publikacija edina te vrste, so pa tudi izjeme, da izda isto podatkovno zbirko ali priročnik na CD-ROMu več založnikov (in to z isto ali tudi različno organizacijo podatkov oziroma formatov zapisa); primera: ERIC bazo izdajajo Dalog, OCLC in SilverPlatter, MEDLINE pa ponujajo kar štirje: Silver-Plater, Dialog, BRS in Cambridge scientific abstracts.

Z upoštevanjem večkratnega založništva je bilo v začetku leta 1988 na tržišču že okroglo 300 CD-ROMov. Skokovito širjenje uporabe od tedaj pa ilustrira projekcija za sredino leta 1989, ki napoveduje že obstoj kakšnih 1000 proizvodov na CD-ROMih.

5.2 Uporabljivost CD-ROMov

5.2.1 Univerzalnost uporabe

Dosedanji CD-ROM proizvodi predstavljajo po vsebini oziroma problematiki zelo barvito pahljačo. Glede na raznolike človekove dejavnosti pokriva njihova uporaba tale področja /28, 29/:

- medicino kot znanost, zdravstvo, bolnišnice
- podjetništvo in poslovni svet
- trgovino, ekonomijo širše
- bančništvo, finance
- vzgojo in izobraževanje
- tehniko in idustrijo (posebej še za specifikacije, kataloge proizvodov in sestavnih delov ipd.)
- znanosti in raziskovalno delo
- pravo in sodstvo (zakoni, sodne prakse)
- dejavnost vladnih in drugih upravnih institucij (arhiviranje dokumentov, predpisi, statistika)

in seveda

- knjižnice in informacijske servise.

5.2.2. Namen uporabe

Zaradi fizičnih lastnosti CD-ROMa je glavni namen njegove uporabe *množično shranjevanje:*

- podatkov
- integralnih zapisov besedil, slike, zvoka.

Spodaj navedene možnosti uporabe veljajo za vso paleto aplikacij po vsebinskih in panožnih vidikih, s tem da so v nadaljnjem še posebej izpostavljene tiste posebnosti, ki so pomembne za knjižnice in informacijske servise. CD-ROMi se tako uporabljajo za:

1) *shranjevanje za iskanje informacij* /17, 18, 29/
   tj. informacije se shranjujejo z namenom, da se lahko iščejo hitro in po mnogoterih vidikih oziroma ključih; tovrstna množična pomnjenja zajemajo:

   a) podatke oziroma podatkovne zbirke
      - bibliografske (vključujoč knjižnične kataloge)
      - referatne
      - faktorske
      - baze znanja

   b) integralna besedila, dokumente, publikacije, slike, grafične prikaze (prenešeno v laserski zapis stran za stranjo z originalnega zapisa):
      - teksti oziroma dokumenti različne vsebine (npr. Biblija z možnostjo pregledovanja besedila za pastoralne namene)
      - tki. referenčna gradiva (priročniki vseh vrst: enciklopedije,slovarji,vodniki,zbirke citatov itd.).

      Za te namene je izredno pomembno, da so že zapisi na samem disku ustrezno organizirani z indeksiranjem, etiketiranjem in/ali kazali, te možnosti mora dopolnjevati učinkovit program za iskanje podatkov. Ti načini shranjevanja informacij predstavljajo največkrat alternativo tiskani publikaciji ali online magnetnemu servisu, včasih tudi zapisu na mikroobliki.

2) *elektronsko publiciranje* /21/

   Pod elektronskim publiciranjem pojmujemo dvoje:

   a) širše definirano so to vse publikacije, ki so dostopne na magnetnem ali optičnem nosilcu informacije,

vključujoč torej tudi publikacije, ki so bile izvorno najprej tiskane, oziroma tudi dokumente, ki so se z določeno redakcijo usposobili za elektronski zapis in nato pregledovanje - v tem smislu so tudi vse v prejšnji točki navedene oblike shranjevanja informacij elektronske publikacije;

b) ožje definirano so elektronske publikacije samo tiste, za katere je ta oblika *izvorna*, tj. tiste, ki so oblikovane in urejene z računalnikom in nato shranjene na magnetnem ali optičnem nosilcu informacij, v tradicionalni tiskani obliki ali tudi mikroobliki pa sploh ne obstojajo.

CD-ROMi so evidentno samo fizični nosilci širše ali ožje definiranih elektronskih publikacij, sam proces izvornega elektronskega publiciranja ali pretvarjanja v elektronsko publikacijo pa je treba opraviti z urejanjem in obdelovanjem ustreznih gradiv (vključno s tki. namiznim publiciranjem) na računalniku.

3) *arhiviranje* /3/

Pri arhiviranju se oblikujejo laserski zapisi:

- primarno zato, da se lahko kasneje na zahtevo prezentira dokument/publikacija/slikovni zapis v celoti, v "originalu"
- sekundarno za hitro iskanje podatkov, čeprav mora biti v vsakem primeru tudi arhivski zapis organiziran tako, da je z ustreznimi programi to možno korektno izvesti.

Arhiviranje na CD-ROMih je alternativna oblika doslej prevladujočemu načinu kompaktnega arhiviranja dokumentov na mikrooblikah (mikrofilmih, mikrofiših).

4) *prezervacijo*

Veljajo iste ugotovitve kot za arhiviranje.

5) *podporo poslovodnim procesom*

V knjižnicah pride ta funkcija CD-ROMa v poštev npr. pri tehle procesih poslovanja:

- katalogizaciji, in sicer s tem, da se prevzemajo že katalogizirane enote npr. iz lasersko oblikovane zbirke katalogizatov nekega nacionalnega centra (npr.

Britanske knjižnice) ali centralnega oziroma vzajemnega kataloga (npr. OCLC v ZDA)
- pridobivanju in naročanju gradiv s prevzemanjem podatkov s CD-ROMa, na katerem je namensko za to shranjen založniški katalog.

6) *shranjevanje in distrubucijo sistemskih in aplikativnih programov*

Omogoča oblikovati nekakšno banko programske opreme za različne namene in strojno opremo.

Gornje ugotovitve o namenskih možnostih uporabe CD-ROMa veljajo tudi za profesionalne videodiske in vpisljive optične diske; razširitve na nova področja uporabe znajo prinesti zbrisljivi optični diski!

6. Uporaba CD-ROMov in drugih optičnih pomnilnikov v knjižnicah

Pravkar predstavljene možnosti uporabe CD-ROMov naj zaokroži podatek o končnih uporabnikih - kupcih CD-ROMov. Verjeli ali ne, poročjao /28/, da odpade dobrega pol tržišča CD-ROMov reci in piši - na knjžnice, kar je za nas presenetljiva, vsekakor spodbudna informacija. No, upoštevati je treba, da so CD-ROMi največ v uporabi v zahodnoevropskih in anglosaških deželah, vštevši ZDA, kjer imajo specialne knjižnice pomembno vlogo, vemo pa, da te sicer v mnogih okoljih opravljajo funkcije naših INDOK služb, v pregledih tržišča pa jih tam običajno registrirajo kot knjižnice. Pri nas bi v takih primerih mnoge uporabe prej pripisali INDOK sferi, kar bi seveda dalo drugačno sliko. Kakorkoli že, razširjenost CD-ROMov v knjižničnoinformacijskem okolju je impozantna, zato se bo treba v nadaljnjem poročanju omejiti samo na prikaz najbolj karakterističnih primerov, ne bo pa mogoče podati izčrpnega opisa stanja.

6.1. Izbira komercialno dostopnih CD-ROMov za knjižnice

Izbrani primeri aplikacij /8,26,27,29,30/ so predstavljeni po karakterističnih tipih lasersko oblikovanih elektronskih publikacij (levo je ime oziroma naslov izdelka na CD-ROMu, desno pa ime založnika):

Katalogi nacionalnih knjižnic ali vzajemnih knjižničnih mrež: (kot viri katalogizatov za druge knjižnice)

Bibliofile /7/ (izbor katalogizatov, tj. MARC zapisov Kongresne knjižnice, ca 2,8 milijona enot na 3 diskih)	The Library Corporation
CDMARC - names /30/ (normativna datoteka Kongresne knjižnice za avtorske značnice)	Kongresna knjižnica in Online Computer Systems za softver
CDMARC - subjects (normativna datoteka Kongresne knjižnice za predmetna gesla)	Kongresna knjižnica in Online Computer Systems
LaserQuest (centralni katalog približno 100 knjižnic, 4,8 milijona bibliografskih zapisov)	General Research - Corporation (GRC)
CD-CAT 450 /30/ (katalogizati iz vzajemnega kataloga OCLC za 2,8, milijona zapisov, 4 diski, dodatno še 2 diska za 1,8, enotami za normativne datoteke Kongresne knjižnice)	OCLC
LaserCat (okroglo 2 milijona MARC zapisov na 3 diskih)	Western Library Network (WLN)
DisCat (namenjeno prevzemanju tekočih MARC in retro REMARC zapisov)	UTLAS Corporation (US)
Periodicals cataloging database	The Faxon Co.

Bibliografske baze podtkov, založniški katalogi:

Cumulative book index	Wilson Co.
Humanities index	Wilson Co.
Ulrich's International periodicals directory Plus	Bowker
Books in print Plus	Bowker

Referatne baze podatkov:

LISA (Library and information science abstracts) (bibliotekarstvo, informatika)	SilverPlatter (ZDA) in Library Association Publisher Ltd. (UK)
PsychLit (psihologija)	SilverPlatter
MEDLINE (medicina)	glej sekcijo 5.1 (na koncu)
ERIC (izobraževanje)	glej sekcijo 5.1 (na koncu)
Dissertation abstracts ondisc 900.000 zapisov in izvlečkov za disertacije od leta 1861; multidisciplinarna baza)	University Microfilms International (UMI)
Science citation index (multidiscinarna baza)	I.S.I.
NTIS onDisc (tehnika)	Dialog

In še mnogi drugi referatni časopisi in/ali online servisi, publicirani na CD-ROMu.

Elektronsko publicirani priročniki:

Oxford English dictionary (integralna izdaja velikega oksfordskega slovarja)	Bowker
TermDok (večjezični tehnični slovar)	Walters Lexikon (Švedska)
Grolier's American academic encyclopaedia (enciklopedija, ki je bila že pred tem na voljo kot online baza podatkov na ca 12 računalniških gostiteljih)	Grolier Electronic Publishing
Bookshelf /25/ (zelo zanimiva zbirka 10 referenčnih publikacij od Rogetovega tezavra angleškega jezika, pravopisa, slovarja citatov do slovnice in priročnika ke za oblikovanje dopisov; programirano za	Microsoft (softverska firma za mikroračunalni-

interaktivno delo z urejevalnikom
besedil na mikroračunalniku, ki je povezan
s CD-ROMom)

6.2 Specifični in posebni načini uporabe CD-ROMov in videodiskov v knjižnicah

Brez posebne razlage je jasno, kako lahko knjižnice izkoristijo za iskanje informacij takšne nakupljene bibliografske in referalne baze podatkov ter elektronske priročnike na CD-ROMih, kot smo jih pravkar zelo selektivno navedli. Zadržimo se sedaj še pri tistih načinih uporabe, ki so specifični samo za knjižnično informatiko in poslovanje oziroma se tudi tam pojavljajo kot posebnosti.

1) Uporaba CD-ROMa kot vira katalogizatov

Knjižnice v takem primeru kupijo CD-ROM, na katerem je posnet del fondov nacionalne knjižnice ali retrospektivne nacionalne bibliografije (za knjige, periodične in serijske publikacije, neknjižna gradiva) ali podatki iz računalniško podprtega centralnega ali vzajemnega kataloga, predvsem zato, da presnemajo z njega za potrebe lastnega kataloga že katalogizirane zapise, tki. katalogizate. To storijo ob prejemu novih gradiv, ki jim jih zato ni treba katalogizirati, dodajo samo še lokalne podatke oziroma identifikacije (inventarne številke, signature ipd.). Taka rešitev je upravičena seveda samo za zelo veliko knjižnico z intenzivno nabavo oziroma za knjižnico, ki funkcionira npr. kot regionalni center, ki vzdržuje lastni centralni katalog oziroma opravlja za svojo mrežo centralno katalogizacijo. Še en pogoj mora biti izpolnjen, da je ta način uporabe CD-ROMa smiseln: knjižnica mora biti orientirana predvsem na nabavo nacionalne produkcije publikacij, kar je dejansko za zdaleč največje število knjižnic tudi slučaj v taki deželi kot so to ZDA, od koder doslej tudi edini poročajo o tovrstnih primerih.

Pravzaprav so vsi pomembni viri, tj. CD-ROMi z ustreznimi zbirkami bibliografskih opisov, za ta način prevzemanja katalogizatov že kar izčrpno našteti v prejšnji sekciji pod prvo skupino CD-ROM publikacij (katalogi nacionalnih knjižnic, centralni katalogi). Seveda bi bilo nesmotrno, da uporablja knjižnica CD-ROM s tako velikim številom zapisov samo za prevzemanje katalogov, zato se taki diski izkoristijo tudi za druge oblike bibliogafskega iskanja podatkov oziroma informiranja.

2) OPAC na CD-ROMu

Vlogo, pomen in pojavnosti OPACa - online javno dostopnega kataloga - v sodobni knjižnični informatiki ter njegovo uveljavljanje v praksi tehnološko razvitih okolij sem predstavil v dovolj izčrpnem poročanju nedavno tega prav v "Knjižnici" (1988, št. 3/4, "Uporabniki in online javno dostopni katalog", str. 48-60), pa tega pojava zato ne bi ponovno opisoval in pojasnjeval. Kdor ga ne pozna in mu zaradi tega ne bi bile jasne implikacije v povezavi s tehnologijo CD-ROMov, naj se najprej spozna s čitanjem članka s to obliko računalniško podprtega knjižničnega kataloga.

O prenosih OPACa na CD-ROM poročajo povsem razumljivo v glavnem iz ZDA, kjer so se tega lotili praktično istočasno z iniciacijo novega medija, saj so tam prototipno predstavili prvi OPAC na CD-ROMu že leta 1985, nato leta 1986 že prvo ploščo, od 1987 dalje pa ponujajo take proizvode že tudi druge firme in je bilo tako konec istega leta v ZDA že 7 ponudnikov /4, 14/, od tedaj pa so se pojavili še novi /2/:

Proizvod:	Ponudnik:
IMPACT	Auto-Graphics Inc.
LePac	Brodart Automation
LaserGuide	General Research Corp.
Intelligent catalog	The Library Corp.
SPECTRUM 200	LSSI in Online Computer Systems (OCS)
Marcive/PAC	Marcive Inc.
CD-PAC	UTLAS International

Kaj je pravzaprav OPAC na CD-ROMu? To najlažje pojasnimo, če vemo, kako nastane: običajno tako, da pošlje knjižnica svoj katalog na magnetnem zapisu proizvajalcu oziroma "izdajatelju" CD-ROMa. Ta podatke ustrezno formatizira in etiketizira za zapis na optičnem disku in po potrebi še z dodatnimi ključi ali kazali. Če so določeni zapisi pomanjkljivi, jih dopolni iz online servisov ali katalogov na CD-ROMih, ki smo jih omenili v prejšnji točki! Po končani redakciji oblikuje CD-ROM in ga pošlje napolnjenega s podatki računalniku.

Izdajatelj CD-ROMa da naročniku tudi vse podatke o potrebni aparaturni opremi oziroma mu jo kot del obogatene

ponudbe kar priskrbi. Hkrati s CD-ROMom mu na disketi pošlje tudi vso potrebno programsko opremo, glavni del le-te je seveda uporabniški vmesnik za iskanje podatkov po OPAC katalogu.

Za 6 od prej navedenih OPACov na CD-ROMu so na osnovi ankete že opravili primerjalni pregled hardverskih in softverskih konfiguracij in analizo uporabljivosti /4, 14/. Nekaj rezultatov:

- vsi OPACi se uprabljajo z IBM ali IBM kompatibilnimi osebnimi računalniki z MS-DOS ali PC-DOS operacijskim sistemom in internim 512 do 640 K RAM pomnilnikom

- diskovna pogonska enota je največkrat integrirana z računalnikom, skoraj vsi sistemi omogočajo priključitev dodatnih disketnih pogonov

- konfiguracije dopuščajo tudi povezavo z zunajim magnetnim pomnilnikom (trdim diskom)

- CD-PAC firme UTLAS že sistemsko dopušča uporabo CD-ROMa z večih postaj (PCjev) na osrednjem serverju (LAN mreža)

- iskalni vmesnik omogoča pri vseh proizvodih iskanje po avtorju, naslovu, deskriptorjih, ključnih besedah, ISSN-ih in ISBNih, pri nekaterih pa še po dodatnih ključih (vendar to praviloma za doplačilo!); pet sistemov lahko uporablja vse tri osnovne Boolove operatorje (AND, OR, NOT), eden AND in OR, en sam se omejuje smo na uporabo ANDa

- z izjemo enega dopuščajo vsi izdajatelji uporabo različne aparaturne opreme tako po modelih in proizvajalcih (en sam vztraja na fiksni konfiguraciji, ki jo tudi prodaja); to pomeni, da so tudi aplikativni programi v precejšnji meri prenosni.

Problem OPACa na CD-ROMu je v ažurnosti. Ko je plošča enkrat gotova, "vlita", do naslednje njene dopolnjene izdaje na njo ni mogoče več vnesti podatkov o dotoku gradiv v knjižnico. Že leta 1986 je eden od prej omenjenih ponudnikov to rešil tako, da je vključil v hardversko konfiguracijo zunanji pomnilnik, tj. trdi disk, na katerem se lahko shranjajo tekoče katalogizirane enote in iščejo podatki z istimi programi kot na CD-ROMu. Medtem je postala ta rešitev že kar standardna in tako izpolnjena, da je za uporabnika iskanje po obeh medijih, kot temu pravijo, transparentno, tj. sistem išče najprej na enem

mediju, če odziv na tem ni zadovoljiv, še na drugem, ne da bi za to moral uporabnik dajati posebne ukaze, kar bi sicer moral storiti pri netransparentnem sistemu.

Najnovejši iskalni vmesniki za OPAC na CD-ROMih so že zelo uporabniško prijazni. Navodila za uporabo vključijo proizvajalci običajno kar na sam CD-ROM, tudi kot govorjeni tekst in še ob spremljavi prijetne glasbe /12/, zato ni čudno, da popularnost OPACov v ZDA tako narašča (najnovejši viri poročajo, da so tam prodali že preko 500 LePac OPACov!).

Vendar OPACi na CD-ROMu niso tudi matični katalogi knjižnic, pa ne samo zato, ker radi uporabljajo skrajšane bibliografske opise, temveč zato, ker praviloma dopolnjujejo siceršnje razvide, ki jih za svoja gradiva vzdržujejo knjižnice, so torej komplementarno orodje z alternativnimi možnostmi iskanja podatkov /12/ integriranemu računalniško podprtemu sistemu knjižničnega poslovanja na magnetnem mediju ali na mikrooblikah ali celo tradicionalnemu listkovnemu katalogu /2/.

3) Distribuirani centralni katalog na CD-ROMu

Tehnologija laserskih zapisov na CD-ROMu omogoča, da se lahko sicer računalniško že podprt centralni katalog (CK) na prav zanimiv način približa sodelujočim knjižnicam. Cena gotovega izdelka, tj. CD-ROMa z bazo podatkov, pada z "naklado" plošč. To lahko spodbudi knjižnice v zadosti razvejani mreži, ki gradi svoj CK, da se odločijo, da imajo tak katalog kar pri sebi - na CD-ROMu (seveda z ustreznimi občasnimi ažuriranji). Po znanih podatkih sta se za to varianto odločili že kar dve mreži knjižnic v ZDA.

Prav tak sistem na CD-ROMih distribuiranega centralnega kataloga so imenovali ACCESS PENNSYLVANIA /9/, v njem sodelujejo šolske knjižnice v okviru projekta, ki ga podpira ministrstvo za izobraževanje te ameriške zvezne države. V MARC formatu so zajeli podatke o fondih 153 knjižnic in s tega oblikovali CK na CD-ROMu s skupno 650.000 enotami. Ta CD-ROM, za katerega se uporabljajo programski paketi LePac sistema za OPACe, so konec leta 1986 razdelili 50 sodelujočim knjižnicam v testno uporabo. Prve evalvacije poslovanja po uvedbi CD-ROMov so pokazale, da se je zaradi učinkovitega iskalnega vmesnika LePaca izposoja v posameznih knjižnicah iz njihovih lastnih zbirk povečala tudi za 300%.

Tudi drugi podobni projekt so lansirale osnovnošolske knjižnice v ameriški državi Minnesota /27/ pod sponzorstvom izobraževalnega servisa za tehnologijo in informacije (Technical and Information Educational Center - TIES). Predvideli so, da bi s TIES CD-ROM centralnim katalogom zajeli 450 knjižnic s skupno 350.000 naslovi in 6 milijoni nahajališč le-teh. Za zdaj ni poročil, kako projekt uresničujejo.

Sistem distribuiranega centralnega kataloga na CD-ROMih smiselno povzemajo tudi nekatere večje knjižnice kot nosilke lokalne ali regionalne knjižnične mreže na nekoliko modificiran način, kot je to storila knjižnica univerze države Illinois /2/: razmnožila je na CD-ROMih svoj lastni katalog in ga razdelila 20 knjižnicam. Tudi v tem primeru so uporabili programe LePac firme Brodart.

4) Uporaba CD-ROMa v LANu

CD-ROM z vsebino (bibliografsko-referatno ali referenčno zbirko), ki je zanimiva za lokalni krog knjižnic, namestimo pri osrednji knjižnici na serverju, na katerega se vežejo po lokalni računalniški mreži (LANu) mikroračunalniki z drugih knjižnic. Slabost take uporabe je, da CD-ROM ne more istočasno uporabljati več priključenih postaj, reflektanti za poizvedovanje morajo zato čakati, da se zvrstijo drug za drugim. Situacijo lahko deloma izboljšamo samo tako, da montiramo dodatne diskovne pogone za uporabo več CD-ROMov z isto vsebino.

Če je na serverju LANa montiran CD-ROM z OPAC izvedbo kataloga, se s tem še razširi pahljača možnih uporab tega knjižnično- informacijskega orodja.

5) CD-ROM za naročanje publikacij

CD-ROM se lahko vključi kot vir informacij tudi v eno samo izolirano funkcijo knjižničnega poslovanja, npr. v proces elektronskega naročanja publikacij. Za to obstoji specializiran proizvod: Lasersearch s CD-ROM verzijo podatkov online knjigotrškega kataloga "Any book"; na tem CD-ROMu je ca 1,25 milijona podatkov. Oboje, online servis in CD-ROM verzijo, izdaja Ingram Distributon Group.

6) Knjižnica optičnih diskov

Tudi o uporabi večjega števila optičnih diskov kot nekakšne "knjižnice" z avtomatskim dostopom do vsake plošče na enem sklopu aparatur so začeli razmišljati zelo zgodaj. Povzeli so tehnično rešitev džuboksa za avtomatsko menjavanje gramofonskih plošč s tem, seveda, da pri optičnih diskih s celotno napravo upravlja računalnik. Na džuboks sistemih uporabljajo videodiske, CD-ROMe in WORMe, najprej so jih uvedli pravzaprav za videodiske.

Prvi džuboks sistem za optične diske je bil Philipsov Megadoc /8/. Pri njem se lahko na enem avtomatskem menjalniku plošč namesti 64 videodiskov, ki dajo dvostransko popisani skupno kapaciteto 128 gigabytov oziroma 265.000 milijonov znakov. Megadoc lahko vzdržuje istočasno 3 take menjalnike. Čas za menjanje plošče je do 15 sekund. Megadoc so uporabili v ZR Nemčiji v časnikarski dokumentaciji za shranjevanje izsečkov iz časnikov.

V Kongresni knjižnici so za projekt polnjenja videodiskov, CD-ROMov in WORMov za arhiviranje dokumetov in publikacij izbrali sistem Gigadisc firme Thomson CSF, pri katerem se lahko namesti na enem avtomatskem menjalniku 100 plošč. Že kar težko si zamislimo, kakšne velikanske količine gradiv in informacij lahko v celoti shranimo na takem sistemu.

6.3 Lastno oblikovanje optičnih diskov v knjižnicah

Poleg bibliografskih baz podatkov in elektronskih referenčnih gradiv na CD-ROMih se le-ti v knjižnicah najbolj množično uporabljajo za OPAC kataloge lastnih fondov, vendar proizvede te diske (z vpisovanjem informacij in reprodukcijo plošče oziroma plošč) praviloma specializirana agencija. Tudi sicer o lastni proizvodnji v tem smislu, da bi v knjižnici izdelali tudi matrice in nato z njih diske razmnoževali, dejansko še ne moremo govoriti, so pa knjižnice, čeprav še vedno redke, ki na optične pomnilnike same vnašajo tekstualne ali slikovne zapise ne samo za lastno uporabo, temveč tudi za distribucijo v knjižnični mreži. Pri tem izstopata s svojimi večnamenskimi projekti uvajanja tehnologije optičnih diskov Kongresna knjižnica v ZDA in Britanska knjižnica v Združenem kraljestvu.

1) Projekti uvajanja tehnologije optičnih diskov v Kongresni knjižnici in v Britanski knjižnici

Prva prizadevanja *Kongresne knjižnice* v Washingtonu, da uveljavi v svojem poslovanju tehnologijo laserskih zapisov, segajo v leto 1983 z opiranjem na tedaj dostopne videodiske. Sedaj so v teku trije veliki projekti: dva za prenos gradiv knjižnice z orginalnih publikacij ali mikrooblik na laserski zapis in eden za oblikovanje in dopolnjevanje podatkovne zbirke MARC katalogizatov /8,24/.

V okviru prvega projekta naj bi postopoma prenesli, tj. preslikali na optične diske stran za stranjo velike količine tiskanih informacij oziroma dokumentov. Namen projekta je trojen: da gradiva z laserskimi zapisi kompaktno arhivirajo in s tem sprostijo skladiščne prostore, da ohranijo gradiva, ki propadajo ali so slabo čitljiva zaradi medlih zapisov, orumenelosti, madežev (z laserskim presnemenjem te nečistoče izginejo, reprodukcija je tako čistejša od orginala), da izboljšajo servis uporabe gradiv s tem, da omogočijo hiter, takorekoč trenuten, dostop do publikacij (in se izognejo zamudni dostavi iz skladišč). Prioriteto pri presnemanju imajo periodične publikacije z veliko frekvenco uporabe in nekatere vladne publikacije, z določeno selekcijo pa bodo vključili še zemljevide, atlase, rokopise, mikrooblike in muzikalije. V ta namen uporabljajo lastno vpisljive digitalne diske s premerom 30 cm, na katerih lahko shranijo enostransko 10.000 do 20.000 strani normalnega besedila, zato je razumljivo, da uporabljajo prav za ta projekt Thomsonov Gigadisk z že omenjenim džuboks sistemom menjavanja laserskih plošč. Pri zajemanju dokumentov vnesejo najprej identifikacijske podatke v računalniško podprti informacijski sistem in katalog knjižnice LOCIS, nato jih z optičnim presnemalnikom preslikajo in istočasno digitalizirajo, na kar šele sledi lasersko zapisovanje na sam disk.

Drugi projekt zajema oblikovanje laserskih zapisov za slikovna gradiva: fotografije, slike, risbe in načrte (tehnične, arhitektonske), pa tudi filme, risanke, video in avdio posnetke. V ta namen uporabljajo analogne videodiske s premerom 30 cm s kapaciteto do 54.000 slik samo na eni strani plošče. Teh gradiv ne preslikujejo zato, da nov medij zapisa zamenja starega (ki se zato lahko tudi eliminira, tj. shrani drugje v odročnem depoju ali celo uniči), temveč s ciljem, da dobijo kopije, ki so bolj prikladne za hitro uporabo. Istočasno dosežejo še, da so vedno na voljo gradiva, za katera ni dobro, da so izpostavljena česti fizični uporabi.

Pri tretjem projektu gre za prenos MARC zapisov samih fondov Kongresne knjižnice, ki so sicer že dostopni na magnetnih trakovih oziroma online informacijskem sistemu in katalogu, še na optični disk, precizneje CD-ROM, z namenom, da ta služi knjižnični mreži kot vir katalogizatov, pa tudi kot baza za iskanje bibliografskih podatkov. V sekciji 6.1 sta omenjena prva dva izdelka v okviru tega projekta, tj. CD-ROMa z normativnima datotekama za avtorske začetnice in predmetna gesla, sledita še CD-ROMa z MARC zapisi za same publikacije, in sicer na prvem kompletna baza podatkov za vse vrste knjižnih gradiv, na drugem pa podatki samo za knjige.

Tudi *Britanska knjižnica* v Londonu je zastavila ambiciozen program uvajanja tehnologije optičnih diskov /20/, od ustrezne raziskovalne aktivnosti do oblikovanja konkretnih proizvodov, tj. baz podatkov na CD-ROMih. V okviru raziskovanja uporabnosti CD-ROMov so oblikovali skupaj s firmo Whitaker dva eksperimentalna CD-ROMa, prvega že leta 1985, drugega 1986. Na njih so združili več bibliografskih baz podatkov: del BLAISE-LINE servisa in britanskega bibliografskega servisa z UKMARC zapisi, računalniško podprti verziji priročnikov British books in print in Conference proceedings index in še dve manjši bazi. Kot nacionalni center se Britanska knjižnica vključuje tudi v mednarodni projekt ADONIS, pri katerem poskrbi okoli 200 izdajateljev časopisov s področja biomedicine in biotehnologije za to, da se na CD-ROMih shranijo članki, ki so nato na voljo "online" preko telefaksiranih aparatur.

Naslednji projekt je publiciranje Britanske nacionalne bibliografije (BNB) na CD-ROMih, kar zajema okroglo 1 milijon bibliogafskih zapisov v UKMARC formatu, za CD-ROM pa že tudi pripravljajo del kataloga same Britanske knjižnice z nad 4 milijoni zapisov.

Britanska knjižnica nastopa tudi kot pobudnik mednarodnega sodelovanja za poenotenje aplikacijskega softvera za shranjevanje in uporabo (iskanje) bibliogafskih baz podatkov na CD-ROMih, kar naj bi izpeljali v okviru Konference direktorjev nacionalnih knjižnic. Posebna skupina strokovnjakov iz Britanske knjižnice, Kongresne knjižnice in francoske, nemške (ZRN) in kanadske nacionalne knjižnice se ukvarja tudi z mednarodno izmenjavo strojnih zapisov, ki so orginalno sicer v različnih nacionalnih verzijah MARC formata.

Navezujoč se na ta prizadevanja sta Britanska knjižnica in Bibliothèque nationale v Parizu pravkar skupaj izdali CD-ROM z okroglo 30.000 zapisi britanske in francoske nacionalne bibliografije, na katerem so ločeno britanski zapisi v UKMARC, francoski pa v UNIMARC formatu, način iskanja podatkov po obeh pa je isti. Da bi temeljito ocenila uporabnost tega CD-ROMa, ga bo (če ga že ni!) Britanska knjižnica razposlala skupaj z ustrezno aplikativno programsko podporo zastonj določenemu številu knjižnic, kot protiuslugo pričakuje seveda od njih maksimalno kooperativnost pri programu evalvacije diska.

2) Lastno oblikovani katalogi knjižnic na optičnem disku

Na voljo je nekaj obvestil o lastno oblikovanih katalogih knjižnice na CD-ROMu, tj. o takih, ki se oblikujejo na licu mesta brez pomoči servisa, kakršnega sicer nudijo v tč.2 sekcije 6.2 omenjeni izdajatelji OPACov na CD-ROMih. Take lastne kataloge naj bi npr. oblikovale: knjižnica Univerze v Guelphu v Kanadi, knjižnica Univerze v Bielefeldu v ZRN in knjižnica Centra Pompidou v Parizu. Iz poročanj ni povsem jasno, ali imamo opraviti dejansko z integriranim katalogom ustrezne knjižnice ali gre samo za tako obliko komplementarnega kataloga, kot smo jo že spoznali pri opisu OPACov na CD-ROMu v sekciji 6.2; bolj verjetno je, da velja slednje.

O uporabi novih tehnologij vpisljivih in zbrisljivih diskov ne more biti poročil, ker so se komaj pojavili na tržišču (imamo samo izolirana poročila o shranjevanju dokumentov na WORMih /1,3/, ker so vendarle že nekaj časa v uporabi). Toda, s temi tehnologijami postaja uresničljivo tudi oblikovanje lastnega integriranega kataloga na optičnem disku, ki prevzema vse funkcije matičnega kataloga. Vendar zahteva to preorientacijo z doslej povsem učinkovitega sistema, ki je bil orientiran na magnetni pomnilnik, s tem pa predstavlja tudi tehnično in cenovno za prizadeto knjižnico obremenitev, zato tudi tam, kjer je to možno zaradi ekonomske baze v najkrajšem času izpeljati, npr. v ZDA, še ne zasledimo nobenih tovrstnih prognoz.

7. Prednosti in slabosti optičnih pomnilnikov

Prednosti in slabosti tehnologije optičnih pomnilnikov v primerjavi z najresnejšim tekmecem, tj. shranjevanjem informacij na magnetnih pomnilnikih in online informacijskimi sistemi, dajejo izhodišča za presojo in predvidevanja nadaljnjega razvoja same tehnologije in vseh oblik njenih aplikacij /7,17,18,26,29/.

Prednosti laserskih zapisov in optičnih diskov kot njihovih fizičnih nosilcev so:

- najprej in predvsem ultrakompaktna gostota zapisa, kakršne ne doseže noben drug medij; k podatkom, ki to ugotovitev potrjujejo pri opisu tehničnih lastnosti CD-ROMov (sekcija 5.1), še tale primerjava z drugimi nosilci informacij: besedilo na eni strani knjige srednje velikosti pokriva povprečno 54.000 mm^2 fizične površine, ista stran na mikrofilmu 35 mm 150 mm^2, na mikrofišu z 98 sličicami 70 mm^2, na videodisku pa od 3 do 6 mm_2!
- druga je zanesljivost zapisa kot posledica izredno izpopolnjenega sistema odkrivanja in popravljanja napak, neobčutljivosti materiala, iz katerega je narejen disk, in dejstva, da se pri uporabi, tj. odčitavanju informacij, laserska glava nikoli ne dotakne površine diska, s čimer se prepreči, da bi se ta mehansko obrabljal
- na jasnost laserskega zapisa ne vplivajo madeži, zamaščenost, prah ali magnetna polja, tudi za temepraturne spremebe ni reobčutljiv
- trajnost zapisa, ki naj bi po specifikacijah proizvajalcev ostala brezhibna 10 do 20 let
- priročna oblika in minimalna teža, ki omogoča optimalno prenosljivost
- možnost multimedijskega zapisa s kombinacijo teksta,slike in zvoka
- sorazmerno solidna hitrost prenosa podatkov in datotek v drug pomnilnik (caa 140 kbytov na sekundo, pri trdih diskih odvisno od sistema 100 do 300kbytov)
- nekoliko večja investicija pri nakupu CD-ROMa,vendar nato neomejena uporaba diska brez dodatnih stroškov
- možnost uporabe vseh CD-ROMov, nekaterih videodiskov in v bodoče verjetno tudi vseh izpeljank CDjev in novih vpisljivih in zbrisljivih z najcenejšo konfiguracijo računalnika, tj. s PC.
- zaradi zaključenosti oziroma samozadostnosti uporabe tehnologije ni nobenih tehničnih problemov in stroškov s telekomunikacijami (z izjemo uporabe CD-ROMov v LANu, kjer se pa da doseči pri sorazmerno nizki ceni za lokalne povezave velika zanesljivost komuniciranja) ob istočasnem uživanju vseh prednosti, ki jih sicer nudijo online sistemi.

Preučevalci tehnologije in opisovalci njenih uporab so precej enotni v tem, da so *slabosti* glede na prednosti v manjšini; med izrazitimi pomanjkljivostmi ob trenutnem stanju razvoja tehnologije navajajo:

- pri večini obstoječih aplikacij (CD-ROMi, videodiski) je zapis neizbrisen, kar pomeni, da podatkov/informacij ni mogoče dopolnjevati, za ažuriranje je treba izdelati novo ploščo (ta situacija se s pojavom WORMov in zbrisljivih optičnih diskov že spreminja!)
- z optičnim diskom lahko komunicira preko računalniške konfiguracije samo en uporabnik
- na optičnem disku je vstop v bazo direkten, vendar z odzivnimi in priključnimi časi, ki so bistveno daljši od tistih za magnetne pomnilnike
- še vedno je velika nekompatiblilnost aparaturne in programske opreme
- standardizacija, ki je potrebna, da se nekompatiblilnost preseže, je šele dobro zastavljena
- trajnost diskov je sicer deklarirana, dejansko pa zaradi mladosti medija sploh še ni v praksi preizkušena
- čeprav postaja CD-ROM po ceni v nekaterih primerih že sprejemljiv, je vendar treba za celotno povezavo aparatur in programov, ki omogočajo njegovo uporabo, še vedno odšteti lepo vsoto denarja.

Premoč prednosti medija nad njegovimi pomanjkljivostmi in razvejanost proizvodov in uporab v knjižnicah, kot so bile prikazane v prejšni sekciji, nas seveda ne sme zavesti v to, da bi slepo sprejeli, da so prav vse po vrsti univerzalno smotrne. Morda so res že upravičene v okoljih, kjer so nastale zaradi velike gospodarske moči in številnih uporabnikov z višjo ravnijo informacijske osveščenosti. Tam, kjer so sredstva omejena, knjižnična infrastruktura slabo razvita in uporabniki manj številni in osveščeni, je treba tehnologijo laserskih zapisov na optičnih diskih uvajati selktivno in s finim občutkom za harmonično povezavo starega z novim - nesmotrno vpeljana je lahko namreč zelo draga in prav nič učinkovita.

8. In kako v bodoče?

Doslej prikazane primerjave karakteristik in načinov uporabe optičnih diskov z online informacijskimi sistemi ali katalogi nakazujejo, da predstavljajo CD-ROMi in drugi optični diski glede na te komplementarno rešitev za določena gradiva ali možnosti iskanja informacij. Očitno bodo imeli online sistemi prednost pri zelo dinamičnih, hitro rastočih bazah podatkov (kjer je tudi imperativen hiter dostop do podatkov), medtem ko so opazne prednosti CD-ROMa pri statičnih, zlasti retrospektivnih bazah in pri multimedijskem zapisovanju inforamcij /29/.

Optični diski zagotavljajo uporabniku veliko neodvisnost ob velikih kapacitetah in informacijskih zmožnostih, zato so lahko zelo interesantni za uporabo v iz kakršnihkoli razlogov informacijsko bodisi geografsko ali ekonomsko ali panožno izoliranih področjih /19/.

S pričakovano skorajšnjo uporabo in hitrim uveljavljanjem novih tehnologij vpisljivih in zbrisljivih optičnih diskov lahko pričakujemo še intenzivnejšo uporabo OPAC sistemov na CD-ROMih ali novih diskih, bodisi za dopolnjevanje že obstoječih katalogov ali tako, da je OPAC na optičnem disku nosilni katalog knjižnice.

Sedanje optične diske, še posebej CD-ROMe lahko imamo za prvo generacijo, ki predvsem prenaša online katalogizacijske in informacijske servise na nov medij, ki je namenjen še vedno dokaj nedefiniranem krogu uporabnikov. Napovedujejo, da bo druga generacija servisov na optičnih diskih že orientirana na izbrane skupine uporabnikov, na diskih pa se bodo pojavili novi, trenutno še nepoznani proizvodi: baza, pri kateri bodo integrirani servisi različnih dobaviteljev, baze podatkov podprte z inteligentnim softverom, multuimedijski zapisi z multiprogramsko informacijo, nekako v smislu tistega, kar se že pojavlja kot tki. hipertekst /26,28/. Z multimedijsko komponento bodo postali produkti na optičnih diskih zanimivi za prav vse profile knjižnic, od univerznih in specilanih do šolskih in splošnoizobraževalnih.

Če nekateri ocenjujejo, da tehnologija laserskih zapisov ta hip prehiteva aplikacije, ki niso dovolj domiselne, da bi ji sledile in do kraja izkoristile vse njene zmogljivosti /6/, bo s takimi proizvodi, kot so bili pravkar nakazani, vzpostavljeno ravnovesje - rezultat bo, da se bodo knjižnice v okoljih, ki bodo to gospodarsko omogočali, definitivno preobrazile v elektronske informacijske centre.

LITERATURA

1. Abbott, D.: Worms in the field. - The electronic library 5(1987)6, 332-335.

2. Akeroyd, J.: CD-ROM as an online public access catalogue. - The electronic library 6(1988)2, 120-124.

3. Bender, A.: Optical disc technology for records management. A user perspective. - The electronic library 5(1987)5, 276-281.

4. Bills, L.G., L.W.Helgerson: CD-ROM public access catalogs. Database creation and maintainance. - Library hi tech 6(1988)1 (issue 21), 67-86.

5. Cichocki, E.M., S.M. Ziemer: Design considerations for CD-ROM software. - Journal of the A.S.I.S. 39(1988)1, 43-46.

6. Davies, D.H.: The CD-ROM medium. - Journal of the A.S.I.S. 39(1988)1, 34-42.

7. Desmarais, N.: BiblioFile. - Library software review. 5(1986)1, 28-31.

8. Duchesne, R.: Optical disk technology and the library. Pt. 1: the technology and its applications. - Canadian network papers (1985)9, 1-16.

9. Epler, D.M., R.E. Cassel: ACCESS PENNSYLVANIA: a CD-ROM database project. - Library hi tech 5(1987)3, 81-92.

10. Freese, R.P.: Optical disks become erasable. - IEEE spectrum 25(1988)2, 41-45.

11. Goldstein, C.M.: Computer-based information storage technologies.- Annual review of information science and technology 19(1984), 65-96.

12. Harrison, N., B. Murphy: Multisensory public access catalogs on CD-ROM. - Library hi tech 5(1987)3, 77-80.

13. Heimbürger, A., M. Lehto: Application of the optical disk technology in the Nordic countries. - V: 44th FID conference and congress, Helsinki, August 28-September 1, 1988. Participants' edition. Helsinki, FID, Finnish Society for Information Services 1988. Pt. 2. str. 298-304.

14. Helgerson, L.W.: Acquiring a CD-ROM public access catalog system. Pt. 1: the bottom line may not be the top priority. - Library hi tech 5(1987)3, 49-75.

15. Helgerson, L.W.: CD-ROM - a revolution in the making. - Library hi tech 4(1986)1, 23-27.

16. Hendley, T.: CD-ROM and optical publishing systems. An assessment of the impact of optical read-only memory systems on the information industry and a comparison between them and traditional paper, microfilm, and on-line publishing systems. Westport, Meckler with CIMTECH/BNBFR 1987, 150 str.

17. Hendley, T.: Videodiscs, compact discs, and digital optical discs. Hatfield, CIMTECH - the Hatfield Polytechnic 1985, 208 str.

18. Kennedy, H.E.: Information delivery options over three decades. - Information services and use 6(1986)4, 135-151.

19. Kinney, J.: The role for CD-ROM in information isolated areas. - V: 44th FID conference and congress, Helsinki, August 28 - September 1, 1988. Participants' edition. Helsinki, FID, Finnish Society for Information Services 1988. Pt. 2, str. 305-315.

20. Sean, T.: British Library's commitment to CD-ROM. - Vine (Nov. 1987)68, 28-34.

21. Myers, P.: Publishing with CD-ROM. A guide to compact disc optical storage technologies for providers of publishing series. Westport, Meckler with the National Composition Assn. 1986, 98 str.

22. Perspectives on CD-ROM for information storage and retrieval. F.L. Luner, P.B. Schipma, editors. - Journal of the A.S.I.S . 39(1988)1 (Introduction and overview / by the two editors/, str. 31-33, ostali prispevki str. 34-62, glej citirane avtorje pod tekočo številko: Cichocki/5/, Davies/6/, Rietdyck/26/, Schwerin/28/, Zoellick/31/).

23. Peters, C.: Databases on CD-ROM. Comparative factors for purchase. - The electronic library 5(1987)3, 154-160.

24. Price, J.W.: Optical disks and demand printing research at the Library of Congress. - Information services and use 5(1985)1, 3-20.

25. Raitt, D.: CD-ROM review - Bookshelf. - The electronic library 6(1988)2, 136-147.

26. Rietdyck, R.J.: Creation and distribution of CD-ROM

databases for the library reference desk. - Journal of the A.S.I.S. 39(1988)1, 58-62.

27. Schaefer, M.T.: CD-ROM update. Developments impact information community. - Information retrieval and library automation 22(1986)2, 1-4.

28. Schwerin, J.B.: CD-ROM - potential markets for information. - Journal of the A.S.I.S. 39(1988)1, 54-57.

29. Sharif, C.Y.: CD-ROM. The technology of independence. - Informatika 21(1987)2, 103-107.

30. Urbanski, V.: CD-ROM takes center stage. - Library resources and technical services 32(1988)1, 12-16.

31. Zoellick, B.: CD-ROM software architecture to promote interchangeability. - Journal of the A.S.I.S. 39(1988)1, 47-53.

32. ISO 9660. Inforamtion processing - volume and file structure of CD-ROM for information exchange. Geneva 1988, 51 str.

MEDNARODNE TENDENCE V SODOBNEM IZOBRAŽEVANJU BIBLIOTEKARJEV

Paul Kaegbein, Katedra za bibliotekarstvo Univerze v Kölnu

UDK 02:378(430.1)

Na področju visokega šolstva je že dolgo sprejeto načelo, da je reforma učnih načrtov stalna naloga institucij, ki se ukvarjajo s poučevanjem in raziskovanjem najrazličnejših strokovnih disciplin. V številnih zakonih o visokem šolstvu je to obveznost do reforme jasno začrtal zakonodajalec, prav tako tudi matične dežele visokih šol v Zvezni republiki Nemčiji. Na dlani je, da je nujno potrebno učne strukture in učne vsebine prilagajati spreminjajočim se zahtevam, ki jih prinaša čas. Uporaba novih tehnik, modernih delovnih postopkov, vidik racionalizacije, spoznanja znanstvenih raziskav in rezultati v praksi preizkušenih projektov - vse to nas sili v evalvacijo učnih metod v vseh strokah, predvsem pa na področjih, ki so uporabniško usmerjena.

To načelo velja tudi za izobraževanje bibliotekarjev, pri katerih mora visoko mesto zavzemati zlasti praktična uporabnost znanj, pridobljenih med študijem stroke. Takšna razmišljanja pa so v prvi vrsti odvisna od spreminjajočega se obsega nalog samih knjižnic in od ciljev, ki se jim zastavljajo glede na socio-kulturni položaj v družbi, ki ji morajo biti na voljo[1].

Ob pregledu zadnjih dveh desetletij lahko v svetu registriramo zelo opazen razvoj, ki je zajel knjižnice v posameznih deželah. Ta razvoj je posebej viden na treh področjih:

- pri vključevanju takoimenovanih novih medijev, pogosto tudi kot "non-book materials" označenih nosilcev informacij, ki so se jim odprla vrata knjižnic, ne glede na to, o katerem tipu knjižnice govorimo;

- pri uporabi računalniško podprtih delovnih postopkov, ki so v številnih knjižnicah postali sicer stalna praksa, njihova uvedba pa je prinesla celo vrsto dotlej neznanih problemov v poslovanju;

- v izraziteje kot poprej poudarjenih informacijskih nalogah knjižnic, kar je imelo za posledico intenzivnejše medsebojno sodelovanje in pa nastanek novih vrst knjižničnih struktur, knjižničnih sistemov in knjižničnih mrež.

Vsi ti faktorji intenzivno vplivajo tudi na izobraževanje bibliotekarjev, ki bi morali biti kos omenjenim nalogam tako danes, kakor tudi v prihodnosti. V zvezi s tem se najprej pojavi osnovno vprašanje, ali naj damo v bibliotekarstvu prednost izobraževanju specialistov ali takoimenovanih generalistov. Številni tipi knjižnic, ki so se sčasoma razvili v mnogih deželah, nas lahko kar spodbudijo, da to raznolikost upoštevamo že pri izobraževanju bibliotekarjev. Tako imamo n. pr. v Nemčiji že mnogo desetletij posebni študijski usmeritvi bodočih bibliotekarjev za javne knjižnice in za znanstvene knjižnice. Po drugi strani pa je prav dandanes, vsaj v območjih, ki se bodo še dolgoročno spopadala z ekonomskimi problemi, za posameznega bibliotekarja mobilnost v poklicu izrednega pomena. Čim specialnejša je njegova izobrazba, toliko bolj so omejene možnosti, da bi lahko izrabil ponujene možnosti za zaposlitev, ki se pokažejo včasih tudi izven njegovega delovnega področja.

Nagel razvoj tehničnih postopkov in uporaba novih medijev v bibliotekarstvu relativizirata, vsaj do določene mere, tudi izobrazbo. Če smo še v preteklosti večinoma izhajali iz prepričanja, da poklicna izobrazba zagotavlja temeljno osnovo za poznejšo zaposlitev in posreduje znanje, ki je uporabno za vse življenje, si dandanes česa takega ne moremo več zamišljati. Absolvent bibliotekarske izobraževalne ustanove se mora - prav tako kot njegovi kolegi v drugih disciplinah - že na samem začetku pripraviti na to, da bo tudi med opravljanjem poklica obdržal stalni kontakt s prihajajočimi novostmi, ki so pomembne za njegovo delo, in moral obvladovati nova spoznanja, da bo lahko kos zahtevam uporabnikov in sposobnostim prihajajočih mlajših poklicnih kolegov. Tako se je - vzporedno s splošnimi

tendencami modernega izobraževanja odraslih - ob rednem izobraževanju v dosti večji meri kot poprej, na določen način celo enakopravno, pojavilo permanentno izobraževanje[3].

Nosilci kontinuiranega permanentnega izobraževanja v mnogih deželah niso le izobraževalne institucije, pač pa dostikrat tudi bibliotekarska združenja, ki lahko pokrijejo široko razvejano interesno področje svojih članov in oblikujejo obsežne programe, ki upoštevajo zlasti novejši razvoj v bibliotekarstvu; izkušnje kažejo, da so taki programi hvaležno sprejeti. Tako je, na primer, po mnogih oblikah permanentnega izobraževanja, ki jih prireja Visoka šola za bibliotekarstvo in dokumentalistiko iz Kölna skupaj z Zvezo knjižnic dežele Nordrhein-Westfalen - tudi brez kvalifikacijskih spričeval udeležencem - tolikšno povpraševanje, da bi jih bilo treba ponavljati, če bi hoteli ustreči vsem interesentom. Takšen odziv pa seveda temelji na temeljitem planiranju, ki mora upoštevati težišče predvidenih potreb. Sem sodijo tako novi bibliotekarski standardi in pravilniki, kakor tudi sodobni postopki posredovanja informacij na področju sistemov podatkovnih zbirk in online-katalogov, ali pa uvod v jezike za iskanje informacij in uporabo mikroračunalnikov v knjižnicah. Pretežno gre za teme, ki šele postopoma prihajajo v redno izobraževanje in zato v tem okviru še niso bile posredovane starejšim generacijam knjižničarskih delavcev.

Tendenca, ki se kaže na tem področju, je dobila tudi mednarodne razsežnosti in jo skušajo upoštevati v okviru obstoječih možnosti. Poleti 1985 je potekala v Chicagu v ZDA, hkrati z zasedanjem kongresa IFLA-e, prva svetovna konferenca o permanentnem izobraževanju delavcev v knjižničarskih in informacijskih poklicih ("World Conference on Continuing Education for the Library and Information Science Professions"). O ideji za to svetovno konferenco so prvikrat razpravljali leta 1977 in jo razvijali v naslednjih letih, dokler ni bila po dolgih pripravah realizirana. Konferenca, na kateri je sodelovalo okoli 150 ekspertov, je naletela na velik odmev[3]. Nad šestdeset referatov z vseh koncev sveta je prikazalo položaj, ki lahko upravičeno terja permanentno izobraževanje bibliotekarjev v posameznih deželah. Obravnavali so posebne izkušnje industrijsko razvitih dežel Vzhoda in Zahoda, pa tudi probleme dežel v razvoju, ki jih bo treba obvladovati s permanentnim izobraževanjem[4]. Za nadaljnja prizadevanja na tem področju bo zelo koristen pripomoček objava teh referatov[5], ki lahko posredujejo tako metodičnodidaktična spoznanja, kakor tudi dosedanje izkušnje pri uporabi tele-

komunikacijskih tehnologij pri permanentnem izobraževanju.

Kot pomemben rezultat te svetovne konference je bila leta 1986 formirana delovna skupina za strokovno permanentno izobraževanje v okviru IFLA-e. "IFLA Continuing Professional Education Round Table" se je prvikrat sestala na IFLA-ini konferenci v Tokyu in je od tedaj dalje izredno aktivna. Njena četrtletna informacija *Update*[6] in časopis *Newsletter*[7] želita vzpostaviti širok kontakt z vsemi, ki jih zanimajo vprašanja knjižničarskega permanentnega izobraževanja. V pripravi je mednarodni seznam ekspertov, ki delujejo na področju stalnega usposabljanja v knjižničarskih in informacijskih poklicih[8]. Delovna skupina je ob desetletnici slovaškega centra za permanentno izobraževanje v jeseni 1988 organizirala mednarodno posvetovanje v Martinu[9]. Posvetovanje je pomembno ne le zaradi prikazanih posnetkov stanja dežel udeleženk, temveč predvsem zaradi obravnavanja metodoloških in terminoloških deficitov. Njene izkušnje bodo lahko odločilno izboljšale izvajanje permanentnega izobraževanja, ki ima v mnogih deželah zelo različno učinkovitost[10].

Delovna skupina za strokovno permanentno izobraževanje je vključena v IFLA-ino sekcijo za izobraževanje in permanentno izobraževanje, ki se je v zadnjih letih zelo izkazala pri razvijanju in koordiniranju izobraževanja knjižničarjev na mednarodnem nivoju[11]. K ukrepom za izobraževalne in raziskovalne programe, ki sta jih izvedli ta sekcija ter za organizacijsko izvedbo pristojen oddelek IFLA-e, ne sodijo zgolj izobraževalni seminarji[12], namenjeni deželam v razvoju in predpisi za bibliotekarske šole[13]. Dva člana sekcije, Josephine Riss Fang in Paul Nauta, sta leta 1985 pri nadaljevanju teh aktivnosti izdelala mednarodni vodič za izobraževanje na področju bibliotekarske in informacijske vede[14], ki kot mednarodno koncipiran priročnik prvikrat evidentira učne programe nekaterih dežel na tem področju in jih povezuje s splošnimi izobraževalnimi strukturami posameznih nacionalnih izobraževalnih sistemov. V tem gradivu bo lahko našel osnovna navodila vsak, ki bo kdaj razmišljal o trdnejši koordinaciji v bibliotekarskem izobraževanju.

Na dlani je, da se težnje po koordinaciji povsod tam, kjer intenzivno sodelovanje na splošno poteka tudi na političnem in gospodarskem področju, že zaradi razmer na trgu delovne sile ne zaustavijo pred bibliotekarstvom[15]. 11. in 12. februarja 1987 je bilo v Luxemburgu posvetovanje strokovnjakov o problemih knjižnic, ki ga je organizirala za informacije pristojna Generalna direkcija XIII Evropske

skupnosti. Na njem je bila v okviru posebne sekcije, namenjene akcijam za temeljno in permanentno izobraževanje, sprejeta "pobuda, da bi znotraj Evropske skupnosti močneje poenotili izobraževanje v knjižničarstvu in pri tem bolj upoštevali moderni tehnični razvoj"[16]. Pri izvajanju resolucije Evropskega parlamenta z oznako "Evropska knjižnica", s katero naj bi ustanovili evropsko zvezo knjižnic, so se pred tem, 27.septembra 1985, ministri za kulturo v Evropskem svetu, zavzeli za intenzivnejše medsebojno sodelovanje knjižnic Evropske skupnosti pri uporabi računalniške obdelave podatkov za posredovanje informacij[17]. Omenjeno posvetovanje naj bi pomagalo pri pripravi praktičnih nalog. Izraženo je bilo mnenje, da na specialnem področju knjižničarskega izobraževanja lahko k poenotenju veliko pripomore pospeševanje izmenjave tako bibliotekarjev, kakor tudi docentov in študentov izobraževalnih institucij[18].

Na pravkar omenjeni primer poskusov intenzivnejše kooperacije v bibliotekarskem izobraževanju lahko gledamo kot na reakcijo na strukturne spremembe, ki jih v tem času stalno doživlja bibliotekarstvo na podlagi uvodoma omenjenih faktorjev. Tudi Unesco je za ta problem močno zainteresiran. Zato je podprl program za usklajevanje izobraževalnih dejavnosti za bibliotekarje, arhivarje in dokumentaliste, ki so ga v tesnem sodelovanju razvile IFLA, FID, in ICA (International Council on Archives). Na delovnem srečanju teh treh nevladnih organizacij na Dunaju leta 1983[19], ki je bilo namenjeno temu cilju, je Edward Evans interpretiral analizo ameriških učbenikov o managementu[a] in je kot rezultat te raziskave prikazal celo vrsto splošno uporabnih ključnih področij[20]. Postopki iz managementa so se pri tem pokazali kot primerno orožje področje, ki omogoča hitrejšo pot do zaželene mednarodne uskladitve.

Vedno večji poudarek vprašanjem managementa v knjižničnem in informacijskem sektorju, ki se od konca šestdesetih let pojavlja predvsem v angloameriškem območju - za katero tudi leta 1983 nastalo oznako Aslib-a kot "The Association for Information Management" smatramo za simptomatično - lahko opazimo tudi pri bibliotekarskih časopisih, kar nam kažejo naslednji primeri:

Časopis *Information storage and retrieval*, ki se je pojavil leta 1963, je v letu 1975 skupaj z razširitvijo vsebine od 11. volumna dalje spremenil naslov v *Information processing and management*. Od leta 1976 izhaja *The Serials librarian* s podnaslovom "The quarterly journal (od 3.volumna 1978/79: The international quarterly) of serials

management". 1977 je bil naslov časopisa *De-acquisitions librarian*, ki je 1976 izšel v dveh številkah, s številko 3/4 prvega letnika preimenovan v *Collection management. A quarterly journal devoted to the management of library collections*. Njegov novi založnik Richard W. Trueswell je to spremembo, med drugim, takole utemeljil: "A better knowledge of the management forces that interact within a library as well as those that impinge on the library from outside is necessary before we can achieve the objective of an effective and functional organization."[21] Od leta 1981 izhaja časopis *Information and lib- rary manager*, v prvih treh volumnih s posebnimi rubrikami "Management of change" in "Training(and education)". Cilji tega časopisa so bili v prvem zvezku takole formulirani: 1.To communicate library management philosophy, practice and research. 2.To promote cooperation among administrators in different kinds of libraries and in different countries, to share experience and expertise. 3.To encourage realistic and honest assessment of library management research, education and practice."[22]. Časopis *Social science information studies*, od leta 1980-85 izšel v petih letnikih[23], je spremenil naslov v *International journal of information manage- ment* (Vol. 6. 1986 in nad.). Kot navajata izdajatelja Tom Wilson in Norman Roberts v uvodniku, napisanem prav zaradi te spremembe, je bilo to "an acknowledgement that much of what had been published in SSIS was 'information management', and an awareness that this new field was likely to grow rapidly, drawing upon a variety of disciplines"[24]. Tudi časopisi bibliotekarskih združenj sledijo temu trendu; leta 1987 na novo obujeno glasilo Mednarodnega združenja tehničnih nih univerzitetnih knjižnic se že od začetka imenuje *IATUL quarterly. A journal of library management and technology*. Če pomislimo, da obstoj časopisov bistveno prispeva k izoblikovanju posameznih strok, potem pravkar prikazanega razvoja ne bi smeli podcenjevati.

Tudi sicer lahko iz teh primerov razberemo določeno tendenco do vsebinsko vedno širše zasnovane interpretacije

---

* Opomba:
Ker celotni tekst v nadaljevanju obravnava "management" kot učni predmet, bi bil prevod angleške besede v "vodenje" ali "upravljanje" preozek za celovito ponazoritev snovi, ki jo predmet v praksi obravnava. Zato sem obdržal izvirno obliko, ki jo stalno uporablja tudi nemški avtor (op. prev.)

knjižničnega in informacijskega managementa. Ostaja pa nesporno, da so knjižnice, tako kot njihovi sosedje v informacijskem sektorju, arhivi ter informacijske službe, zaradi intenzivnejše uporabe računalniško podprtih delovnih in iskalnih postopkov po eni strani izpostavljene večjemu pritisku poenotenja opravil kakor v preteklih desetletjih, po drugi strani pa morajo tudi pri opravljanju svojih informacijskih nalog medsebojno sodelovati intenzivneje kot doslej.

Za zelo smotrno se je pokazala ustanovitev študijskega modela za področje managementa v podporo informacijskim službam, ki upošteva navedene vidike. Študij obsega predavanja o planiranju, organizaciji, upravljanje s personalom in vodenje personala, vprašanja gospodarjenja, delo z javnostjo in oskrbovanje fondov - torej področja, ki jih v dosedanjih bibliotekarskih učnih programih pogosto nekoliko zanemarjamo, če jih vzporejamo s "pravimi", za knjižničarstvo specifičnimi učnimi področji, ki se v programih večinoma pojavljajo. Seveda pa je treba v splošno formuliranem okviru takega študijskega modela računati na to, da bo vsaka dežela podrobneje izoblikovala lastnim razmeram ustrezne dodatne specialne predmete. Vsekakor gre tukaj verjetno za zametek, ki bo pri izobraževanju dolgoročno lahko privedel do večje poenotenosti knjižničnega managementa, katero sodelovanje bibliotekarjev pogojuje, hkrati pa tudi pospešuje; to bo mogoče še zlasti takrat, ko bomo upoštevali tudi obstoječe, oziroma še manjkajoče odločitve vodilnih kadrov.

Študijski model, ki smo ga skicirali po vsebini, je leta 1986 predstavila na seminarju v Pekingu "Education and Research in Library and Information Science in the Information Age: Means of modern technology and management" Miriam Tees, ki je za ta projekt odgovorna[25]. Posvetovanje sta organizirala IFLA in Kitajsko združenje za bibliotekarske vede[26].

Dolgoletna prizadevanja Unesca za optimalni razvoj in uglašenost izobraževalnih programov na področju informacij sta se odražala tudi v številnih izobraževalnih seminarjih na različnih kontinentih[27]. Te aktivnosti so dosegle vrhunec z "mednarodnim kolokvijem za usklajevanje izobraževalnih programov za knjižnične, informacijske in arhivske delavce", ki je bil organiziran avgusta 1987 v Londonu kot predkonferenčni seminar IFLA-ine konference[28].

Udeleženci kolokvija so v šestih, deloma obsežnih resolucijah[29] obravnavali probleme, ki jih bo treba nujno reši-

ti. Področja, na katerih bo za usklajevanje izobraževanja potrebno sprejeti ukrepe v mednarodnem merilu, so sledeča: management, restavriranje in konzervacija[30], avdiovizualno in drugo neknjižno gradivo, upravljanje s fondi, informacijska tehnologija[31], študij uporabnikov, raziskovalne metode, delo z javnostjo, vrednotenje informacijskih sistemov in služb. Za področja, kjer še niso stekle priprave za razvoj splošno uporabnih učnih programov, so priporočili posebne seminarje za obravnavanje ustreznih osnov. Važno je, da pri tem upoštevamo različne izobrazbene nivoje, da vzdržujemo ravnotežje med teorijo in prakso in da si pripravimo fleksibilno strukturo učnih načrtov, s pomočjo katere bomo lahko upoštevali različne politične, socialne, gospodarske in kulturne razmere. Priporočljiva je modularna sestava, ki omogoča lažje uvajanje posebnih učnih pomagal za posamezne elemente učnega programa - posebej še v deželah v razvoju[32]. Ob tem je treba posvetiti posebno pozornost primerjalnim in terminološkim vidikom, pa tudi izobrazbi in permanentnemu izobraževanju učnega kadra.

Kot pomemben prispevek k tej problematiki je delovna skupina IFLA-ine sekcije za izobraževanje in permanentno izobraževanje izdelala priporočila, ki so lahko osnova za nadaljnje akcije[33]. Ta priporočila dajejo napotke za sestavo kriterijev, s katerimi lahko ocenimo enakovrednost oz. primerljivost izobraževalnih programov v različnih deželah, pri čemer je treba upoštevati dolžino študija in vsebino programov.

Aktivnosti na mednarodnem področju bibliotekarskega izobraževanja, ki jih navajajo priporočila, spremlja problem, katerega mora obvladovati vsaka ustanova za izobraževanje bibliotekarjev: gre za problem, da je treba izobraževalno strukturo ter izobraževalne vsebine oblikovati in jih posredovati tako, da oboje ne bo stalno šepalo za hitro razvijajočo se prakso. V idealnem primeru naj bi izobraževanje anticipiralo predvideni razvoj. Kajti, kot docent moraš upoštevati, da bodo absolventi, ki so sedaj sredi študija, šele ob prelomu stoletja v zenitu svoje poklicne dejavnosti.

Toda prav na področju tehnologij za shranjevanje podatkov (novi mediji) in prenos podatkov (online iskanja) - dveh komponent, ki sta eksistenčnega pomena za njihove servisne funkcije - bo verjetno prišlo do razvoja, ki ga danes še ne moremo predvideti. Ekspertni sistemi in umetna inteligenca bodo način in modele iskanja informacij po vsej verjetnosti spremenili. Vsaj za to področje informacijske

tehnologije lahko ugotovimo, da študent bibliotekarske znanosti v svoji poklicni praksi ne bo mogel uporabiti dela tistega znanja, ki si ga je pridobil danes.

Ponujata se nam dva sklepa: prvega smo se že dotaknili v zvezi z naraslo vrednostjo permanentnega izobraževanja vsakega posameznika, kar pa, če naj bo optimalno, zahteva, da mu ponudimo načrtno razvit strukturni koncept na visokem nivoju. V splošno zavest pa bi moralo priti prepričanje, da ukrepi za permanentno izobraževanje niso le fakultativni dodatek k poklicnemu izobraževanju, temveč morajo biti kot vitalen in nujen dejavnik vključeni vanj[34].

Drugi sklep pa je načelne narave. Navkljub vidnemu zastarevanju mnogih tehnoloških postopkov, ki se jih študent knjižničarstva uči danes, je treba v pouk integrirati nekaj, kar pod površino naglih sprememb ostaja trajno: spoznanje principov spreminjanja metodoloških osnov za delovne procese, ki jih je treba izpeljati z novo tehnologijo. To spoznanje mora študenta usposobiti, da se bo kot praktik potrjeval tudi z raznovrstnimi mediji v knjižničarskem okolju, ki se neprestano spreminja. Izbor takih faktorjev v ponujenem izobraževanju, temelječih na spoznanju, je bistven aspekt za razvijanje novih učnih programov[35].

Tako zaključujemo krog obravnavanih vprašanj: postopki managementa kot časovno obstojnejši faktor lahko poleg drugih področij vsaj delno opravijo pravkar navedeno nalogo, da na tej osnovi izgrajujemo oblike permanentnega izobraževanja. Če bomo lahko na nacionalnem nivoju sprejeli in uresničevali ukrepe, katerih smernice so bile podane na mednarodni ravni, smemo računati na dolgoročno učinkovito izobraževanje bibliotekarjev, ki se bo lahko kosalo s tehničnimi in organizacijskimi spremembami v informacijski dejavnosti, ki prihajajo in se v posameznih deželah odvijajo z različno hitrostjo.

1 Bistvene teoretične vidike reforme učnih programov zasledimo pri Maxine K. Rochester: Curriculum design.V: Education and research in library and information science in the information age (Op. 26) str. 40-55.

2 Dober pregled nad deli o bibliotekarskem permanentnem izobraževanju v svetovnem merilu, ki so izšla po letu 1986, nam daje odlomek "Continuing education" v letni bibliografiji Alana J. Clarka "Education and training

for librarianship and information work" (v: Education for information 5(1987) str.266-267; ibid. 6(1988) str. 293-294).

3 Primerjaj n. pr.: Gunter Bock: Poročilo o "First World Conference on Continuing Education for the Library and Information Science professions" v Chicagu od 13.do 16.8.1985. V: Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie 33(1986) str. 184-188; Maria Brykczynska: Swiatowa konferencja nt.ksztalcenia ustawicznego bibliotekarzy i pracownikow informacji naukowej.(Palos Hills k. Chicago, 13-16 sierpnia 1985.) V: Przegled biblioteczny 54(1986) str. 202-205

4 S tem se na primeru Pakistana ukvarjata John Feather in Inese A. Smith v poročilu: Post-qualification training. V: International library review 20(1988) str. 459-468.

5 World Conference on Continuing Education for the Library and Information Science Professions. Continuing Education: Issues and challenges. Papers from the Conference held at Moraine Valley Community College, Palos Hills, Illinois, USA, August 13-16, 1985. Ed. by Esther E. Horne. New York, Munich, London, Paris: Saur 1985. 434 str.

6 Update. IFLA Continuing Professional Education Round Table. An occasional letter (vol.1., no. 1. March 1987; vol. 2, no. 2. July 1987. Nadalje občasno izhajajo neštete zbirke Update-a (brez podnaslova) z napovedmi posvetovanj in informacijah o literaturi.

7 CPE Newsletter. IFLA Continuing Professional Education Round Table. - Doslej so izšli: vol. 1, št. 1. Fall 1987; vol. 2, št. 1. Summer 1988.Brezplačno na razpolago pri Kim E. Kelley, Editor, CPE Newsletter, c/o IFLA CPERT, School of Library and Information Science, The Catholic University of America, Washington, DC 20064, USA.

8 Vprašalnike lahko dobite pri predsednici IFLA CPERT Elizabeth W. Stone, School of Library and Information Science,The Catholic University of America, Washington, DC 20064, USA.

9 Primerjaj Paul Kaegbein: Bibliothekarische Fortbildung auf neuen Wegen. V: Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie 36(1989)

10 Primerjaj "Guidelines for quality in continuing education for information, library and media personnel", ki jih je v januarju 1988 potrdila American Library Association. Chicago, IL: ALA 1988. 20 str.

11 Primerjaj Paul Kaegbein: Zehn Jahre IFLA - Abteilung Ausbildung und Forschung. V: Zentralblatt für Bibliothekswesen 102(1988) str. 123-126. - Angleška verzija je izšla pod naslovom: Ten years of the Division of Education and Research v: IFLA Journal 14(1988) str. 57-61

12 Primerjaj Paul Kaegbein: Aktivitäten der IFLA zur Intensivierung der fachlichen Ausbildung in Entwicklungsländern. V: IFLA Journal 13(1987) str. 234-236

13 Standards for library schools, 1976. V: IFLA Journal 2(1976) str. 209-223. - Normen für Bibliotheksschulen. V: Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie 25(1978) str. 372-396.

14 International guide to library and information science education. A reference source for educational programs in the information fields world-wide. Ed. by Josephine Riss Fang and Paul Nauta. München, New York, London,Paris: Saur 1985. 537 str. (IFLA Publications. 32.)

15 Tako n. pr. pripravlja katedra za knjižničarstvo, informatiko in dokumentacijo visoke šole iz Hannovra od 20. do 22. septembra 1989 mednarodno posvetovanje "Informacijski eksperti za Evropo", kjer bodo obravnavali vpliv bodočega evropskega trga na izobraževanje informacijskih strokovnjakov.

16 Primerjaj Günther Pflug: Bericht über Bibliotheken in den Europäischen Gemeinschaften. V: Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie 34(1987) str.250-253

17 Odločitev Sveta in ministrov, pristojnih za področje kulture z dne 25.septembra 1985 o medknjižničnem sodelovanju na področju informatike. V: Amtsblatt der Europäischen Gemeinschaften 28(1985) št. C 271, 23. oktober 1985, str.1. - Besedo "Informatika" v preambuli sklepa, ki se v tekstu ne pojavlja več, tukaj ne razlagamo kot oznako za znanstveno disciplino, temveč - kakor izhaja iz teksta - se nanaša na področje posredovanja informacij.

18 Pflug (opomba 16) str. 252

19 Primerjaj Edith Fischer: Management for the information professions: Implications for education and training. V: IFLA Journal 13(1987) str. 141-142

20 G. Edward Evans: Management for archivists, information managers, and librarians: Is there a global core? V: Education for information 2(1984) str. 295-307.

22 Collection management 1(1976/77) št. 3/4, str. 4.

23 Kratek pregled o vsebini prvih štirih letnikov te revije podaja Leif Kajberg v: Bibliothek 9(1985) str. 225-228

24 International journal of information management 6(1986) str. 3.

25 Miriam H. Tees: Teaching management to information professionals. A project of IFLA's Section on Education and Training. V: Education and research in Library and information science in the information age (op. 26) str. 126-141. Tu najdemo tudi napotila na dosedanje razprave o izobraževanju v managementu v angleški strokovni literaturi, pa tudi praktične primere za sestavo raznih oblik izobraževanja.

26 Education and research in library and information science in the information age. Means of modern technology and management. Proceedings of the IFLA/China Society of Library Science Seminar, Beijing, September 1 - 5, 1986. Ed. by Miriam H. Tees. München, New York, London, Paris: Saur 1988. 202 str. (IFLA Publications. 43) - Primerjaj Paul Kaegbein: Moderne Technologien und Managementverfahren als Faktoren bibliothekarischer Ausbildungsreformen. IFLA/CSLS-Seminar in Beijing. V: Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie 34(1987) str. 68-78.

27 Primerjaj Kaegbein (op. 12).

28 S konceptom tega kolokvija primerjaj Russel Bowden: Colloquium on the Harmonization of Education and Training Programmes for Library, Information and Archival Personnel. V: Proceedings of the British-German Symposium on Education and Training in the Information Fields, Cologne, 3-5 November 1986 = Education for information 5(1987) št. 2/3, str. 207-233. - V zvezi s

potekom in rezultati posvetovanja prim. Miriam Tees: Harmonization of Education and Training Programmes for Library, Information and Archival Personnel. A report of the Colloquium held in London, 9-15 August 1987. V: IFLA Journal 14(1988) str. 243-246

29 Najprej objavljeno v IFLA Express-u št. 5 z dne 21. avgusta 1987, str. 2-4; nato objavljeno v IFLA Journal 13 (1987) str. 378-382

30 Primerjaj J. M. Dureau and D.W.G. Clements: Principles for the preservation and conservation of library materials. The Hague: IFLA Headquarters 1986. 25. str. (IFLA Professional reports. No. 8.); Y[ash] P[al] Kathpalia: A model curriculum for the training of specialists in document preservation and restoration. A RAMP study with guidelines. Paris: Unesco 1984. VI, 27 str. (PGI-84/WS/2.)

31 Michael Cook: Guidelines on curriculum development in information technology for librarians, documentalists and archivists. Paris: Unesco 1986. V, 123 str. (PGI-86/WS/26.)

32 Primerjaj J. A[ndrew] Large: A modular curriculum in information studies. Paris: Unesco 1987. IV, 89 str. (PGI-87/WS/5.)

33 Josephine Riss Fang, Edith Fischer, and Paul Nauta: Guidelines to equivalence and reciprocity of professional qualifications. V: IFLA Journal 13(1987) str. 133-140. - Primerjaj Josephine Riss Fang: International cooperation in library and information science education. Recommendations for equivalence and reciprocity of qualifications. V: Education and research in library and information science in the information age (op.26) str. 22-30.

34 Primerjaj Stephen A. Roberts: Education and training in the information fields. The curriculum and research. V: Proceedings of the British-German Symposium on Education and Training in the Information Fields (op. 28) str. 157-168

35 Primerjaj K.J. McGarry: Curriculum theory and library and information science. V: Proceedings of the British-German Symposium on Education and Training in the Information Fields (op. 28) str. 139-156.

VODENJE IN UPRAVLJANJE V VISOKOŠOLSKIH KNJIŽNICAH
Vtisi s seminarja v Veliki Britaniji

Nada Kodila-Češnovar, Centralna tehnična knjižnica, Ljubljana

UDK 025:027.7

Kodila-Češnovar, Nada: Upravljanje in vodenje v visokošolskih knjižnici. Vtisi s seminarja v Veliki Britaniji. Knjižnica, 33(1988), št. 2, str. 57-69

V januarju letošnjega leta sem se udeležila seminarja o tem, kako naj se uspešno vodi in upravlja visokošolsko knjižnico. Posebno zanimiva so bila predavanja o tem, kakšen naj bo uspešen direktor in kakšni morajo biti delavci. Kajti delavci in direktor tvorijo tim, od odnosov v njem pa je odvisno, kako bodo pri delu učinkoviti. Morda bo v mojem prispevku našel kdo od slovenskih knjižničarjev tudi kakšno kristno idejo za svoje delo.

UDC 025:027.7

Kodila-Češnovar, Nada: Academic Library management. A report from the seminar on library management, Great Britain, Knjižnica, Ljubljana, 33(1989), no. 2, p. 57-69

In January 1989 the author attended the cours on academic library management and found lectures on successful library managers and characteristics of the staff particularly interesting. Managers and staff represent a team and the efficiency of their work depends on their relations and cooperation. The author hopes that foreign experience will give our librarians some new useful ideas how to improve their work.

Uvod

V času od 15.januarja do 27.januarja 1989 sem se udeležila seminarja Upravljanje v visokošolskih knjižnicah v Birminghamu. Organizator seminarja je bil Britanski svet, izvajalec seminarja pa Astonska poslovna šola, ki deluje v okviru Astonske univerze v Birminghamu. Seminarja se je udeležilo šestindvajset slušateljev iz osemnajstih držav sveta. Na petintridesetih predavanjih, kolikor smo jih imeli v devetih dneh,je sodelovalo dvajset priznanih strokovnjakov s področja bibliotekarstva, informatike in računalništva. Največ slušateljev je prišlo iz Nizozemske,Norveške, Malezije in Južnoafriške republike, ostali pa so bili še iz Grčije, Danske, Zvezne republike Nemčije, Malte, Španije in Jugoslavije. Zanimivo je, da ni bilo nobenega udeleženca iz Vzhodnoevropskih držav.

Predavanja so trajala vsak dan od 9.-17. ure. Eno predavanje je trajalo uro in trideset minut, in sicer je predavatelj eno uro predaval, pol ure časa pa je imel za diskusijo. Vsi predavatelji so bili prisotni ves dan, tako da so pri vprašanjih,ki smo jim jih zastavljali, sodelovali vsi. Predavatelji so imeli predavanja napisana in so si pomagali s prosojnicami.Tematsko so bila razdeljena na več sklopov po posameznih dnevih.

Funkcije in vrste visokošolskih knjižnic

Pri vsakem delu, tudi pri knjižničarskem, je potrebna organizacija dela. Nemalokrat se dogaja, da smo tako neorganizirani, da opravljata dva delavca popolnoma enako delo, pa tega ne opazita niti onadva niti direktor. Razporeditev strokovnega, administrativnega in tehničnega kadra mora biti pravilna.V vsakem oddelku pa mora biti tudi oseba, ki kontrolira delo svojih sodelavcev, in to dnevno.

Za delo je najpomembnejši načrt,in sicer karatkoročni,srednjeročni in dolgoročni. Ob vsakem trenutku moramo namreč vedeti, v katero smer gre knjižnica in kje se trenutno nahajamo. Naše delo mora biti kontinuirano. Vseskozi si moramo postavljati vprašanja, ali obstaja pravilna delitev dela in koliko nas stanejo literatura in kadri.

Četudi je knjižnica nekoliko večja, ni potrebno, da ima veliko število uporabnikov. Tisti, ki pa jih ima, jo morajo znati uporabljati. Knjižnice se v glavnem feminizirajo in s tem se pojavljajo problemi odsotnosti z dela (delavke z manjšimi otroki).

Če je knjižnica velika, imamo probleme tako s prevelikim številom kadrov, kot tudi s prevelikim številom knjig. Bogatejši imajo majhne visokošolske knjižnice, ker te laže upravljajo.

Pri gradnji knjižnic moramo upoštevati predvsem predmetno orientiranost posamezne knjižnice. Prostori, kjer so kava in knjige, niso več ločeni, ampak se spajajo. Prijetno je sedeti ob kavi in brati knjigo. Spoznati moramo naše uporabnike. Že dolgo je znano, da le-ti ne marajo katalogov niti mikrografske tehnike, ampak jim je simpatičen le računalnik. Truditi se moramo, da jih naučimo uporabljati knjižnico in različne baze podatkov. Manj zahtevni uporabniki segajo po knjigah, bolj zahtevni po revijah.

Dober delavec naj bi bil tudi dober upravljalec, vendar se delavci v knjižnicah temu upirajo. Delavca je treba pripraviti do tega, da ne opravlja samo enega dela (npr. če katalogizira, naj tudi izobražuje za to področje in daje določene informacije). Usposabljanje delavcev za upravljanje in marketing traja štirinajst dni. Delavci se naučijo vnašati podatke v računalnik in uporabljati baze podatkov. Po osnovnem študiju se posamezniki specializirajo za informatorje, vedar pa potrebujejo ti za svoj razvoj dovolj časa.

Nabava in vrste gradiva

Staro literaturo v knjižnicah premalo selekcioniramo, nimamo je na primernih prostorih. Seveda moramo imeti za selekcijo knjig ustrezne kadre.

Zelo pomembna je nabavna politika. To pomeni, da moramo vedeti, koliko imamo denarja in katere knjige bomo za ta denar kupili, pomembna pa je tudi učinkovitost teh knjig. Če knjig, ki smo jih kupili, ne bo nihče uporabljal, smo denar vrgli skozi okno. Ne glede na število uporabnikov ne kupujemo kar vseh knjig povprek. Ljudje knjige berejo ali jih pišejo, samo mi knjižničarji delamo z njimi nekaj drugega. Knjižnica je velika samopostrežba, po kateri se sprehajajo kupci (naši uporabniki). Bolje kot bomo znali

knjigo ponuditi, več knjig si bodo bralci izposodili. Vrednost ene knjige se mora povrniti v treh letih. Če pa se knjige premalo uporabljajo, postanejo predrage in nam prinašajo namesto dobička izgubo. Cena in uporabnost knjige sta v tesni povezavi. Za različne uporabnike moramo imeti različne kriterije pri nabavi literature.

Pri planiranju nabave moramo biti zelo previdni, in sicer moramo gradivo specificirati z različnih vidikov. Delna selekcija mora obstajati tudi pri revijah. Ugotoviti moramo predvsem potrebe, možnosti, relevantnost in vrste uporabnikov. Veliko revij kupimo v enem letu, pa sploh ne izračunamo, koliko so nas stale, če jih nismo uporabljali. Uporabnost določene zbirke je v enem letu zelo različna glede na vede, ki jih pokriva. Šele takrat, ko nam zmanjkuje denarja, se zavedamo, kaj pravzaprav najbolj nujno potebujemo. Vedno pomembnejša postaja tudi siva literatura. To so reporti, uradne publikacije, elaborati, dokumenti EGS, UNESCO, teze, konferenčno gradivo, prevodi (kopije), raziskovalna dela in registri raziskav. Vsa ta gradiva so začeli v Veliki Britaniji zelo sistematično zbirati.

Varovanje in ohranitev gradiva

Konzervacija je lekarna za knjižnico. Mnoge knjižnice se nahajajo v mestih, kjer je zrak onesnažen in tako prezračevanje prostorov postane problem. Pogosteje bi bilo treba kontrolirati gradivo. Na knjige zelo slabo vpliva fluoroscentna luč. Uporabnikom bi lahko v starejših knjigah dajali opozorilne listke, kjer bi jih posebej prosili, naj pazijo na knjige. Na knjigah lahko naredimo test z zavihanim vogalom knjige, vendar le pri knjigah starejših od trideset let. Knjižničar je lahko tudi konzervator in lahko opravlja minimalne intervencije. Lahko pripravi posebne varovalne ovoje za knjige. Bolj kot ogenj, ki se malokrat pojavi v knjižnici, je nevarna voda, slabe stene, stropi itd. Knjigam zelo škoduje tudi tansportni sistem pri medknjižnični izposoji. Knjige, ki se izposojajo z medknjižnično izposojo, se lahko berejo samo v čitalnici. Uporabnikom vljudno pojasnjujemo, naj ne pišejo po knjigah, ker eno knjigo uporablja več ljudi. Knjige so prav tako v nevarnosti, če so izpostavljene dnevni svetlobi, ker se pri ultravijolični svetlobi spremeni njihova barva. Pred leti so v Veliki Britaniji veliko denarja vložili tako v konzervacijo kot tudi v nakup knjig.

Katalogizacija in klasifikacija

Katalogizacija in klasifikacija nista niti najmanj preprosti in se ju ne moreš naučiti v enem popoldnevu, kot marsikdo misli. Pomembni faktorji pri tem delu so predmet nabave (knjiga, revija), obseg in vsebina, vir, dostopnost in predstavitev. Od dobre katalogizacije in klasifikacije je odvisna kvaliteta vsake knjižnice. Najpomembnejše je pravilno razvrščanje gradiva. vsak dan si moramo postavljati vprašanja, ali ima naša knjižnica korist od gradiva, ki smo ga kupili, ali je to gradivo relevantno za uporabnika, ali zlahka pride do njega, ali nam tehnika, ki jo uporabljamo, omogoča primerne povratne informacije, zakaj in komu je namenjena literatura, v kakšni fizični obliki je ta literatura (na papirju, na mikrofišu, v bazi, na CD-ROMu). Če imamo več baz, moramo imeti tudi dober pregled nad njimi. Ne sme se nam zgoditi, da ne vemo, v kateri bazi se nahaja določen podatek. Zapomniti si moramo tudi, česa računalnik ne zna delati.

Referenčno informacijska služba

Ta služba se lahko nahaja v knjižnici na enem ali več mestih. Sodobna tehnologija in velika specializacija pri posameznih uporabnikih sta imeli velik vpliv na spremembno referenčno informacijske službe. Knjižničarji morajo postati predvsem predmetno specializirani. Za dobro informacijsko službo je potreben tim delavcev. Delavci v tem timu morajo biti veliki diplomati, biti morajo iznajdljivi, poleg tega pa se morajo medsebojno izobraževati. Informator mora dobro poznati uporabnika. Zelo pomembna je njegova kvalifikacija. Dober informator mora vedeti, kaj se mota v uporabnikovi glavi. Referenčna literatura se uredi po potrebi, glede na povpraševanje,vendar mora biti najnovejša. V informacijski službi dela 15% kadrov. To delo mora biti prioritetno in ta služba mora delati ves dan brez prekinitev. Vsak od delavcev je tudi informator za določeno (svoje) področje.

Izposoja, informacijska služba

Na izposoji bi morali predvsem ugotavljati, katere knjige si ljudje pogosto izposojajo in katerih nikoli. Ugotoviti moramo tudi, zakaj si uporabniki izposojajo knjige in revije ravno pri nas. Odgovori so lahko različni, npr., ker delamo dobre kopije. Če si uporabniki določeno knjigo veliko izposojajo, nabavimo vsaj dva izvoda. Poskušajmo ugo-

toviti, kaj se je dogajalo s knjigo, ko je bila izposojena, t.j. za kaj so jo uporabljali. Sistem izposoje mora biti preprost tako za izposojaje gradiva, kot tudi za vračanje. Uporabnika ne obremenjujmo z jemanjem vseh njegovih podatkov, preden sploh lahko pride do knjige. Izposoja naj bo avtomatizirana. O učinkovitosti izposoje povprašajmo uporabnika. V Veliki Britaniji ima 60% knjižnic avtomatizirano izposojo. Seveda so zelo pomembni kadri, ki so zaposleni pri izposoji. Vrste informacij, ki jih dajejo, so procentualno različne. 90% je osebnih informacij, 66% poštnih informacij in 33% je telefonskih informacij.

Poklicno informiranje določene vrste uporabnikov že prehaja v raziskovalni proces. Informator si ustvari določene zbirke znanja, ki jih med seboj povezuje in dograjuje. Dobra informacijska služba pošilja svoje informatorje tudi po podjetjih, kjer postavljajo indirektna vprašanja. Ko ugotovimo, kakšne so njihove potrebe, začenemo za njih iskati informacije in jim jih vneto pošiljamo.

Pri upravljanju z informacijsko službo morata sodelovati tudi finančni delavec in pravnik.

Avtomatizacija nam mora prinesti večjo izkoriščenost zalog. Določeno količino izposojenega gradiva zaračunavamo (npr. trideset knjig na leto) kasneje pa ne več. To je dobra reklama za večjo izposojo. Medknjižnična izposoja običajno zaostaja za normalno, in sicer zato, ker je počasnejša. Za članke pa je ta izposoja veliko preprostejša kot za knjige in je tudi bolj ekonomična. Bariere pri medknjižnični izposoji so pošta, kopije, neprimerna lokacija, nesposobnost, da se hitro dobi gradivo. Za medknjižnično izposojo je pomembna povezanost knjižnic in skupni katalogi.

Vendar pri povezavi in poenotenosti knjižnic prihaja do nepripravljenosti za kooperacijo, pomanjaknja želje po povezanosti, nesposobnosti za povezavo, strahu pred dominacijo in nezaupanje. Knjižnice bodo morale graditi svoje delo na večji kooperaciji, če bodo hotele biti učinkovitejše. Sodobno tehnologijo moramo znati izkoriščati zato, da bodo tudi revni postali bogati. Nobena knjižnica si ne more kupiti vsega, kar si želi, zato se mora povezovati z drugimi. Veliko moramo vedeti drug o drugem, če želimo sodelovati. Če koordinacija z drugimi knjižnicami ne deluje, potem je najbrž tudi z lastnim sistemom kaj narobe. Fracis Bacon pravi: "Beden je položaj tistega, ki si veliko stvari želi, a si nič ne upa."

Kooperacija ni racionalizacija, ampak je sodelovanje med knjižnicami. Potebna je izmenjava kadrov, če jih želimo izpopolnjevati. Delavci večjih knjižnic se lahko povezujejo na področju določenih dejavnosti, tako da imajo skupne servise za tisk, skupni software, skupno omrežje, skupno nabavo opreme itd. Sodelujejo tudi pri skupnih bibliografijah ter skupno nastopajo proti založnikom. Čeprav nas kooperacija veliko stane, moramo vedeti, zakaj jo razvijamo. Razvijamo jo predvsem zato, da stvari pocenimo.

Če se hočemo informacijsko povezati v državi, ne zadostuje pripravljenost na to, ampak je potrebna tudi določena finančna stabilnost. Osrednja knjižnica bo ponavadi vedno imela profit, ker so pri njej najboljši kadri in oprema.

Delovni stil

Pri izobraževanju kadrov je najhuje takrat, kadar nekomu rečemo, naj se spremeni, da bo lahko bolje opravljal svoje delo. Današnji čas je čas izobraževanja, je čas seznanjanja z novo tehnologijo in stalno smo v pomanjkanju časa.

Najbolj učinkovite so skupine od tri do devet delavcev, ki jih izobražujemo (npr. za delo z računalnikom).

Direktor mora znati komunicirati z delavci in jim prisluhniti. Delovni stil ustanove lahko spreminja le direktor. Stil direktorjev je običajno dobiti čimveč denarja, vendar bi moralo biti v njegovem stilu tudi kaj drugega. Vsaka knjižnica mora imeti svoj stil dela. Pomembno je, kdo planira delo in kakšen stil dela ima ta, ki to delo planira. Če je v knjižnici dober delovni tim, je tudi delo veliko lažje. Pomembno je komuniciranje med ljudmi. Delavec, ki ga moraš vsak dan sproti opozarjati, kaj mora delati, ni dober delavec. Direktor oz. vodja mora imeti pregled nad delom delavcev. Ne sme biti preveč popustljiv in reči mora: "To delo moramo opraviti s to količino kadrov, ki jo imamo".

Delovni stil je odnos do svojega dela (npr. "Na predavanje sem prišel pravočasno, ker imam referat.").

Delovni stil je tudi to, kako si delavec organizira svoj delovni dan.

Kadri v knjižnici

V knjižnici je veliko oddelkov in veliko različnih delovnih operacij, zato potebujemo veliko specializiranih in visoko izobraženih kadrov. Ne smemo čutiti pomanjkanja kadrov, vsak delavec je pomemben, zato noben delavec ne sme biti zapostavljen. Avtomatizacija knjižnice ima predvsem funkcijo hitrejšega komuniciranja. Še vedno prihaja do neposrednega stika med knjižničarjem in uporabnikom, četudi imamo računalnik. Kako organizirati delo, da bo produktivno? Ko govorimo o organizaciji, mislimo vedno na posameznika. Posameznik pa je običajno hendikepiran in osamljen. Teorija upravljanja je, da čas dela za nas. Zelo pomembne so osebne karakteristike delavca in njegova inteligenca. Če je nekdo kemik ali strojnik, še ni rečeno, da je tudi dober informator v svoji stroki. To šele postane, seveda če se primerno dodatno izobražuje in to vedno, ker se stvari hitro spreminjajo. Da delavci ne bi preveč stagnirali, jim nekoliko menjavamo delo, to je zelo učinkovita izkušnja.

Informacijska tehnologija spreminja knjižnico, direktorji pa morajo vedeti, da je knjižnica zelo kompleksna ustanova. Ljudi ne premeščamo fizično z enega delovnega mesta na drugo, ampak jim dajemo možnost, da delajo še kaj drugega. Bolje je imeti svoje kadre, kot jemati občasne zunanje, ki ne poznajo situacije. Delavce je treba stalno motivirati. Direktor mora imeti dobre ideje in psihološko mora vplivati na delavce. Od določenega delavca mora zahtevati toliko, kot misli, da je le ta zmožen narediti. Direktor mora zelo dobro poznati upravljanje in administranitvno delo. Pomembno je, da si zastavimo vprašanje, kakšna je bila naša organizacija dela, kakšna je sedaj in kakšna naj bo. Avtomatizacija nam pomaga pri večji učinkovitosti. Ljudi je treba pripraviti na prihodnost. Preden začnemo izobraževati kadre, ugotovimo stanje v knjižnici, potem pa se odločimo, kako in za kakšen namen jih bomo izobraževali. Pomembna je kreativnost kadrov. Učenje mora biti učinkovito.

Direktor mora znati pravilno razporejati kadre. Če kadrov ne pozna v zadostni meri, ne more pravilno planirati dela, ker ne ve, kaj kdo dela. Pomembno je tudi, da pozna delavce po imenu. Direktor, ki nič ne ve o svojih delavcih, ni dober direktor. Treba si je vzeti čas in se pogovarjati z delavci. Potrebno je razviti tudi minimalne standarde za določeno vrsto dela. Vprašanje pa je, ali zna direktor, ki lahko ocenjuje druge, tudi sebe pravilno oceniti. Za določena dela kreiramo tim, če hočemo, da bo delo kvalitetno

opravljeno. Veliko ljudi želi, da samo oni delajo določeno delo, drugi pa tega ne smejo. Izobraževanje delavca se mora začeti z vprašanjem: "Kako pa bi vi to naredili?" Učitelj se mora izenačiti z učencem, ne more biti vzvišen nad njim. Pomembno je, da znamo delavca primerno in ob pravem času pohvaliti.

Osnova vsakega dela je, da se ga dobro opravi in šele potem sledi plačilo.

Izobraževanje delavcev

Potrebna je primerna izobraževalna politika. Delavci morajo vedeti, kako naj delajo in kaj naj delajo. Ne izobražujemo kar vseh delavcev povprek, ampak vedno tiste, ki so izobrazbe najbolj potebni, kajti izobraževanje ni poceni. Cenejše je samo tisto izbraževanje, ki ga organiziramo znotraj lastne knjižnice. Informacijska tehnologija nam pomaga predvsem pri izobraževanju za določene specialne kadre. Za učenje moramo imeti izdelane posebne učne programe. Vedeti moramo, zakaj določenega delavca izobražujemo in če ga izobražujemo, mora biti to izobraževanje predvsem sistematično. Za izobraževanje je najpomembnejša stimulacija delavca (dobil bo boljše delovno mesto, laže bo opravljal delo ipd.). Tudi predavatelji se morajo sistematično izobraževati. V knjižnice moramo veliko vložiti, če želimo, da bodo njeni proizvodi cenejši. Za izobraževanje moramo imeti predvsem dovolj časa. Način izobraževanja v državi mora vplivati tudi na način izobraževanja v knjižničarstvu.

Merjenje dela

V praksi je zelo težko meriti storitve. Vsak, ki meri kakršnekoli storitve v knjižnici, mora biti zelo previden. V knjižnici ponavadi vemo, koliko knjig imamo, zelo redko pa vemo, kolikokrat je bila določena knjiga izposojena. Ljudje se ponavadi ne želijo spremeniti. Zakaj merimo delo? Zato, ker ga želimo izboljšati. Administrativni tipi ljudi so vedno do vsega skeptiki. Ni potrebno, da vedno sami spreminjamo stvari, povprašajmo za mnenje tudi uporabnika. Velika izposoja priča o naši dobri kvaliteti. Kaj pravzaprav merimo, kvaliteto ali kvantiteto? Če je povpraševanje veliko, je verjetno tudi kvaliteta dobra. Ni rečeno, da je vse, kar je hitro narejeno, tudi učinkovito. Vedno se moramo vprašati, ali je vse, kar naredimo, dobro tudi za knjižnico. Pomembno je, da merimo uporabnost knjig

in revij. Tako bomo ugotovili, katera so bazična področja. Ni pomembno, koliko imamo gradiva, pomembno je, koliko to gradivo uporabljamo. To je pomembna statistika, ki bi jo morala voditi vsaka knjižnica. V Veliki Britaniji je zelo enostavno planirati nabavo, kajti inflacija je le 10%. Ugotovili so, da 40% gradiva, ki so ga določeno leto kupili, ni bilo nikoli izposojeno. To je slab kazalec.

Sodobna knjižnica postaja vedno bolj informacijski center, ki se ukvarja z uporabniki. Dobro knjižnico določajo kvaliteta gradiva, obseg gradiva, količina denarja, ki ga imamo na razpolago in cena storitev. Upoštevati moramo zakonitosti trga, to pomeni, da ponujamo tisto, po čemer je povpraševanje največje. Za različne tipe uporabnikov imamo različen koncepte nabave in servisiranja.

Uporabniki in informiranje

Ko pride uporabnik v knjižnico, velikokrat ne ve, kaj si pravzaprav želi. Toda eno je, kar si uporabnik želi in drugo, kar v resnici potrebuje. Ali je učinek knjižnice res vedno enak količini denarja, ki ga dobi? Knjižnica mora biti učinkovita tako vizualno, kot vsestransko uporabna. Cena določene informacije mora odgovarjati njeni učinkovitosti. Pomembno je, za koga pripravljamo informacije. Uporabnik se v knjižnici ne sme izgubiti, le ta mora biti pregledna, da lahko hitro najde oddelek, ki ga išče. Uporabnika obremenjujemo z denarno kaznijo za izgubo knjige ali izgubo izkaznice. Veliko stvari lahko uporabniku prodamo (fotokopije, mikrofilmske kopije, fotokopije medknjižnične izposoje, vezava, tipkanje, odpisane knjige, odpisano opremo ...). Če je v sklopu knjižnice tudi knjigarna in okrepčevalnica, mu prodajamo tudi knjige, papir, avdiovizualno gradivo in osvežilne pijače. Ponudimo mu lahko tudi različne publikacije, kot so bibliografije, novosti, študijsko gradivo, novice knjižnice in tiskane publikacije. Knjižnica lahko uporabniku nudi računalniško opremljeni informacijski center, kopirni servis, konsultacije in kratke tečaje o uporabnosti gradiva. V okviru knjižnice so lahko klubi prijateljev knjižnic, klubi darovalcev, sponzorji, ustanove, ki obdarijo knjižnico ipd. Informacije se težko prodajajo, laže se prodaja kava. Pomembne so različne vrste pomoči uporabnikom. Če nihče noče uporabljati naših katalogov, morajo biti za to določeni razlogi. Pot do dobrega informacijskega sistema je zelo dolga.

Financiranje knjižnice

Ob vsakem trenutku moramo vedeti, kaj se dogaja s finančnimi sredstvi v knjižnici. Nad njimi moramo imeti stalno finančno kontrolo. V knjižnicah v Veliki Britaniji si vsak mesec naredijo računalniški izpis, da dobijo mesečno finančno sliko, to sliko pa dobijo vodje oddelkov in direktor, ki naredi kontrolo. Mesečno se kontrolirajo tudi osebni dohodki delavcev. Finančni delavec je tako vzgojen, kot ga je vzgojil direktor. Je korekten in natančen. Potrebna je stalna kontrola nad porabo denarja.

Knjižnice se povezujejo tudi z drugimi ustanovami,(npr. iz gospodarstva), ki jim plačujejo svoje storitve. Tudi s fotokopiranjem imajo knjižnice velik profit (samokopirni stroj). Če imaš dober kader, lahko tudi dobro zaslužiš, če tega nimaš, seveda ne moreš dobro zaslužiti.

Avtomatizacija in upravljanje

Avtomatizacija je zelo konkretna, vendar zahteva počasen proces. Za zagon avtomatizacije so potrebna najmanj tri leta. Pomembno vlogo igra razvoj komunikacijske tehnologije v določeni državi. Preden začnemo delati na računalniku, analiziramo potek dela. Vendar to ni enostavno. Če želimo narediti z računalnikom več stvari hkrati, je to predrago. Ko začneš graditi sistem, moraš vedeti, kaj vse boš delal na tem sistemu. Vsega ne moreš narediti v enem letu. Računalništvo moramo gledati z vidika knjižničarstva in ne obratno. Običajno bi vse radi naredili čez noč, vendar moramo delati premišljeno. Nikjer nimajo tako idealne opreme, da bi bilo vse kompatibilno. Pomembno je vprašanje, kako povezati sisteme. Ponavadi pogledamo, kako drugje delujejo določeni sistemi. Pomembno je, kdo uporablja sistem in če zanj dobro dela. Do svojega sistema moramo biti kritični. Ponavadi imajo knjižnice tri do štiri vrste programske in strojne opreme. Ko si izberemo določeni program, moramo vedeti, za kaj ga želimo uporabljati. Izobraževanje delavcev za delo z računalnikom mora biti sistematično, delavec mora dobiti določeno rutino.

Delati svoj program v tej poplavi programov je neumnost. Če ljudje ne razumejo sistema, se ga ne želijo učiti.

Ne obstaja veliko literature o učinkovitosti elektronske tehnologije za upravljanje. Pomembno je, da vemo, na katerih področjih se nam z avtomatizacijo spremeni delo. Za delo z računalnikom so potrebne fleksibilne osebe. Ekspe-

rimentiranje na tem področju je vedno zelo vprašljivo. Postavlja se vprašanje, ali nova tehnologija zahteva tudi novo organizacijo dela. Ni nujno, da se sistem upravljanja spremeni. Za normalno delovanje celotne avtomatizacije v določeni knjižnici je potrebno najmanj 10 let.

Stiki z javnostjo in reklama

Ponavadi pojma marketing in stiki z javnostjo nekoliko mešamo. Knjižničarji pa na splošno mislimo, da se nas to področje ne tiče in da to spada le na področje ekonomije. Glede na to, da je tudi v knjižnicah najpomembnejše zadovoljiti potrebe uporabika, imamo pred seboj enake probleme, kot jih imajo v podjetjih. Kako prodati izdelke oz. kako dobro servisirati.

Stiki z javnostjo in reklama sta podfunkciji marketinga. Marketing ima namen pritegniti uporabnike v knjižnice z urejenim in kvalitetnim delom in z zaznavanjem njihovih potreb. Potrebno je analizirati in identificirati potrebe uporabnikov. Organiziranost ustanove v veliki meri vpliva na maksimalno relevantno povpraševanje. Ta dejavnost je podpora vsej ostali dejavnosti v knjižnici, izvaja pa se prek stikov z javnostjo (oglasi, reklame, ...).

Kultura vsake knjižnice se vidi že po njeni organizaciji dela, da ne dela vsak kar sam hoče, ampak tisto, kar mora. Pomemben je image hiše. Že ko pridemo skozi vrata, dobimo prvi vtis. Vsak se mora sam spraševati, če dobro dela, šele potem se lahko vpraša, če tudi drugi dobro delajo. Odnosi med ljudmi so zelo pomembni za strategijo ustanove.

Pomembno je, da imamo tudi interno publikacijo znotraj hiše, ki nas obvešča o vseh novostih. Včasih se je treba pojaviti tudi v lokalnih časopisih, na radiu,televiziji ipd. Za uporabnike je treba prirediti srečanja, da čutijo svojo knjižnico na vsakem koraku. Na stenah knjižnice ne smejo viseti samo prepovedi kot so : ne kadi, ne govori, ne jej, to je za uporabnika neprijetno. Pomembno je, da stvari tudi grafično prikažemo.

Marketing

Marketing je proces upravljanja, ki ga enačimo s pričakovanji, zahtevami in zadovoljitvijo strank, pri tem pa imamo dobiček. Da ugotovimo stanje v knjižnici, se poslužujemo različnih vprašalnikov. Koristno je, da imamo tudi

knjigo sugestij uporabnikov.

Marketing je za različne knjižnice različen. Raziskati je treba, kaj uporabniki potrebujejo. Brez tega ne smemo delati. Če služimo industriji, se moramo razvijati predvsem kot informacijski center. Marketing je tudi izobraževanje uporabnikov, če s tem zaslužimo. V letni plan je potrebno dati tudi sredstva za izvajanje marketinga. Za kontakte z ustanovami moramo imeti posebnega delavca. Z njimi je zelo težko vzpostaviti stike. V pol leta so od 50 ustanov, ki so jih imeli v planu, vzpostavili stike le s tremi. Ko odhajamo v ustanovo, moramo vedeti, kaj in kako se bomo pogovarjali, ali samo v svojem imenu ali tudi v imenu ustanove. Marketing je zelo pomemben v spremenjeni avtomatizirani knjižnici. Potebno je preštudirati potebe uporabnikov. Zastavljati si moramo vprašanja, kot so npr.: Kdaj naj bi bila knjižnica odprta, po čem je največje povpraševanje, kakšni uporabniki prihajajo ... Sodobni knjižničarji so v središču sprememb, zato se morajo znati prilagoditi tem spremembam, potrebam novega časa in visokim zahtevam, ki jih postavljajo pred njih uporabniki. Do neke mere se tem zahtevam lahko usteže z ročno spretnostjo, nikakor pa ne moremo uiti sporočilu marketinga: "Če bom dobro postrežen, bom še prišel."

KNJIŽNIČNO POVEZOVANJE V AVSTRALIJI - LAA/IFLA 1988

Tanja Kovše, Center za mednarodno sodelovanje in razvoj - CMSR, Ljubljana

UDK 021.64:025(94)
Kovše, Tanja: Knjižnično povezovanje v Avstraliji - LAA/IFLA 1988; Knjižnica, Ljubljana, 33(1989), št. 2, str. 71-92

Prispevek je kratka predstavitev razvoja računalniško podprte knjižnično-informacijske mreže v Avstraliji. Poudarek je na:
- delovanju avstralskih konzorcijev, o katerih so razpravljali na konferencah LAA/IFLA 1988, še posebej na seminarju IATUL;
- pomenu avstralske kataloško-informacijske službe šolskih knjižnic;
- predstavitvi univerzitetne knjižnične mreže in programskega paketa URICA;
- povezovanju avstralskih knjižnic v okviru Avstralske zvezne znanstvene raziskovalne organizacije za industrijo;
- prikazu dostopa do informacijskih virov in uporabe računalniškega sistema Tehniške univerzitetne knjižnice iz Sydneya.

UDC 021.64:025(94)
KOVSE, Tanja: Library cooperation in Australia - LAA/IFLA 1988, Knjižnica, Ljubljana, 33(1989), no. 2, p. 71-92

The article is a short overwiew of the development of Australian computerized library-information network. The emphasis has been laid on:
- the activity of Australian consortia which were discussed during LAA/IFLA conference 1988, particularly at IATUL seminar;
- importance of schools catalogue information service;
- introduction of the National University Library Network and software URICA;
- cooperation of special libraries within Commonwealth Scientific Industrial Research Organization;
- description of the access to information sources and the use of computerized system of Technical University Library, Sydney.

I. Uvod

Od 27. avgusta do 3. septembra tega leta je bil Sydney - glavna vrata Avstalije - gostitelj dveh konferenc. Najprej so se zbrali v okviru Avstralskega bibliotekarskega združenja avstralski bibliotekarji na konferenci, ki je odsevala specifične nacionalne razmere, medtem ko so na 54. generalni konferenci IFLA[1] razpravljali o mednarodnih bibliotekarskih prizadevanjih. Konferenci sta se dogajali hkrati s proslavo 200-letnice naselitve Evropejcev v Avstraliji, zato so v Sydneyu odprli nekaj razstav, novih objektov, med njimi tudi novo državno knjižnico. Vzdušje na LAA[2] je bilo še kako delovno na temo: "Živimo skupaj: ljudje, knjižničarji, prepričanja, moč."

Že ob prihodu v "deželo pod ekvatorjem", ki je v okviru Britanske zveze samostojen dominion, federacija 7 držav, vključujoč ACT,[3] mi je postalo jasno, da je bil razvoj Avstralije, in seveda avstralske avtomatizirane knjižnično-informacijske mreže, odvisen od več dejavnikov, med katerimi je prvi demografski. Razvrstitev knjižnic in osredotočenje knjižničnih služb sta namreč odvisna od raztresenosti naselitve prebivalstva, od geografskih pogojev pa je pomemben rodni širok obalni pas jugovzhodne Avstralije, tako imenovan "koala trikotnik", kjer je največja gostota prebivalstva; sem sodijo tudi velika mesta kot Sydney, Canberra in Melbourne. Tu v nasprotju z velikimi sušnimi površinami pade največ dežja, tu so mnoga naravna bogastva, tu se začenja zgodovina naselitve in tu so tudi raziskovalne, kulturne, bančne, trgovske in

druge institucije, ki potrebujejo in cenijo hitre in točne informacije. Zato ni naključje, da so ob mladih univerzah na tem območju rasle nove knjižnice kot gobe po dežju. Vse so sodobno opremljene, saj so se morale zaradi ekonomičnosti izogniti podvajanju, predvsem v obdelavi in nabavi gradiva, ter so glede na to začele postopno vzpostavljati medsebojno sodelovanje in izgrajevati računalniško podprt knjižnično-informacijski sistem, ki je danes mnogim vzor hitrega vzajemnega poslovanja. Tako zasnovan sistem je lahko ekonomsko upravičen in izkoriščen še posebno v novih prostorih, kjer je gradnja upoštevala vse prostorske, tehnološke in druge standarde.

II. Avstralske knjižnice obiskuje sodobno vzgojen uporabnik

Na letališču v Sydneyu so me pozdravili sorodniki, med njimi tudi nečakinja Lisa, učenka 8. razreda privatne dekliške šole Nagle v Blacktownu. Vsa ponosna mi je zaupala, da je reditelj v knjižnici. V tistem hipu seveda še nisem vedela, da je to častna funkcija, ki jo podelijo učenkam za vzorno vedenje, učni uspeh, športne dosežke in še kaj. To priznanje si učenke med podobnimi priznanji obesijo na steno v svoji sobi, v času opravljanja dolžnosti pa nosijo posebno značko, tako da knjižničarje-reditelje zlahka prepoznajo vse učenke na šoli. Reditelji skrbijo predvsem za redno izposojo knjig v šolski knjižnici, opozarjajo zamudnike na vračilo knjig, skrbijo za disciplino v knjižnici, nadzorujejo prosti pristop do gradiva. Šolsko knjižnico dekliške šole Nagle v Blacktownu, ki pomeni središče pedagoškega dela na šoli, vodita knjižničarki, ki imata pedagoški status in ki skupaj z učenci prostovoljci ter knjižničarji-reditelji skrbita, da računalniški sistem teče brezhibno. Knjižnica je on-line povezana z drugimi šolskimi knjižnicami in pedagoškimi centri v Avstraliji. Najnovejša pridobitev je modul za medknjižnično izposojo. Knjižničarki posredujeta uporabnikom iz lastnih in drugih fondov poleg konvencionalnega gradiva tudi programe, učne pripomočke, A/V gradiva ipd. iz Avstralije.

To prvo srečanje z avstralskimi šolskimi knjižnicami me je naravnost pretreslo, ko sem ga primerjala svojimi izkušnjami izpred 18 let. Takrat sem se kot šolska knjižničarka skupaj s kolegicami borila za pedagoški status, knjižne police, prostor, primerno nabavo publikacij. V šoli sem takrat uvedla knjižno in knjižnično vzgojo učencev, katere so bili le-ti deležni 8 ur letno, kar je za tiste čase pome- nilo novo poživitev pedagoškega dela, povezanega s

šolsko knjižnico.

Povedali so mi, da so na področju šolskega knjižničarstva v zadnjih dvajsetih letih dosegli vidne uspehe. Po drugi svetovni vojni je zvezna vlada podprla najprej razvoj srednješolskih knjižnic, čeprav tedaj finančna sredstva še niso bila ravno zadovoljiva. Nato so posvetili pozornost osnovnošolskim knjižnicam. Pomemben mejnik je bilo leto 1966, ko je v Avstralijo prišla kot konzultantka profesorica Sara Fenwik, ki je že v nekaj letih dosegla, da so v vseh avstralskih državah organizirali osrednje sekcije za šolske knjižnice in zvezno sekcijo za šolske knjižnice kot strokovno telo: le-ta je izdala standarde, vzpodbuja in sodeluje pri načrtovanju novih svežih delovnih razvojnih programov in knjižnic. Rezultat takega sodelovanja in visoke strokovnosti je vodil v letu 1984 k vpeljavi šolskega vzajemnega računalniško podprtega kataloškega sistema ASCIS,[4] v katerega je sedaj vključenih 6000 knjižnic, in v zadnjem času tudi vzajemne izposoje, na kar so Avstralci upravičeno ponosni.

Šolske knjižnice se odločajo za avstralski "program na ključ" SOFTLINK, ki je namenjen šolskim in drugim knjižnicam z različno velikim knjižnim fondom. Posebno razširjen je sistem za upravljanje šolskih knjižnic OASIS, ki je dovolj močan za razna opravila, predvsem pa se ga učenci hitro naučijo uporabljati. Tako šolske knjižnice izboljšujejo svoje poslovanje, informacije so hitre in tudi izposoja ima pri tem koristi. Najbolj razveseljivo pa je, da avstralske knjižnice vseh vrst obiskuje osveščen, vzgojen uporabnik, saj se je tega naučil v avtomatizirani šolski knjižnici.

III. 54. IFLA v razvitem svetu

Konferenc IFLA sem se doslej udeležila dvakrat. Prvič sem sodelovala na 50. jubilejni konferenci v Nairobiju leta 1984, le-ta je bila posvečena pospeševanju bralnih navad, izobraževanju kadrov in knjižnično-informacijskim sistemom v deželah v razvoju, kar se je povezovalo z dejavnostjo moje delovne organizacije in sem zato sodelovala v sekciji za regionalne dejavnosti Afrike, Latinske Amerike in Azije. Med zastavljenimi in le deloma uresničenimi smotri, razvojem sodobnega knjižničarstva v Afriki, predvsem z mednarodno podporo, kjer še teče borba za pismenost, marsikje še ob sveči, kjer se čuti neizmerna žeja po knjigi, saj se v premajhnih čitalnicah uporabniki dobesedno gnetejo, ter gospodarsko razvito Avstralijo je velikanska raz-

lika.

54. generalna konferenca IFLA je potekala na razvitih tleh Avstralije, kontinenta z neizmernimi razsežnostmi, kjer so mesta relativno osamljena in so zato že zelo zgodaj vzkliле ideje po tesnem knjižničnem sodelovanju s pomočjo nove tehnologije.

Avstralija odmeri več kot 1% GNP za raziskave in veliko investira v komunikacijske povezave in gradnjo knjižnic. Spoznanje, da hitro spreminjajoče informacijsko okolje kliče tudi po novem fizičnem okolju, ki ga določajo različne funkcije informacije, je močno prisotno.

Načrtovalci knjižnic upoštevajo elektronsko pošto, publiciranje, ergonometrične faktorje in vedenje uporabnikov. Uporabnik se v večini avstralskih knjižnic giblje v sodobno opremljenih in osvetljenih čitalnicah, ki so odprte tudi ob sobotah do 22. ure, za poglobljeno delo so mu na voljo študijske celice, je pa tudi sam sposoben uporabljati informacijsko tehnologijo. V knjižnicah je zaposleno ustrezno število kvalificiranih kadrov in strokovnjakov, ki lahko uporabnikom dajejo pomoč, kadar jo le-ti potrebujejo. K sodelovanju na 54. generalni konferenci IFLA me je vzpodbudil naš nekdanji direktor dr. Boris Cizelj, sedaj ambasador v Canberri; vedno je imel posluh za delo v knjižničarski stroki in tako mu je uspelo, da mi je pred konferenco IFLA organiziral ogled raznih institucij; tako sem se prav po njegovi zaslugi v tem "koala-trikotniku" seznanila z raznimi oddelki, strokovnjaki, avtomatizirano obdelavo desetih bibliotek, ki delujejo v avstralski bibliografski mreži. V zahvalo so knjižnice prejele Centrovo selektivno bibliografijo South-South Cooperation, 1961-1986. Čutim dolžnost, da se mu na tem mestu zahvalim za njegovo skrb, zaradi katere sem avstralsko bibliotekarstvo doživela bolj poglobljeno, kot bi mi drugače bilo mogoče.

Pri pisanju predavanja sem se opirala na njihove izkušnje in se omejevala na delo konzorcijev, katerih dejavnost so poudarjali na obeh konferencah, še posebno na IATUL seminarju.

IV. Udeležba v treh sekcijah IFLA

Ker Sydneyu ni uspelo pravočasno zgraditi kongresnega centra, so konferenco v zadnjem trenutku prestavili na

Univerzo NSW.[5] Velike razdalje med konferenčnimi dvoranami so onemogočile uveljavitev že preizkušene prakse nekaterih udeležencev, da bi hkrati delno sodelovali pri dveh sekcijah, zato sem se morala omejiti na sodelovanje le v treh sekcijah:

1. Informacijska tehnologija, kjer je stopil v ospredje OSI[6] - referenčni model za odprto povezovanje, ki postaja zanimiv tudi za Avstralijo, saj bo dovoljeval zameno bibliografskih zapisov med raznimi sistemi. Kot OSI model so predstavili IRVIN v Coloradu. Strokovnjakom so bile te izkušnje še posebno dragocene. Na temo avtomatizacije knjižnic v Avstraliji so avtorji preučili štiri modele za srednje in večje knjižnice.

1.1. Posamezne knjižnice s svojim lokalnim sistemom, ki same katalogizirajo in opravljajo vse aktivnosti v svojem območju;

1.2. Posamezne knjižnice s svojim lokalnim sistemom, vendar s katalogizacijo po ABN;[7]
1.3. Skupino knjižnic, ki souporabljajo integralni lokalni sistem, toda nekaj katalogizacije, ali vso, izvršujejo preko ABN;
1.4. Skupino knjižnic, ki souporabljajo integralni lokani sistem za vse funkcije, tudi za vso katalogizacijo. Lep primer je konzorcij CLANN, kjer 60 knjižnic sodeluje v vzajemnem katalogu in izposodi 2 milijona publikacij letno kot skupina. Ta zadnja kategorija je v premoči in se še povečuje.

V Avstraliji si fakultetne in raziskovalne knjižnice prizadevajo za vključitev v to zadnjo kategorijo, ki je rezultat nacionalne politike izobraževanja in financiranja. Prav zato so predstavitvi OSI modela posvetili posebno skrb in poudarili, da medsebojna povezava ne pomeni, da sta dva sistema preprosto povezana, spojena s komunikacijsko linijo, temveč je sodelovanje med specifičnimi aplikacijami, ki jih je vsak sistem izpeljal neodvisno.

Leta 1986 je nacionalna knjižnica v Canberri oblikovala delovno skupino OSI, ki preučuje standarde, avstralske in mednarodne sisteme, da lahko svetuje nacionalni knjižnici in drugim knjižnicam. Letos je v izdelavi študija o izvedljivosti sistema medknjižnične izposoje v Avstraliji, ki temelji na OSI. Težišče je na vzpostavitvi vmesne povezave med podsistemom knjižnične izposoje ABN in razpoložljivim sistemom elektronske pošte, kar zahteva dodatne razvojne napore tega skupnega projekta industrije, vlade in biblio-

tekarjev. Prihaja do finančnih problemov, saj so stroški na začetku razvoja sistema in komunikacij večji. Druga plat medalje so knjižnice in sistemi, ki ne katalogizirajo skozi ABN in ne dobivajo kopij kataložnih zapisov.

Nekatere knjižnice s svojimi integriranimi sistemi bi želele zamenjati podatke, ne da bi bile del osrednjega bibliotekarskega sistema, kar pa bi seveda OSI omogočil. Avtorji razprave so sklenili, da bi potrebovali pregled avtomatiziranih bibliografskih zbirk, kaj vse vsebujejo in informacijo, ali bi njihovi avtorji in lastniki želeli vzpostaviti zameno z drugimi takimi bazami. CLANN[8] ima vse možnosti za izvedbo OSI in sodeluje v projektu.

2. Na IATUL[9] so bibliotekarji veliko razpravljali o konzorcijih v državi Viktoriji na jugu Avstralije z glavnim mestom Melbourne, kjer so leta 1964 ustanovili univerzo La Trobe in kjer je bil že od vsega začetka sedež Zvezne znanstvene raziskovalne organizacije CSIRO.[10] Torej ni naključje, da so se prav v Viktoriji oblikovali prvi konzorciji fakultetnih, raziskovalnih in tehniških knjižnic.

2.1. SE STICON - jugovzhodni konzorcij za znanstvene in tehnične informacije - ki je začel delovati šele lani, pa že kaže zadovoljive rezultate pri povezovanju fakultetnih in znanstvenih knjižnic. Sloni na dogovoru, regionalni pripadnosti: povezujejo jih sorodne težnje, smotri, službe, skupni raziskovalni interesi, skupno dopolnjevanje zbirk. Knjižnice, udeleženke v povezovanju, so izjavile, da je sodelovanje na taki osnovi nedvomno bolj uspešno kot v velikih mrežah, kjer je struktura velikokrat vsiljena. Program sodelovanja vsebuje:

- vzajemen dostop do zbirk
- prioritetno in brezplačno izposojo, krajšo čakalno dobo
- racionalizacijo nabave serijskih publikacij in skupen razvoj zbirk
- on-line dostop do SE STICON katalogov
- skupni prostor za hranjenje zastarelega gradiva
- prenos tehničnih spretnosti in znanja ter aplikacije primerne tehnologije.

Smoter konzorcija je doseči, da bi sodelujoče knjižnice z razpoložljivimi sredstvi optimalno upravljale z viri informacij. Oblikovanje podobnih konzorcijev je zadovoljivo in priporočljivo še posebno v Avstraliji, kjer knjižnice delujejo na distribuiranem sistemu pridobivanja informacij in storitev.

2.2. CAVAL - konzorcij s sedežem v Melbournu - združuje 4 univerzitetne knjižnice, 14 višješolskih knjižnic, državno knjižnico s funkcijo nacionalne biblioteke, zdaj pa so se v konzorcij vključile še knjižnice raziskovalnih inštitutov in specialne knjižnice vladnih oddelkov. V mreži sodeluje 150 knjižnic. CAVAL[1] je prvi v regiji vpeljal vzajemno katalogizacijo za vse svoje člane in vzajemno izposojo. Ko pa je leta 1983 začela delovati ABN, je le-ta sprejela vse CAVAL zapise. CAVAL od vsega začetka delovanja ABN redno organizira intenzivne tečaje o uporabi ABN storitev. Sodelujočim knjižnicam CAVAL pomaga s programsko in stroj- no opremo, skupaj uporabljajo računalniški sistem, ki je lociran pri tehničnem inštitutu v Footscray, le-tega pa vodi svet vodij knjižnic in vodja računalniškega centra. Leta 1986 so pričeli z on-line katalogizacijo; redno vzdr- žujejo regionalno podatkovno zbirko svojih članic, ki zajema predvsem podatke o novejši literaturi in sicer cca. 400.000 enot. Sistem deluje na Carlyle sistemu iz ZDA in je edina tovrstna namestitev v Avstraliji. Poleg vzdrževanja tega zelo pomembnega on-line kataloga opravlja CAVAL še druge dejavnosti:

- stalno uspešno izobražuje kadre, ne glede na to, da imajo bibliotekarji možnost izobraževati se tudi na treh univerzah. Takšne možnosti izobraževanja pa podpirajo hitri napredek sodobnega bibliotekarstva,
- prireja delovne seminarje,
- razvija svetovalno dejavnost za avtomatizacijo knjižnic,
- vodi koordinacijo kooperativne nabave dragih publikacij,
- svetuje pri nakupu strojne in programske opreme in opremljanja prostorov,
- svetuje in pomaga knjižnicam, ki uporabljajo MEDIANET in DIALOG on-line službe,
- ima politično moč in pritiska na zakonodajalce, da lahko realizira skupne poglede in želje svojih članov.

CAVAL vstopa v drugo desetletje. Ni mu lahko, še posebej sedaj, ko država zmanjšuje finančne vire za knjižnice. Zato mora biti tak konzorcij zelo prožen in se mora hitro prilagajati spremembam. CAVAL ima te sposobnosti: s svojim pristopom je postal bolj podjetniški, prav tako komercialen. CAVAL je dosegel lepe uspehe. Mesto, ki mu danes pripada, je plod odličnega vodenja, dobre volje in vsestranske podpore knjižnic članic.

2.3. Knjižnica BENDIGO je bila predmet pogostih razprav kot primer za postopni prehod iz klasične na avtomatizirano obdelavo. Deluje pri istoimenskem Collegu, za katerega je značilen multidisciplinarni pristop, saj le-ta podelju-

je diplome s področja tehnike, informacijskih znanosti, pa tudi ekonomije. College leži v starem, po rudniku zlata znanem kraju Bendigo, 200 km od Melbourna.

Do leta 1970 je knjižnica delovala klasično z vsemi katalogi in možnimi povezavami. Katalogizacija je slonela na AACR$_1$, in sicer so katalogizirali sami, uporabljali Deweyevo klasifikacijo in predmetna gesla Kongresne knjižnice. 1987 leta so v računalniškem centru collega instalirali velik računalnik WAX. Knjižnica je z njim takoj začela sodelovati, rezultat sodelovanja pa sta bila dva programa:

- za nabavo publikacij
- za računovodstvo, administracijo ter upravljanje univerze.

Istega leta so ustanovili konzorcij knjižnic pri višjih in visokih šolah CAVAL. Bendigo knjižnica se je včlanila v CAVAL. Opustila je interno katalogizacijo, sprejela pa je katalog na mikrofiših, ki ga je izdeloval CAVAL in je slonel na ABN; dopolnjevali so ga četrtletno. Tako je knjižnica imela dostop do hitro rastoče CAVAL-ove podatkovne zbirke. Leta 1983 je le-ta že dosegla pogoje za neposredno vključevanje v ABN. Nastajali so že tudi programi "na ključ" in komisija za višje šolstvo je vzpodbujala knjižnice k nakupu le-teh.

Knjižnice so dobile znatna finančna sredstva za posodabljanje in avtomatizacijo poslovanja. Regionalna ljudska knjižnica je izrazila željo za sodelovanje z Bendigo knjižnico. Slednja je razmišljala o hišnem sistemu, ki bi deloval na WAX-u. Obe zamisli sta propadli. Leta 1983 pa so se sestali nekateri bibliotekarji Bendigo knjižnice in predstavniki CAVAL-a ter se dogovorili za projekt, ki je vključil module za delovanje avtomatizirane mreže: nabavo, katalogizacijo, kontrolo periodik in izposojo. Za vse štiri module je bila zelo primerna URICA - knjižnični računalniški sistem, ki ga je načrtovala firma AWA. Potrebne so bile prilagoditve, kajti prvotno sistema URICA niso načrtovali za omreževanje. Taka sodobna mreža pa zahteva poseben računalnik velike zmogljivosti in računalniški center, ki ga je CAVAL zgradil v neposredni bližini knjižnice. V centru je tudi sedež odbora za tehnično sodelovanje.

Izkušnje Bendigo knjižnice so pokazale, da mreže delujejo in da so v prid uporabnikom, da v šolstvu in v visokem šolstvu prihaja do sprememb, kar bo vplivalo tudi na prihodnje delovanje knjižnic, pa tudi na novonastale mreže in

sisteme. Okolje bo zanje nestalno. Zato se bodo morale naučiti prilagajati se spremembam, da bodo za upora- bnike čim bolj učinkovite. Članice CAVAL-a, ki ima vlogo koordinatorja, oblikujejo knjižnično mrežo, imenovano LIBNET, svoje knjižne novosti katalogizirajo skozi ABN. Zapise enkrat tedensko preslikujejo na trakove. Tik pred realizacijo pa je program neposrednega dnevnega presliko- vanja. Na teh povezavah sodelujeta ABN in AWA. Vse članice LIBNET so torej tudi članice ABN in katalogizirajo skozi to mrežo. Kot rezultat so vsi LIBNET zapisi dosegljivi skozi ABN in sicer za sistem nacionalne medknjižnične izposoje. CAVAL pa koordinira delovanje ABN v državi Vik- toriji in vse članice LIBNET.

Vprašanje je, če bo tako razvita mreža ustrezala novim premikom v šolstvu, ki so takorekoč na pragu in jih pripravlja zvezna vlada. Razpravljajo o tem, da bi tehnične srednje in visoke šole spojili z drugimi visokošolskimi institucijami, ki pa bi pritegnile tudi članice LIBNET. Ob tem pa se pojavlja vprašanje, kaj bo z obstoječimi knjižničnimi sistemi, ki bi jih podpirale organizacije s popolnoma drugačnim sistemom.

3. **Zamena publikacij in medknjižnična izposoja**, kjer so preučevali prizadevanja Avstralskega centra za pridobivanje publikacij za razvoj ACPAD[1 2] na podlagi vprašalnika, ki ga je center poslal petdesetim univerzitetnim knjižnicam jugovzhodne Azije, Pacifika - članicam ACPAD.

Rezultati ankete so vzpodbudni, knjižnice namreč ne želijo še nadalje ostati članice ACPAD, saj s sprejetim gradivom ustrezno dopolnjujejo svoje fonde, želele pa bi prejemati več referenčnega gradiva. Predlagajo, da se vzpostavijo centri za zbiranje odvečnih publikacij v vsaki od sodelujočih držav. Tudi šolske in ljudske knjižnice bi želele vstopiti v mrežo, žal ACPAD, ki zaposluje dve osebi in za poslovanje prejema 400.000 AUD ter podari 75.000 publikacij letno, ni sposoben širiti svoje dejavnosti.

Udeležba v tej sekciji je bila zame zanimiva in koristna predvsem zato, ker knjižnica Centra za mednarodno sodelovanje in razvoj že več let aktivno dela v sekciji za dokumentacijo in specialne knjižnice v okviru Evropskega združenja raziskovalnih in izobraževalnih inštitutov za razvoj s sedežem v Ženevi, ki vzpodbuja in pospešuje zamenjavo in darove publikacij za dežele v razvoju.

V. ABN - Avstralska knjižnično-informacijska mreža

Razvoj modela knjižnično-informacijske mreže in konzorcija v Avstraliji je podoben sistemu v ZDA, Angliji, Kanadi, vendar je začel delovati približno deset let pozneje. Na začetku so knjižnice zavlačevale z vzpostavljanjem kooperativnih sporazumov in so ljubosumno čuvale svojo neodvisnost, prispevali pa sta k temu predvsem geografska in politična struktura Avstralije. V sedemdesetih letih je prišlo do premikov, ki so jih napovedovali prvi poskusi ustvarjanja bibliografskih lokalnih mrež. Bilo jih je kar lepo število, upoštevale so temeljne elemente sodelovanja na regionalni in nacionalni ravni: potrebo po sodelovanju, odgovornost sodelujočih v sistemu, pripomočke, s katerimi sodelujejo, dobro poznavanje sodelujočih organizacij, dobro poznavanje modela nacionalne mreže. Danes mreže dajejo vrsto bibliografskih produktov in storitev, tudi današnji čas je bolj naklonjen kooperaciji.

Kot primer izredno uspešnih in učinkovitih lokalnih, regionalnih in državnih mrež, sta bila na konferenci poudarjena predvsem konzorcija, ki sta po ustroju, naravi članstva in funkcijah različna, tvorita pa vsak svojo podatkovno zbirko, dosegljivo on-line in se vključujeta v ABN; CAVAL, v Viktoriji s sedežem v Melbournu, kot sem že omenila, in CLANN v Novem Južnem Walesu, s sedežem v Sydneyu.

Vzpostavitev avstralske bibliografske mreže ABN, leta 1983, ki jo upravlja Nacionalna knjižnica v Canberri, je ustvarila možnosti za formalno medknjižnično sodelovanje v Avstraliji. Omogoča predvsem avtomatizirano on-line, vzajemno katalogizacijo[18] z ugodnostmi za poizvedbe in sicer več kot 200 knjižnicam, polnopravnim članicam, vseh sodelujočih knjižnic pa je skoraj 800. V ABN gre predvsem za tri kategorije članov-uporabnikov:

5.1. Člani, ki samo preiskujejo bazo, dobivajo bibliografije off-line.

5.2. Člani, ki poizvedujejo in dobivajo storitve ABN službe, imajo on-line dostop do baze in sami lahko prispevajo lokacijske podatke in sprejemajo strojno čitljive trakove. Ker pa so povezani prek modema, ne morejo prispevati kataložnih podatkov ali modificirati zapisov baze.

5.3. Polnopravni člani, ki imajo dostop do vseh ABN podatkov, lahko on-line katalogizirajo z možnostjo preslikave in kar je najpomembnejše, se on-line vključujejo v medknjižnično izposojo. Polnopravni člani, ki so

pravzaprav najbolj zanimivi, saj s svojo opremo in strokovnostjo popolnoma ustrezajo zahtevanim pogojem ABN, imajo vstop v sistem prek Telecom ali skozi številne specialne komunikacijske mreže, kot npr. CSIRONET. Taki uporabniki vnašajo svoje kataložne enote on-line in morajo upoštevati vse pedpisane standarde. V času začetnega zagona njihovo delo nekaj mesecev nadzorujejo strokovnjaki službe ABN, kasneje so preverjanja občasna. Večina polnopravnih članov ima najeto linijo do računalnika v nacionalni knjižnici.

Namen je povezati uporabnikove terminale s sistemom ABN, predvidena pa je tudi za preslikovanje MARC zapisov. Urejanje in plačevanje instalacij modemov, linij je v pristojnosti nacionalne knjižnice. Računalniški program, ki ga uporablja ABN, je razvila firma Boeing iz Washingtona. S pomočjo le-tega deluje tudi washingtonska knjižnična mreža. ADABAS sistem za upravljanje knjižnic teče ne velikih računalnikih IBM ali z njimi kompatibilnih. Avstralija je program rahlo modificirala za svoje potrebe, uporablja ga pa tudi novozelandska knjižnična mreža in druge.

VI. Univerzitetna knjižnična mreža in URICA

V celotnem avstralskem knjižničnem sistemu zavzema vidno mesto mreža devetnajstih univerzitetnih knjižnic; vse so pri univerzah v večjih mestih in so večinoma mlade ustanove. Po velikosti so zelo različne; večje hranijo do 3 milijone zvezkov in manjše do 300.000 zvezkov. Skupno vsem univerzam je, da so samostojne, da je vse ustanovila država in da jih financirata državna in zvezna vlada. Udeležba univerzitetne knjižnične mreže v avstralskem modelu pomeni predvsem dvoje:

- visoko medknjižnično izposojo - letno približno 200.000 zvezkov, z drugih punktov si izposodijo še 120.000 publikacij,
- močan kooperativni mehanizem in direktni servis javnosti - tudi podjetjem in industriji.

Za leto 1970 in naslednja leta sta značilna ustanavljanje in razvoj krajevnih višjih šol. V Avstraliji jih je približno 80. Pri le-teh so nastale knjižnice, ki oskrbujejo študente in uporabnike v industriji s knjižničnim gradivom in informacijami. Višje šole so nastajale najprej v Viktoriji, kjer so se najbolj razvile; njihove knjižnice so se začele povezovati in tvorijo skupaj z univerzitetnimi

knjižnicami avtomatizirano mrežo CAVAL. V Novem Južnem Walesu najdemo soroden konzorcij z nazivom CLANN. Te višje šole se močno ukvarjajo z raziskavami, zato je njihov knjižnični fond bogat, povezujejo pa se tudi z univerzami in njihovimi knjižnicami.

Avstralska osrednja nacionalna univerzitetna knjižnica v Canberri ANUL[14] je decentraliziran samostojen sistem, ki ima svoje zbirke razvrščene v treh glavnih zgradbah in sedmih specializiranih oddelčnih knjižnicah in eno knjižno skladišče s starimi publikacijami. Zbirke štejejo približno 1,5 milijona enot.

Od leta 1984 se odraža gospodarska kriza tudi na knjižnicah. ANUL je črtala z naročilnega seznama 2000 naslovov periodik. Da bi izboljšala stanje, je knjižnica izdelala študijo uspešnosti, ki je pokazala, da se produktivnost zrcali v avtomatizaciji novih faz, ki so bile uvedene v letu 1987. Študijo je predložila Zveznemu komiteju za visoko šolstvo, ki se je na podlagi njenih sklepov odločil za dodatno financiranje ANUL in tako se je od leta 1988 naprej stanje začelo izboljševati.

ANUL je tudi ustanova, kjer testirajo razne faze programskega paketa URICA. Prav zato se mi je zdela še posebej zanimiva. Lani so instalirali računalniški javni on-line katalog - najnovejšo verzijo paketa URICA - OPAC 87. Le-ta pomeni občuten napredek prav pri preiskovanju. Uporabnik lahko išče po vseh pomembnih besedah. Vse te dodatne ali nove namestitve so zahtevale od osebja večje napore. Lani na začetku leta so bili moduli OPAC - nabava in izposoja - še v testiranju. Zato je razumljivo, da je v nekaterih oddelčnih knjižnicah izposoja celo padla, del zmanjševanja izposoje pa lahko pripišemo tudi dobro razviti službi kopiranja dokumentov.

Izkazalo se je, da so knjižnice Chifley, Menzies, Law za področje družboslovja - izposodile največ publikacij, kar pripisujejo dobremu delu v teh knjižnicah zaposlenih strokovnjakov, ki so sposobni odgovoriti na razne zahtevke uporabnikov, seveda pa je bilo laže zaposliti sociologa, medtem ko medicinska knjižnica težko pridobi medicinskega strokovnjaka, zato v teh knjižnicah primanjkuje strokovnjakov za poizvedovanje. Medknjižnična posoja je padla za 15 odstotkov, kar so povzročili povečani stroški in vpeljava vzajemne izposoje v knjižnicah, ki je bila po dogovoru najprej brezplačna, nato pa je ANUL začela storitve zaračunavati.

ANUL ima na voljo za svoje uporabnike več vrst katalogov, med katerimi je najpomembnejši in najbolj ažuren on-line javni katalog OPAC,[15] imenovan URICA, katerega proizvodi so tudi katalogi na mikrofiših, ki jih prejemajo vse univerzitetne knjižnice in občasno ažurirani tiskani centralni katalog serijskih publikacij. Tudi tega prejemajo vse sodelujoče knjižnice.

Osebje knjižnice je bilo deležno številnih začetnih in nadaljevalnih tečajev v okviru univerzitetnega izobraževalnega centra. Izobraževanje je potekalo tudi ob izboru posebnih programskih paketov in uporabi mikroračunalnikov Macintosh, IBM, AVA. Poglejmo, kaj vse je potrebno za delovanje tako organizirane avtomatizirane mreže:

Strojna oprema

Računalnik SEQUEL so izboljšali s petimi pogonskimi diski po 256 megabajtov. Povečali so terminale na 97 in število vrat (ports) na 112. 12 od teh jih je vazanih na univerzitetno mrežo prek Instamux komunikacije. Vse to, in še novi program-software, dovoljuje dostop do on-line knjižničnega javnega kataloga (OPAC), in sicer z VT-100 kompatibilnimi terminali. Imajo tri sistemske tiskalnike in 20 zaslonskih tiskalnikov. 7 mikroračunalnikov je na voljo za poizvedovanje. Načrtujejo razširitve in zamenjavo terminalov z lokalno izdelanimi terminali firme AWA.

Mreže in kompaktni disk-CDROM

Od leta 1987 je dostop do baz komunikacijske mreže prek AUSTPAC, prej pa je bila telefonska povezava prek CISTRONET. Danes so razpoložljive še ABN, ADFA, AUSTRALIS, AUSINET, CLIRS, DIALOG, ESA, MEDLINE, RLIN, SCALE in WILSONLINE. Nabavili so še razne CD-ROM (čitaj samo spomin) produkte, saj ta glavna pridobitev tehnologije hrani na trdem disku informacijo v digitalni obliki.

Podatkovna zbirka

šteje približno 670.000 bibliografskih zapisov in 11.000 tekočih naslovov periodik.

Programska oprema

URICA 87 je najboljši paket za upravljanje knjižnic. Tako vsaj trdijo Avstralci. Za njo stoji izkušena avstralska računalniška firma AWA. URICA 87 omogoča tvorbo relacijske datoteke, vsa opravila, ki jih zahteva sodoben informacijski knjižnični sistem, in sicer: nabavo, poizvedbo, katalogizacijo, izposojo, OPAC in kontrolo prihajanja periodik. Uporabljajo jo lahko majhne šolske in občinske knjižnice, velike splošnoizobraževalne knjižnice, ki imajo že zelo zahtevne potrebe in komunicirajo z večjimi oddelki, univerzitetne oddelčne knjižnice, specialne knjižnice pri raziskovalnih ustanovah itn. Obstajajo pa še poenostavljene verzije URICA 86, in sicer:

Program URICA-mini: je namenjen manjšim knjižnicam, ki nimajo tako številnega fonda, manj zaposlenih in tudi manj finančnih sredstev, pa bi vseeno želeli delati z URICO. Ta različica nudi: katalogizacijo knjig in člankov, poizvedovanje, izposojo.

Program URICA-special: ustreza potrebam specialnih knjižnic raznih velikosti, ki imajo posebne zahteve glede obdelave podatkov za specialno tematsko področje. Vsebuje tri module, in sicer za katalogizacijo, poizvedovanje, kontrolo periodik (obdelavo, kroženje revij, prihod), slednjega še posebno cenijo, saj specialne knjižnice zajemajo največ informacij iz periodičnega tiska in je njegova sprotna obdelava zelo pomembna. Katalogizacija teče na podlagi AUSIMARC in AACR. Dolžina polj in zapisov je spremenljiva. Sposobna je tvoriti relacijsko bazo. Informacije so shranjene v glavni datoteki s številnimi normativnimi datotekami in indeksnimi datotekami, ki se povezujejo in tvorijo zelo učinkovito relacijsko bazo podatkov. Modul za kontrolo periodik, ki je zanimiv tudi za naše razmere, omogoča:

- centralizirano naročniško politiko, stalna naročila, tekoča naročila, pogostnost, decentraliziran prihod publikacij,
- več ekranskih opcij,
- kroženje periodik,
- vezavo,
- računovodske posle,
- kontrolo nad spremembami naslovov.

Pomembno je, da sistem omogoča centralizirano naročniško politiko in upravljanje s finančnimi sredstvi in decentraliziran prihod periodik.

Azijski študijski oddelek v okviru ANUL posluje še vedno v klasičnem duhu, ker URICA 88 če ne zajema podatkov v azijskih jezikih. Izdajajo vodnik po azijskih zbirkah (Burma, Kitajska, Koreja, Japonska, Tajska, Vietnam). Angloameriška katalogizacijska (AACR) pravila v tem primeru zelo ustrezajo, medtem ko jih on-line sistem ne ceni v enaki meri.

VII. Specialne knjižnice in CSIRO

V Avstraliji sem si ogledala le dve manjši specialni knjižnici, katerih poslovanje je klasično. Očitno so tudi tu specialne knjižnice zelo različne po velikosti in poslovanju. Njuna INDOK služba sicer računalniško obdeluje abstraktni časopis in je informacija dosegljiva on-line in off-line. Znano je, da so bile specialne knjižnice najbolj napredne in so med prvimi začele avtomatizirati poslovanje in obdelavo gradiva, da so navdušeno pozdravile ABN in se tudi prve vključile vanjo.

Adresar avstralskih knjižnic iz leta 1984 beleži 1200 specialnih knjižnic, od katerih več kot polovica obdeluje gradivo klasično. Hranijo približno 7 milijonov zvezkov. Avtomatizirane so vse specialne knjižnice, ki se povezujejo z zvezno znanstveno raziskovalno organizacijo za industrijo CSIRO.

Ta organizacija je še posebno v zadnjih desetih letih dosegla zavidljiv napredek in je veliko prispevala k razvoju Avstralije. To odseva v trenutni situaciji, ko Avstralija želi poživiti in prestrukturirati proizvodno industrijo in razviti novo izvozno industrijo. CSIRO se zavzema za to, da se vse najnovejše raziskave in tehnologije prenesejo v industrijo. Razumljivo je, da je na podlagi takega spoznanja sodelovanje med CSIRO inštituti in oddelki vse tesnejše (4 inštituti, 32 oddelkov). V takih razmerah ni treba poudarjati, da so selektivne znanstvene in tehnične informacije neogibno potrebne in da so postale blago. Glede na to se je 80 specialnih knjižnic pri raznih razvojnih oddelkih in laboratorijih povezalo v CSIRO knjižnično mrežo, katere koordinacijsko telo in osrednja knjižnica delujeta v Melbournu.

Razvoj in tesno sodelovanje sta botrovala nabavi in izvedbi CLINES,[16] on-line knjižničnega sistema za upravljanje, ki povezuje službe, zbirke in funkcije CSIRO specialnih knjižnic, ki tvorijo osrednjo podatkovno zbirko.

Leta 1986 je stekel AUSTRALIS, on-line sistem za poizvedovanje v okviru CSIRO, s katerim je mogoče preiskovati bazo s 180.000 zapisi. Vključenih je 13 bibliografskih in 17 faktografskih podatkovnih zbirk. Do leta 1984 je CSIRO knjižnica skrbela za nabavo in obdelavo znanstvenih in tehničnih serijskih publikacij, pozneje je to vlogo po dogovoru prevzela nacionalna knjižnica v Canberri, ki je vključila fond v nacionalni centralni katalog serijskih publikacij. Torej AUSTRALIS omogoča on-line poizvedovanje po CSIRO podatkovnih zbirkah, drugih avstralskih in mednarodnih zbirkah.

CSIRO zelo tesno sodeluje s Centralno univerzitetno tehniško knjižnico, ki deluje v Sydneyu in slovi po zelo funkcionalni novi zgradbi s 15.000 m² in posebno osvetljavo, zračno in mirno čitalnico s 670-mi sedeži, kar je za center Sydney-a prava posebnost. Je članica konzorcija Clann, v katerega se v zadnjem času vključujejo še specialne knjižnice, knjižnice višjih tehniških šol, celo splošnoizobraževalne knjižnice s posameznimi segmenti.

CLANN, ki ima 200.000 uporabnikov in deluje na GEAC sistemu, je vpeljal vzajemno izposojo in omogoča vstop v nacionalne državne in mednarodne bibliografske sisteme.

VIII. Ljudske knjižnice (Public libraries)

Krivična bi bila, če se ne bi dotaknila dobro organizirane mreže splošnoizobraževalnih knjižnic Sydneya z okolico, ki so prerasle v informacijska središča za določeno tematsko in krajevno območje, z računalniško podprto izposojo, rezervacijo gradiva in preiskovanje podatkov. Tako na primer ljudska knjižnica v Blacktownu poleg leposlovja in poljudnoznanstvene literature nabavlja znanstvena dela s področja kemije, ker je Blacktown najpomembnejše središče kemijske industrije v NSW. Uporabnika že pri vstopu v knjižnico obsipajo s preglednimi in uporabnimi vodniki v raznih tujih jezikih, OPAC pa omogoča vstop tudi v sistem krajevnih informacij, političnih in kulturnih dogodkov.

IX. Sklep

V Avstraliji živijo knjižnice v okolju, kjer deluje več mrež, v katere vstopajo na temelju lastne odločitve; prihaja do sodelovanja na raznih ravneh ter imajo matične ustanove in uporabniki različne obveznosti, izdatke in koristi.

Zaradi oddaljenosti med mesti, kjer so družbene, razvojne in vzgojne zahteve take, da naj bi bile vse glavne discipline dosegljive v vsakem glavnem mestu, je normalno, da se zbirke v knjižnicah podvajajo cca. 40%. Bibliografsko bogastvo oziroma pomanjkanje pa odkrivajo podatkovne zbirke konzorcijev, kot npr. CLANN in CAVAL.

Vodja knjižnice v Monashu (Viktorija) Marta Chiba, ki je z referatom sodelovala v sekciji IATUL, se je dotaknila stroškov, ki nastanejo pri sodelovanju v mreži in je izpostavila knjižnice raziskovalnih inštitucij in večje fakultetne knjižnice, ki so odlične oskrbovalke literature in drugih storitev, vendar pa za sodelovanje v mreži ne prejemajo zadostnih finančnih sredtev; tako pravzaprav bolj trošijo kot privarčujejo.

Zavedajo se, da imata ključ do pravega napredka in razvoja knjižnic in knjižničnih služb v rokah Avstralsko svetovalno telo za bibliografske službe in zvezna vlada. Zvezna in državne institucije financirajo sodelovanje knjižnic v konzorcijih. Nestabilnost avstralskega dolarja od leta 1984 je prizadela tudi knjižnice, saj so prejele 25% manj finančnih sredstev. Padanje kupne moči se zrcali v zmanjševanju zbirk dokumentov, kar pa je hkrati vzpodbudilo boljšo organizacijo koordinacije: zmanjšalo se je podvajanje, porasla je medknjižnična izposoja, ne glede na to, da Avstralija nima samostojnega nacionalnega centra za medknjižnično izposojo in se knjižnice opirajo na distribuirano mrežo za pridobivanje gradiva in na prekomorske izposojevalne centre. Nacionalna knjižnica v Canberri, ki je največji center za medknjižnično izposojo, lahko zadovolji le 20% zahtevkov uporabnikov po dokumentih.

Lastna publicistična dejavnost ni preveč razvita, saj je v bistvu lastno tržišče majhno in so natisi komaj ekonomični. Zato je Avstralija dober kupec na tujih knjižnih trgih. Problem je pereč - po presoji več govornikov - ravno pri nakupu periodik, založenost z znanstveno in tehnično literaturo je glede na avstralske standarde slaba, čeprav se industrija, ki se močno povezuje s CSIRO inštituti in knjižnicami, zaveda, da je uspeh razvojnega programa odvisen od človeka, ki ima v rokah točne informacije. Moj vtis ob pogledu na dobro založene police s tovrstno literaturo v Centralni tehniški knjižnici v Sydneyu je drugačen in če primerjam našo nabavo dokumentov s področja tehnike in prirodoslovnih ved, lahko rečem, da avstralske police uporabnike razvajajo in mu ponujajo pravo bogastvo.

Če gledamo dolgoročno, bo vsekakor ena glavnih koristi IFLA 88 trajna vzpodbuda za razvoj nadaljnjih regionalnih razvojnih programov za knjižnice. Teh razvojnih programov pa niti v Avstraliji ni lahko finančno podpreti, saj imajo tudi te knjižnice finančne težave. IFLA s svojimi centraliziranimi modeli, ki vzpodbujajo razvojne programe, še posebej v deželah v razvoju, pa v Avstraliji ne bo uspešna; za Azijo in Pacifiško regijo bo morala ustvariti nove programe, ki bodo bolj upoštevali močna področna izkustva in interese.

IFLA je tudi finančno pripomogla, da so se nekateri bibliotekarji udeležili konference; glede na to so imeli Avstralci in Novozelandčani priložnost izmenjati mnenja s knjižničarskimi strokovnjaki azijskih in pacifiških dežel ter drugih kontinentov.

OPOMBE

1 International Federation of Library Associations and Institutions (Mednarodno združenje zveze bibliotekarskih društev in institucij)

2 Library Association of Australia (Društvo bibliotekarjev Avstralije)

3 Australian Capital Territory (Pokrajina avstralskega glavnega mesta)

4 Australian Schools Catalogue Information Service (Avstralska kataloško-informacijska služba za šolske knjižnice)

5 New South Wales (ime države v Avstraliji)

6 Open System Interconnection (sistem odprtega povezovanja)

7 Australian Bibliographic Network (Avstralska bibliografska mreža)

8 College Libraries Activity Network - NSW (Mreža višješolskih knjižnic - Novi Južni Wales)

9 International Association of Technological University Libraries (Mednarodno združenje univerzitetnih tehnoloških knjižnic)

10 Commonwealth Scientific Industrial Research Organization (Zvezna znanstvena raziskovalna organizacija za industrijo)

11 Cooperative Action by Victorian Academic Libraries (Skupno delovanje fakultetnih knjižnic Viktorije)

12 Australian Center for Publications Acquired for Development (Avstralski center za pridobivanje publikacij za razvoj)

13 Za razumevanje vzajemnih katalogov glej članek: Kanič, Ivan: Vsebina in pomen vzajemnih centralnih katalogov, KNJIŽNICA, L.32., št. 3-4, pp.29-47

14 Australian National University Library (Avstralska nacionalna univerzitetna knjižnica)

15 Vse o OPAC glej članek: Kokole, Jože: Uporabniki in on-line javno dostopni katalog, KNJIŽNICA, L.32, št.3-4, pp.48-64

16 CSIRO Library Network System (sistem knjižnične mreže Zvezne znanstvene raziskovalne organizacije za industrijo)

LITERATURA

LAA/IFLA conference papers, 1988

1. Exon, F.C.: The inter-library loan scene in Australia: 1988 (59-INTL-3-E)

2. Malinconico, Michael: OSI and distributed applications (30-INF-3-E)

3. McLean, Neil: Information control: OSI and networking strategies (14-INF-1-E)

4. "Potentialities and limitations of networking" - IATUL seminar, Melbourne, 1988

5. Wade, Rona: OSI in Australia: Potential, planning, progress (15-INF-2-E)

6. Watters, Prue: ACPAD - an Australian contribution to library development in Southeast Asia and the Pacific (66-ACQUIS-3-E)

ACCESS TO INFORMATION SOURCES THROUGH UTS LIBRARY FOR TEACHING AND RESEARCH

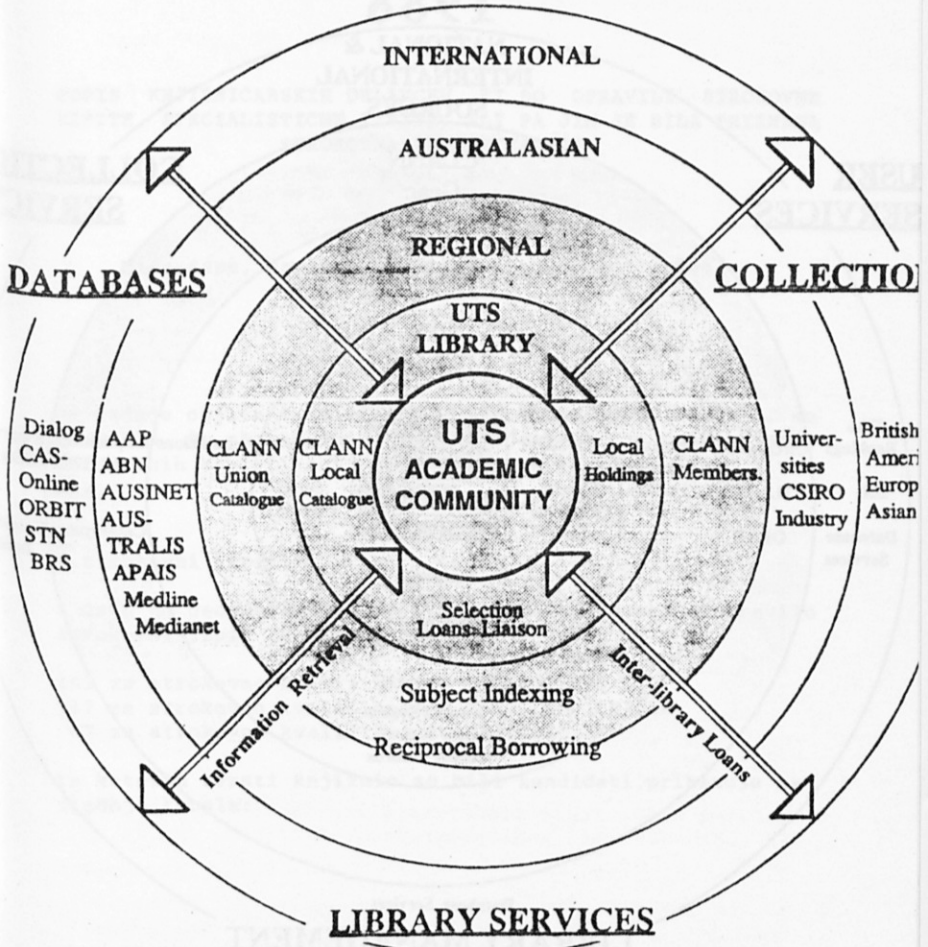

Priloga 2: UNIVERZITETNA TEHNIŠKA KNJIŽNICA, SYDNEY
Dostopnost informacijskih virov - 1988
VIR: Prospekt Univerzitetne tehniške knjižnice, Sydney, 1988

UTS LIBRARY
USE OF COMPUTER SYSTEMS
1988

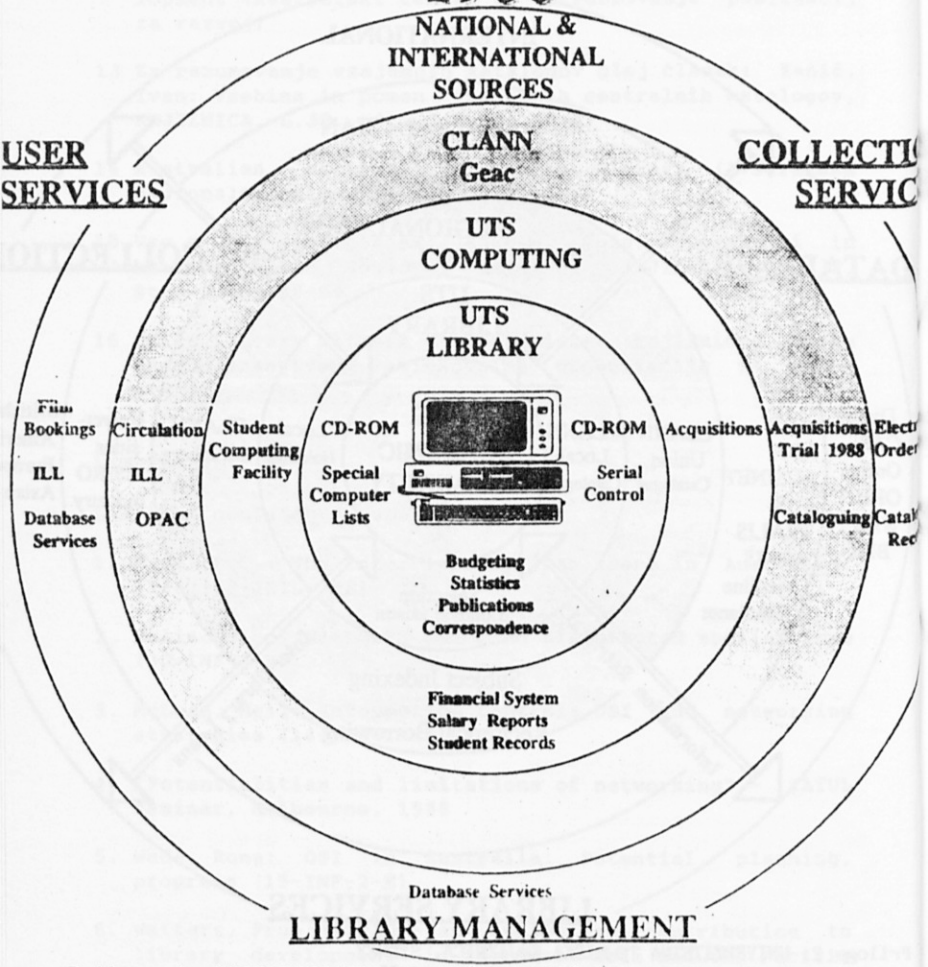

Priloga 1: UNIVERZITETNA TEHNIŠKA KNJIŽNICA, SYDNEY
Uporaba računalniškega sistema - 1988
VIR: Prospekt Univerzitetne tehniške knjižnice, Sydney,

POPIS KNJIŽNIČARSKIH DELAVCEV, KI SO OPRAVILI STROKOVNE IZPITE, SPECIALISTIČNE IZPITE, ALI PA JIM JE BILA PRIZNANA STROKOVNA KVALIFIKACIJA

Miša Sepe, Narodna in univerzitetna knjižnica,
Ljubljana

Od zadnje objave v Knjižnici, Ljubljana 1986, št. 1/2, so pretekla že skoraj štiri leta. Dejavnost za pridobivanje strokovnih kvalifikacij je bila v tem razdobju dokaj živahna.

A.Strokovni izpiti

V času od decembra 1985 do junija 1989 je uspešno opravilo strokovni izpit 286 kandidatov:

102 za strokovno kvalifikacijo BIBLIOTEKAR
117 za strokovno kvalifikacijo VIŠJI KNJIŽNICAR
67 za strokovno kvalifikacijo KNJIŽNIČAR

Iz katerih zvrsti knjižnic so bili kandidati,prikazuje naslednja tabela:

	B	VK	K	VSEH
1. splošno izobraževalne knjižnice	38	62	39	139
2. visokošolske knjižnice	23	6	13	42
3. specialne knjižnice	13	17	11	41
4. šolske knjižnice	11	23	2	36
5. NUK	16	7	2	25
6. kandidati na prešolanju (Zavod za zaposlovanje)	1	2	-	3
	102	117	67	286

Nekaj več kot polovica kandidatov je bilo iz Ljubljane, 30 iz Maribora, ostali pa iz 34 slovenskih občin, iz Trsta in Celovca ter 1 kandidatka iz Hrvaške.

B.Specialistični izpiti

1. Franja DULAR, Knjižnica Narodnega muzeja, Ljubljana, "Knjižnica gradu Smlednik po katalogu iz leta 1771". 13.2.1987

2. Bernard RAJH, Univerzitetna knjižnica, Maribor, "Računalniško podprta domoznanska dokumentacija v UKM". 13.2.1987

3. Marjana KOBE, višja predavateljica, Pedagoška akademija, Katedra za knjižničarstvo, Ljubljana, (od 10.12. 1978)

4. Nataša STERGAR, FF, Oddelek za zgodovino, Ljubljana, "Pregled osebnih bibliografij slovenskih zgodovinarjev", in 11 objavljenih bibliografij. 22.10.1987

5. Zlatka HASANICA-RABZELJ, Knjižnica Jožeta Mazovca, Ljubljana, "Računalniška podpora knjižničnih opravil v splošnoizobraževalnih knjižnicah ob primeru Knjižnice Jožeta Mazovca v Ljubljani". 22.10.1987

6. Nuša LOGAR, Narodni muzej, Ljubljana, "Katalog podvodne arheologije. Monografije, članki in prispevki iz revij v knjižnicah na ozemlju SR Slovenije". 5.4.1988

7. Janja TURK, FF, Oddelek za geografijo, Ljubljana, "Kartografska dejavnost v Sloveniji (1977 - 1978) in njena predstavitev v geografski periodiki". 22.11.1988

8. Silva NOVLJAN, Knjižnica Otona Župančiča, Ljubljana, Artoteka v Knjižnici Oton Župančič - Pionirska knjižnica (prikaz nekaterih praktičnih izkušenj) in "Artoteka" (Knjižnica 32 (1988), št. 1/2). 18.6.1989.

C. Priznanje kvalifikacij

Komisija za priznaje kvalifikacij bibliotekarske stroke je imela v tem obdobju 10 sej: 27.11.1985, 28.3.in 10.9.1986, 2.3., 11.6. in 22.10. 1987, 5.4., 17.5. in 22.11. 1987 in 2.3.1989. Priznala je naslednje kvalifikacije:

BIBLIOTEKARSKI SVETOVALEC

1. Majda ARMENI, NUK, Ljubljana
2. Tatjana HOJAN, Slovenski šolski muzej, Ljubljana
3. Tatjana ŠIFRER, FF, Oddelek za geografijo, Ljubljana
4. Metka VOBOVNIK - AVSENAK, NUK, Ljubljana

VIŠJI BIBLIOTEKAR SPECIALIST

1. Majda JAKŠE - UJCIČ, Knjižnica Otona Župančiča, Ljubljana
2. Marjana KOBE, Pedagoška akademija, Ljubljana, Katedra za knjižničarstvo

VIŠJI BIBLIOTEKAR

1. Cirila GABRON - VUK, Univerzitetna knjižnica, Maribor
2. Angelika HRIBAR, FF, Oddelek za germanske jezike, Ljubljana
3. Marjana LIPOGLAVŠEK, FF, Oddelek za umetnostno zgodovino, Ljubljana

4. Ivica MILIČ, Študijska knjižnica Mirana Jarca, Novo mesto
5. Jožica PIRC, FF, Oddelek za romanske jezike, Ljubljana
6. Sonja STERGARŠEK, Knjižnica Otona Župančiča, Ljubljana

VIŠJI KNJIŽNIČARSKI REFERENT

1. Ivana DOLENC, Višja šola za zdravstvene delavce, Ljubljana
2. Tatjana KOVŠE, Center za mednarodno sodelovanje, Ljubljana
3. Marija SIVKA, Knjižnica Otona Župančiča, Ljubljana
4. Ema ŠTRUMBELJ, Knjižnica Kočevje

KNJIŽNIČARSKI REFERENT

1. Jadviga CIGLER, Knjižnica Otona Župančiča, Ljubljana
2. Danica KMETIČ, Univerzitetna knjižnica, Maribor
3. Alojzija KRISTAN, Študijska knjižnica Mirana Jarca, Novo mesto
4. Danica KUNŠIČ, Tržiška knjižnica, Tržič
5. Breda MAHKOTA, Knjižnica Otona Župančiča, Ljubljana
6. Milan OSRAJNIK, Biblioteka SAZU, Ljubljana
7. Nada ŠMALC, Knjižnica Kočevje, Kočevje
8. Silva TRATNIK, Knjižnica Otona Župančiča, Ljubljana
9. Albina VODOPIVEC, Knjižnica Otona Župančiča, Ljubljana
10. Danijel ZAJC, Knjižnica Otona Župančiča, Ljubljana

VIŠJI KNJIŽNIČARSKI MANIPULANT

1. Janez BOHINC, Tržiška knjižnica, Tržič

SEZNAM BIBLIOTEKARSKIH STROKOVNIH IZPITOV OPRAVLJENIH OD DECEMBRA 1985 DO JUNIJA 1989

BIBLIOTEKARJI leto izpita

1. BENKOČ, Doroteja, Občinska matična knjižnica Brežice 1989
2. BAHOR, Snežana, Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja, Ljubljana 1985

3. BALAŽIČ, Darko, NUK, Ljubljana 1988
4. CIGOJ-KUZMA, Nika, Univerzitetni zavod za zdravstveno in socialno varstvo, Ljubljana 1987
5. ČEBULAR, Marisa, Knjižnica Jožeta Mazovca, Ljubljana 1987
6. ČIŽEK, Jana, Knjižnica Jožeta Mazovca, Ljubljana 1989
7. ČOP, Breda, Filozofska fakulteta, UEK, Oddelek za klasično filologijo, Ljubljana 1987
8. DOLGAN-PETRIČ, Mojca, Filozofska fakulteta, UEK, Oddelek za geografijo, Ljubljana 1988
9. DOMEJ, Marjeta, Slovenska študijska knjižnica, Celovec 1988
10. FAGANEL-KOS, Saša, Matična knjižnica Kamnik 1987
11. FILIPLIČ, Metoda, Knjižnica Šiška, Ljubljana 1989
12. FRAS, Darja, Knjižnica Šiška, Ljubljana 1988
13. FRELIH, Božidara, Srednja glasbena in baletna šola, Ljubljana 1987
14. GAZVODA, Mirjana, Univerzitetna knjižnica, Maribor 1988
15. GOLOB, Tinka, Filozofska fakulteta, UEK, Oddelek za romanske jezike, Ljubljana 1986
16. GOMIŠČEK-ŠIBILA, Silva, Študijska knjižnica Mirana Jarca, Novo mesto 1987
17. GOSTINČAR-CERAR, Meta, Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana 1987
18. GRECS-SMOLE, Brigita, Biotehniška fakulteta, UEK, VTOZD za veterinarstvo, Ljubljana 1988
19. GRMOVŠEK, Vilma, Osnovna šola Prežihov Voranc, Ljubljana 1988
20. GROS, Jelka, Osnovna šola Louis Adamič, Grosuplje 1987
21. GRUM, Martin, NUK, Ljubljana 1985
22. GUJTMAN, Marjan, Knjižnica Domžale 1988
23. HIRSCHBACK-MERHAR, Margarita 1987
24. HRS, Marina, Osrednja knjižnica Srečka Vilharja, Koper 1989
25. JAMNIK, Tilka, RTV, Ljubljana 1987
26. JECELJ, Tatjana, Knjižnica Prežihov Voranc, Ljubljana
27. JESENŠEK, Vida, NUK, Ljubljana 1987
28. KALAN, Juvencij, INTERTRADE, Ljubljana 1987
29. KANTE, Božidar, Filozofska fakulteta, UEK, Oddelek za filozofijo, Ljubljana 1989
30. KAVČIČ, Irena, Srednja šola za trgovinsko dejavnost, Celje 1988
31. KNEZ, Smiljana, NUK, Ljubljana 1986
32. KNOP, Seta, NUK, Ljubljana 1988
33. KOBAL, Marija, Knjižnica Bežigrad, Ljubljana 1986
34. KOBE, Tomaž, NUK, Ljubljana 1987
35. KOCIJANČIČ, Gorazd, NUK, Ljubljana 1987

36. KOCIJANČIČ, Katarina, AGRTF, UEK, Center za teatrologijo, Ljubljana 1988
37. KOGOJ, Berta, Osnovna šola Dušan Munih, Most na Soči 1985
38. KORDEŽ, Jelka, Pedagoški inštitut, Ljubljana 1987
39. KOROŠEC, Janja, Knjižnica Slovenske Konjice 1989
40. KOŠOROK, Boris, NUK, Ljubljana 1987
41. KOŠTIAL, Evgen, Osrednja knjižnica Srečka Vilharja, Koper 1989
42. KOTNIK-VERČKO, Majda, Univerzitetna knjižnica, Maribor 1985
43. KRANJEC-MENAŠE, Jana, Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana 1988
44. KRSTULOVIČ, Zoran, NUK, Ljubljana 1988
45. KURINČIČ, Sonja, Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana 1987
46. KUŠTRIN, Zdenka, Goriška knjižnica Franceta Bevka, Nova Gorica 1989
47. KUŽNIK, Ivana, Študijska knjižnica Mirana Jarca, Novo mesto 1989
48. LAMPIČ, Zdenka, Knjižnica Otona Župančiča, Ljubljana 1987
49. LOPARNIK, Borut, NUK, Ljubljana 1988
50. LOŠTREK, Tita, Osnovna šola 8.talcev, Logatec 1987
51. LUJIĆ, Dragana, Mariborska knjižnica, Maribor 1987
52. MALALAN, Mateja, Srednja šola za elektrotehniko, Ljubljana 1988
53. MARTINČIČ, Tatjana, Knjižnica Bežigrad, Ljubljana 1989
54. MIKULANDRA, Lucija, Industrija aluminija Boris Kidrič, Šibenik 1989
55. MIŠKOVIĆ, Veselin, NUK, Ljubljana 1988
56. MLINAR, Mojca, Knjižnica Otona Župančiča, Ljubljana 1987
57. NEŽMAH, Bernard, NUK, Ljubljana 1987
58. NIDORFER, Miroslav, Univerzitetna knjižnica, Maribor 1987
59. OSOJNIK, Borut, NUK, Ljubljana 1989
60. OZIMEK, Jana, Osnovna šola Tone Tomšič, Ljubljana 1987
61. PETRONIO, Amalia, Osrednja knjižnica Srečka Vilharja, Koper 1987
62. PETROVIČ, Miloš, Univerzitetna knjižnica, Maribor 1989
63. PIANO, Jože, Ljudska in študijska knjižnica, Ptuj 1987
64. PODBREŽNIK-VUKMIR, Breda, Srednja ekonomska in naravoslovna šola Rudolfa Maistra, Kamnik 1989
65. POGAČNIK, Anton, Študijska knjižnica Mirana Jarca, Novo mesto 1985
66. PRAPROTNIK, Vlasta, Osnovna šola Veljko Vlahović, Maribor 1985
67. RUPERT, Marijan, Knjižnica Šiška, Ljubljana 1988

68. SAMEC, Drago, Biblioteka SAZU, Ljubljana 1986
69. SCHMIDT-SNOJ, Malina, AGRFT, UEK, Center za teatrologijo, Ljubljana 1988
70. SKET, Ivanka, Pravna fakulteta, UEK, Inštitut za kriminologijo, Ljubljana 1987
71. STELLA-ČOP, Renata, Knjižnica Otona Župančiča, Ljubljana 1989
72. Stojnšek, Marjana, Knjižnica Šiška, Ljubljana 1988
73. STRAUS Margit, Knjižnica Otona Župančiča, Ljubljana 1987
74. STRES, Frančiška, Srednja družboslovna šola, Titovo Velenje 1987
75. SVETINA, Božena, FNT, UEK, VTOZD Matematika in mehanika, Ljubljana 1988
76. SZABO PAHIČ, Suzana, Pokrajinska in študijska knjižnica, Murska Sobota 1987
77. ŠAUPERL, Alenka, DROGA, Portorož 1986
78. ŠETINC, Marija, Filozofska fakulteta, UEK, Oddelek za germanistiko, Ljubljana 1987
79. ŠINKO, Marija, Filozofska fakulteta, UEK, Oddelek za germanistiko, Ljubljana 1988
80. ŠIŠKO, Dajana, Univerzitetna knjižnica, Maribor 1987
81. ŠKORJA, Gabrijela, Občinska matična knjižnica, Laško 1989
82. ŠTANTE, Alenka, Zavod SRS za varstvo naravne in kulturne dediščine, Ljubljana 1987
83. ŠULC, Majda, Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana 1987
84. ŠUŠTERŠIČ, Vanda, Center za preučevanje sodelovanja z deželami v razvoju, Ljubljana 1988
85. TOMAŽIČ, Majda, FNT, UEK, Matematična knjižnica, Ljubljana 1988
86. TRENZ, Alfred, Filozofska fakulteta, UEK, Oddelek za arheologijo, Ljubljana 1989
87. TURJAK, Dragica, Mariborska knjižnica, Maribor 1988
88. VALH, Alenka, Univerzitetna knjižnica, Maribor 1988
89. VENTIN, Nives, Osrednja knjižnica Srečka Vilharja, Koper 1987
90. VEVAR, Lenka, Knjižnica Otona Župančiča, Ljubljana 1988
91. VIDETIČ, Silvo, Knjižnica Otona Župančiča, Ljubljana 1988
92. VIRK, Tomislav, Knjižnica Domžale 1988
93. VONČINA, Mira, Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja, Ljubljana 1987
94. VRANJEK, Darja, Knjižnica Jožeta Mazovca, Ljubljana 1987
95. VRHOVŠEK, Darko, NUK, Ljubljana 1988
96. ZADNIKAR, Ana, NUK, Ljubljana 1986

97. ZAJEC, Breda, Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja, Ljubljana 1985
98. ZALOKAR-ORAŽEM, Cveta, Občinska matična knjižnica, Domžale 1986
99. ZENI-BEŠTER, Jana, Knjižnica Otona Župančiča, Ljubljana 1987
100. ZORE, Franci, NUK, Ljubljana 1988
101. ZORMAN, Marina, Filozofska fakulteta, UEK, Oddelek za primerjalno jezikoslovje, Ljubljana 1986
102. ŽIŽEK, Zdenka, Pokrajinska in študijska knjižnica, Murska Sobota 1986

VIŠJI KNJIŽNIČARJI

1. ANDOLJŠEK, Mojca, Študijska knjižnica Mirana Jarca, Novo mesto 1988
2. ARNUŠ, Tatjana, Knjižnica Bežigrad, Ljubljana 1985
3. AŠKERC, Gabrijela, Knjižnica Edvarda Kardelja, Celje 1988
4. BERCE, Terezija, Osnovna šola Davorin Jenko, Cerklje na Gorenjskem 1987
5. BERIČNIK, Stanka, Knjižnica, Titovo Velenje 1987
6. BERTONCELJ, Tatjana, Knjižnica Ivana Tavčarja, Škofja Loka 1988
7. BEŠTER, Marija, Knjižnica Jožeta Mazovca, Ljubljana 1985
8. BEZJAK, Helena, Knjižnica Edvarda Kardelja, Celje 1987
9. BONČINA, Srečko, NUK, Ljubljana 1987
10. BREZNIK, Ksenja, Višja agronomska šola, Maribor 1987
11. ČAKŠ, Jože, Občinska matična knjižnica, Šmarje pri Jelšah 1988
12. ČELHAR, Mirjam, NUK, Ljubljana 1987
13. ČERMELJ, Monika, Mariborska knjižnica, Maribor 1989
14. DEBELJAK, Mateja, Osnovna šola Ivan Grohar, Škofja Loka 1987
15. DERENČIN, Romana, Osnovna šola "25.maj", Prestranek 1988
16. DIMIC, Sonja, Knjižnica Jožeta Mazovca, Ljubljana 1987
17. DOBOVIŠEK, Helena, Ilirija Vedrog, Ljubljana 1987
18. DOLES, Zdenka, Knjižnica Bena Zupančiča, Postojna 1986
19. DROLC, Olga, Matična knjižnica, Kamnik 1989
20. DJURIĆ, Stanica, Garnizonska vojna biblioteka, Postojna 1988
21. ERŽEN, Matjaž, Knjižnica Ivana Tavčarja, Škofja Loka 1985

22. FARKAŠ, Marija, INA Nafta, Lendava 1987
23. FLAC, Danica, Mariborska knjižnica, Maribor 1985
24. GLUHODEDOV, Breda, Inštitut za elektroniko in vakumsko tehniko, Ljubljana 1989
25. GORENC, Jože, Študijska knjižnica Mirna Jarca, Novo mesto 1987
26. GRČAR, Amanda, Osnovna šola Radomeljske čete, Preserje 1985
27. GUJTMAN, Vika, ČGP Delo, Ljubljana 1989
28. HONSIČ, Milovan, NUK, Ljubljana 1987
29. HORVAT, Suzana, Knjižnica Šiška, Ljubljana 1987
30. HRELJA, Geraldine, Mariborska knjižnica, Maribor 1989
31. HUDOURNIK, Ana, Center srednjih šol, Titovo Velenje 1987
32. IVANČIČ, Zdenka, GIP GRADIS, Ljubljana 1986
33. JANŽIČ, Branka, Knjižnica, Slovenske Konjice 1989
34. JUGOVIC, Irena, NUK, Ljubljana 1986
35. KAJFEŽ, Barbka, Srednja šola za farmacijo..., Ljubljana 1988
36. KAJZOVAR, Vladimir, Ljudska in študijska knjižnica, Ptuj 1987
37. KERNEV, Jelka, NUK, Ljubljana 1986
38. KLANČNIK, Vojko, Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja, Ljubljana 1988
39. KNEZ, Alenka, Strojna tovarna, Trbovlje 1987
40. KODRIČ, Metka, Občinska matična knjižnica, Šmarje pri Jelšah, 1989
41. KOS, Alenka, Univerzitetni zavod za rehabilitacijo invalidov, Ljubljana 1988
42. KOS, Vinko, NUK, Ljubljana 1986
43. KRAIGER, Miroslava, Knjižnica Bežigrad, Ljubljana 1988
44. KRANJC, Mojca, Mariborska knjižnica, Maribor 1989
45. KREAČIČ, Goranka, Osnovna šola Krimski odred, Preserje 1986
46. KRISTAN, Alojzija, Študijska knjižnica Mirana Jarca, Novo mesto 1989
47. KUBIK, Alenka, Droga, Portorož 1988
48. KUŽNIK, Ivana, Študijska knjižnica Mirana Jarca, Novo mesto 1988
49. LAVRENČIČ, Darja, Knjižnica Otona Župančiča, Ljubljana 1987
50. LAZIĆ, Marija, Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana 1988
51. LESJAK, Branka, Občinska matična knjižnica, Ljutomer 1986
52. LESKOŠEK, Daniela, Knjižnica Antona Tomaža Linharta, Radovljica 1989
53. LESKOVEC, Anita, Knjižnica Jožeta Udoviča, Cerknica 1988

54. LIKAR, Mirana, Centralna tehniška knjižnica, Ljubljana 1986
55. LOVRENČIČ, Edita, Občinska matična knjižnica, Ljutomer 1988
56. MANDELJ, Nevenka, Osnovna šola Dušan Kveder-Tomaž, Ljubljana 1988
57. MEGLIČ, Pavla, Knjižnica Otona Župančiča, Ljubljana 1988
58. METLIKOVEC, Vlasta, Osnovna šola A.Šibelja-Stjenka, Komen 1988
59. MLAKAR, Barbara, Knjižnica Šiška, Ljubljana 1989
60. MLAKAR, Dragica, Mariborska knjižnica, Maribor 1987
61. MOHAR-PESTOTNIK, Darja, Knjižnica Otona Župančiča, Ljubljana 1986
62. MRZEL, Božena, Knjižnica Bežigrad, Ljubljana 1985
63. NARDIN-MILOVANOVIČ, Željka, Knjižnica, Ormož 1987
64. NUSKERN, Jasna, Pokrajinska in študijska knjižnica, Murska Sobota 1987
65. ODLAZEK, Barbara, Knjižnica Otona Župančiča, Ljubljana 1987
66. PAHOR-ŽLEBNIK, Andreja, Jugoslovanski center za teorijo in prakso samoupravljanja, Ljubljana 1987
67. PAVLIČ, Marjan, Srednja zdravstvena šola, Murska Sobota 1987
68. PLANTAN, Nataša, Študijska knjižnica Mirana Jarca, Novo mesto 1989
69. PLEŠEJ, Marina, Knjižnica Prežihov Voranc, Ljubljana 1989
70. PODOBNIK, Danica, Osnovna šola Boris Kidrič, Ajdovščina 1987
71. POTRBIN, Marija, Osnovna šola Martin Koželj, Dob pri Domžalah 1987
72. POŽEŠ, Doris, Osrednja knjižnica Srečka Vilharja, Koper 1987
73. PRISTOVNIK, Metka, Knjižnica Josipa Vošnjaka, Slovenska Bistrica 1988
74. PRITRŽNIK, Breda, SOZD Gorenje, Titovo Velenje 1987
75. RACMAN-RADOVANOVIČ, Vesna, Knjižnica Jožeta Mazovca, Ljubljana 1985
76. REŽUN, Katja 1987
77. RIBNIKAR-KOVAČIČ, Andreja, LEK, Ljubljana 1986
78. RING, Metka, NUK, Ljubljana 1988
79. ROBIČ, Alenka, Osnovna šola Krimski odred, Preserje 1985
80. SEVER, Alojzija, Študijska knjižnica Mirana Jarca, Novo mesto 1987
81. SEVER, Metka, Srednja tekstilna in obutvena šola, Kranj 1987
82. SIMONITI-KEBE, Sandra, Občinska knjižnica, Cerknica 1986

83. SKRT-ČELHAR, Bojana, Knjižnica Otona Župančiča, Ljubljana 1988
84. SLAK, Mojca, Srednja šola tehniške in zdravstvene usmeritve Boris Kidrič, Novo mesto 1988
85. STEPIŠNIK, Tatjana, Sava, Kranj 1988
86. STRMOLE, Lucijana, Osnovna šola Oskar Kovačič, Ljubljana 1985
87. STROPNIK, Brigita, Osnovna šola Ljubo Šercer, Ig 1987
88. SUHODOLČAN, Milena, Vojni center za medicinsko rehabilitacijo, Rimske toplice 1988
89. SUŠEC, Zdenka, ISKRA ZORIN, Ljubljana 1988
90. SZABO-PAHIČ, Suzana, Pokrajinska in študijska knjižnica, Murska Sobota 1986
91. ŠALOVEN, Marija, Osnovna šola Gustav Šilih, Titovo Velenje 1987
92. ŠEGA-CRNIČ, Saša, Knjižnica Josipa Vošnjaka, Slovenska Bistrica 1988
93. ŠESEK, Darja, Knjižnica Bežigrad, Ljubljana 1987
94. ŠIBILA, Marjeta, Osnovna šola Slavko Šlander, Maribor 1987
95. ŠILC, Marjeta, Srednja šola tehniških usmeritev in družboslovja, Kočevje 1987
96. ŠORLI, Davorin, Knjižnica Jože Mazovec, Ljubljana 1987
97. ŠPORAR, Tatjana, Zavod SRS za družbeno planiranje, Ljubljana 1987
98. ŠRAJNER, Renata, FNT, UEK, Matematična knjižnica, Ljubljana 1989
99. ŠTIRN, Ivana, Centralna medicinska knjižnica, Ljubljana 1985
100. ŠUKUNDA, Vesna, Osrednja knjižnica Srečka Vilhar, Koper 1987
101. TAVČAR-PERNEK, Desanka, Mariborska knjižnica, Maribor 1989
102. TISELJ, Ida, Knjižnica Edvarda Kardelja, Celje 1987
103. TURK, Frančiška, Matična knjižnica, Kamnik 1988
104. URBANČIČ, Mateja 1985
105. URBANČIČ, Tatjana, Mariborska knjižnica, Maribor 1988
106. USNIK, Zdenka, Centralna tehniška knjižnica, Ljubljana 1988
107. VEBER, Breda, Osnovna šola Nade Cilenšek, Griže 1989
108. VELKAVRH, Valentina, Knjižnica Šiška, Ljubljana 1988
109. VERBIČ, Irena, Občinska matična knjižnica, Žalec 1989
110. VEŽNAVER, Marjanca, Valvazorjeva knjižnica, Krško 1987
111. VOČANEC, Branislava, Občinska matična knjižnica, Domžale 1986
112. VURNIK, Veronika, Knjižnica Oton Župančič, Ljubljana 1987
113. ZANOŠKAR, Stanislava, Občinska matična knjižnica, Domžale 1986

114. ZAVRŠNIK, Irena, Občinska matična knjižnica, Žalec 1988
115. ZAVRŠNIK, Marija, Osnovna šola Vera Šlander, Polzela 1988
116. ŽAGAR, Barbara, Osnovna šola Zvonka Runka, Ljubljana 1989
117. ŽAJDELA, Ivo, Matična knjižnica, Ljutomer 1986

KNJIŽNIČARJI

1. BEDJANIČ, Alenka, Knjižnica Jožeta Mazovca, Ljubljana 1987
2. BERNETIČ, Vladimir, Morska biološka postaja, Piran 1988
3. BOŽIČ, Irena, Knjižnica Prežihov Voranc, Ljubljana 1987
4. BREZNIK, Elizabeta, Mariborske livarne, Maribor 1988
5. CAHARIJA, Gabriella, Narodna in študijska knjižnica, Trst 1988
6. CIMPERŠEK, Dušica, Zdravilišče Rogaška slatina 1988
7. ČEH, Marija, Bežigrajska knjižnica, Ljubljana 1988
8. ČESENJ, Mitja, LEK, Ljubljana 1987
9. ČUK, Irma, Knjižnica fakultete za elektrotehniko, UEK, Ljubljana 1987
10. DOBNIK, Ivan, Knjižnica Bežigrad, Ljubljana 1989
11. DVORŠEK, Ana, Knjižnica Slovenske Konjice 1988
12. FERJANČIČ, Helena, Knjižnica Bena Zupančiča, Postojna 1987
13. FRANKO, Marjetica, Knjižnica Oton Župančič, Ljubljana 1989
14. GABRIJEL, Silva, Centralna medicinski knjižnica, Ljubljana 1986
15. GERGOLET, Luisa, Narodna in študijska knjižnica, Trst 1988
16. HRASTNIK, Regina, Mariborska knjižnica, Maribor 1986
17. HVASTJA, Matjaž, Knjižnica Jožeta Mazovca, Ljubljana 1989
18. JANŽIČ, Darja, Knjižnica Josipa Vošnjaka, Slovenska Bistrica 1988
19. JAZBEC, Mira, Občinska knjižnica, Šentjur 1988
20. JERENKO, Brigita, Mariborska knjižnica, Maribor 1987
21. KARNET, Dušanka, Univerzitetna knjižnica, Maribor 1988
22. KIKL, Suzana, Univerzitetna knjižnica, Maribor 1988
23. KOLAR, Damijan, TAM, Maribor 1987
24. KRAVCAR, Jožica, NUK, Ljubljana 1988

25. KRESNIK, Lea, Mariborska knjižnica, Maribor 1988
26. KUBIK, Alenka, DROGA, Portorož 1987
27. KURET, Helena, Knjižnica Jožeta Mazovca, Ljubljana 1988
28. LEVEC, Sabina, Knjižnica Šiška, Ljubljana 1989
29. NOVAK, Doroteja, Knjižnica Pravne fakultete UEK, Ljubljana 1987
30. OBERČ, Boža, Centralna medicinska knjižnica, Ljubljana 1989
31. OBLAK, Andreja, Občinska matična knjižnica, Šentjur pri Celju 1985
32. PARAVAN, Liljana, Knjižnica Jožeta Mazovca, Ljubljana 1987
33. PEČAVAR-REPOLUSK, Lijana, Knjižnica Jožeta Mazovca, Ljubljana 1989
34. PEČOVNIK, Jožica, Koroška osrednja knjižnica Dr. Franca Sušnika, Ravne na Koroškem 1988
35. PETAROS-KMETEC, Ksenija, Matična knjižnica, Piran 1987
36. PEVEC, Belinda, Viska šola za organizacijo dela, Kranj 1988
37. PODOBNIK, Milena, Osnovna šola Zbora odposlancev, POŠ Struge 1986
38. POGAČNIK, Sašo, Knjižnica Otona Župančiča, Ljubljana 1989
39. POTISK, Lilijana, Knjižnica Šiška, Ljubljana 1987
40. POTOČNIK, Alenka, Knjižnica Anton Tomaž Linhart, Radovljica 1988
41. POVŠNAR, Valerija, Gorenjski muzej, Kranj 1986
42. REPOLUSK, Marta, Matična knjižnica, Kamnik 1988
43. ROBLEK, Boštjan, Knjižnica Prežihov Voranc, Ljubljana 1987
44. ROŠKAR, Izidor, Knjižnica Slovenske Konjice 1988
45. RUPAR, Irena, GIP "Pionir", Novo mesto 1987
46. SAVEC, Jožica, Tehniška fakulteta, Maribor 1987
47. SCHWARZ, Saša, Knjižnica Bežigrad, Ljubljana 1987
48. STARC, Jurko, NUK, Ljubljana 1986
49. STANIŠIČ, Marija, Študijska knjižnica Mirana Jarca, Novo mesto 1988
50. STARIČ, Darinka, Osnovna šola Franc Leskošek-Luka, Ljubljana 1988
51. STRGAR, Zlatka, Železarna Ravne, Ravne na Koroškem 1987
52. STRMLJAN, Božidara, Centralna tehniška knjižnica, Ljubljana 1988
53. ŠARF-DEKLEVA, Alenka, Knjižnica Oton Župančič, Ljubljana 1987
54. ŠIREC, Alojzija, Tehniška fakulteta, Maribor 1988
55. ŠTURM, Marko, Knjižnica Jožeta Mazovca, Ljubljana 1988

56. TOMŠE, Jelka, Centralna medicinska knjižnica, Ljubljana 1988
57. TONI, Alenka, SOZD Slovin, Ljubljana 1987
58. TRAMŠEK, Jovita, Knjižnica, Ormož 1987
59. UHAN, Sonja, Knjižnica Jožeta Mazovca, Ljubljana 1985
60. UNUK, Vesna, Mariborska knjižnica, Maribor 1987
61. WEISS, Sonja, Mariborska knjižnica, Maribor 1985
62. ZELENKO, Valerija, Garnizijska knjižnica, Maribor 1989
63. ZLOBKO, Slavica, Knjižnica Oton Župančič, Ljubljana
64. ŽERDONER, Tatjana, Knjižnica fakultete za elektrotehniko, UEK, Ljubljana 1986
65. ŽIŽEK, Irena, Univerzitetna knjižnica, Maribor 1985
66. ŽMAUCAR, Amalija, Knjižnica Slovenske Konjice 1988
67. Žohar, Petra, Knjižnica Bežigrad, Ljubljana 1989

SLOVENSKE BIBLIOGRAFIJE V LETU 1988

Lidija Wagner, Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

SPLOŠNE BIBLIOGRAFIJE

B.M.: Bibliografija knjižnih novosti v knjižnici CRU. - CRU 1988 št. 1-2 - št. 6.

Bibliografija knjig in člankov. - Teorija in praksa 1988 št.1-2 - št.11-12
Urejeno po vsebini.

Gostinčar-Cerar, Meta:Izbor na novo pridobljenih knjig v knjižnici INV. - Revija za narodnostna vprašanja. Razprave gradiva 1987 dec. str.277-280.
Urejeno po vsebini.

Hočevar, Matjaž: Mesečna bibliografija. - Knjiga 1988 št.1 - št.12.
Urejeno po UDK. Vsebuje knjige, ki jih je NUK prejela od nov.1987 do okt.1988.

Kastelic, Jože: Literatura o mitih. - Najlepše antične pripovedke. 1988, str.882-883.

Knjižne novosti. - Naši razgledi 1988 št. 1 - št.16.
Izhajalo neredno.Urejeno po vsebini.

Novosti / Slovanska knjižnica. - Ljubljana : Slovanska knjižnica. - 30 cm
1988 / uredila Danijela Sedej.
Urejeno po vsebini (UDK).

Papp, Jozsef: Ujabb bibliografiai kiegeszitesk. - Naptar 1988 str.183-190.
Urejeno kronološko.

Publikacije SAZU. - Slovenska akademija znanosti in umetnosti. Letopis Slovenske akademije znanosti in umetnosti 1987 (1988) str. 227-236.
Urejeno po zvrsteh.

Seznam knjižnih novosti / Centralna tehniška knjižnica. - Ljubljana : CTK
1988, št. 1-4 / sestavil in uredil Marko Švajger.
Urejeno po vsebini (UDK).

Seznam novih knjig / Knjižnica Pedagoške fakultete v Mariboru. - Maribor : Pedagoška fakulteta. - 30 cm
1988 / uredila Anica Korošec.
Urejeno po vsebini (UDK).

Seznam novih knjig / Univerzitetna knjižnica Maribor. - Maribor : Univerzitetna knjižnica. - 29 cm
1988, št. 1/2 / uredila Breda Filo.
Urejeno po vsebini (UDK).

Seznam tujih revij, ki jih prejema Center za razvoj Univerze. - Novosti CRU 1988 št. 1/2 str. 56-58

Slovenska bibliografija : knjige. - Ljubljana : Narodna in univerzitetna knjižnica.
1988, št.1-4 / uredila Lidija Wagner s sodelovanjem Stanke Glavnik, Martina Gruma, Matjaža Hočevarja, Vide Jesenšek, Nade Novak, Alenke Mayer-Laznik in Tjaše Pavletič-Lacko.
Urejeno po vsebini (UDK). Vsebuje tudi imensko kazalo.

Wagner, Lidija: Slovenske bibliografije v letu 1986. - Knjižnica 1988 št. 1-2 str. 106-123.
Urejeno po vsebini.

Wagner, Lidija: Slovenske bibliografije v letu 1987. - Knjižnica 1988 št. 3-4 str. 124-147.
Urejeno po vsebini.

Žvanut, Maja: Katalog. - Žvanut, Maja. Knjige iz 16. stoletja v knjižnici Narodnega muzeja, 1988 str.55-108. 135 enot. Urejeno po abecedi.

BIBLIOGRAFIJE SODELAVCEV STROKOVNIH IN ZNANSTVENIH INSTITUCIJ

Bibliografija. - Biotehniška fakulteta (Ljubljana). VTOZD za lesarstvo. Letno poročilo 1987. 1988 str. 20-32.
Urejeno po zvrsteh. Vsebuje: znanstvena in strokovna dela, poročilo o raziskovalnih nalogah, študijsko gradivo, poročila, članke, prispevke za radio in televizijo, referate.

[Bibliografija]. - Inštitut za sodno medicino (Ljubljana). Dela učiteljev in sodelavcev Inštituta za sodno medicino objavljena v letih 1945-1985. 1988 str. 53-148.
Urejeno po abecedi. Vsebuje: kratke biografije in bibliografije.

Bibliografija raziskovalcev. - Biotehniška fakulteta (Ljubljana). VTOZD za gozdarstvo. Letno poročilo. 1988 str. 71-91.
Urejeno po zvrsteh.

Bibliografija raziskovalcev za leto 1987. - Slovenska akademija znanosti in umetnosti. Letopis 1987 (1988) str.335-359.
Urejeno po razredih.

Fakulteta za strojništvo (Ljubljana). Poročilo o raziskovalnem delu v letu 1987 / [uredil Janez Možina] ; podatke zbrala M.Zaninovič]. - Ljubljana : Fakulteta za strojništvo, 1988. - 72 str.
Urejeno po katedrah. Vsebuje : kratek opis raziskovalnih del, seznam raziskovalnih nalog, seznam strokovnih in študijskih potovanj, doktorate, magisterije, diplomska dela in bibliografije.

Kandus, Nataša: Bibliografija sodelavcev Inštituta za zgodovino delavskega gibanja za leto 1987. - Prispevki za novejšo zgodovino 1988 str.299.
Urejeno po zvrsteh.

Lazić, Marinka: Bibliografije in biografije delavcev INV v letu 1987. - Revija za narodnostna vprašanja. Razprave in gradiva 1987 (dec.) str. 261-269.
Urejeno po abecedi.

Objavljena dela v letu 1988. - Biotehniška fakulteta (Ljubljana). VTOZD za živinorejo (Rodica). Letno poročilo. 1988 str. 59-87.
Urejeno po abecedi.

Pedagoška akademija (Ljubljana). Bibliografije rednih učiteljev Pedagoške akademije 1977-1987 / uredil Maks Veselko. - Ljubljana : Pedagoška akademija, 1988. - XVI, 190 str. ; 24 cm.
Urejeno po abecedi.

Raziskovalno in strokovno delo Inštituta. - Inštitut "Jožef Stefan" (Ljubljana). Poročilo o delu Inštituta v letu 1987. 1988 str. 124-179.
Urejeno po vsebini. Vsebuje: projekte Raziskovalne skupnosti Slovenije, katerih koordinatorji so sodelavci Inštituta, večja pogodbena dela, objavljena in neobjavljena dela.

Slovenska akademija znanosti in umetnosti. Bibliografija članov Slovenske akademije znanosti in umetnosti : IV. razred : naravoslovne vede = Bibliographies of the members of the Slovenian Academy of Sciences and Arts : Section four : natural sciences / uredila Marija Fabjančič. - Ljubljana : Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 1988. - 182 str. ; 24 cm. - (Biblioteka / SAZU ; 8).
Urejeno po abecedi.

Slovenska akademija znanosti in umetnosti. Bibliografija članov Slovenske akademije znanosti in umetnosti : VI. razred : medicinske vede = Bibliographies of the members of the Slovenian Academy of Sciences / uredila Vida Urek. - Ljubljana : Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 1988. - 128 str. ; 24 cm. - (Biblioteka / SAZU ; 9).
Urejeno po abecedi.

Slovenska akademija znanosti in umetnosti. Biografije in bibliografije znanstvenih in strokovnih delavcev Slovenske akademije znanosti in umetnosti. - Ljubljana Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 1976 - . - 25 cm.

Knj.2 izšla z naslovom Biografije in bibliografije raziskovalcev Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU. Knj.2 : 1976-1985 / glavna urednica Vida Urek. - 1988. - 259 str. - (Biblioteka SAZU ; 10).
Urejeno po inštitutih. Vsebuje: tudi imensko kazalo.

Strokovna in znanstvena dela. - Fakulteta za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo (Ljubljana). VTOZD Gradbeništvo in geodezijo. Poročilo o strokovnem in raziskovanem delu v letu 1987. 1988 str. 23-180.
Urejeno po zvrsteh. Vsebuje: objavljena dela, raziskovalne naloge, strokovna dela, interne objave, poljudne objave, ostalo sodelovanje, publikacije, imensko kazalo.

BIBLIOTEKARSTVO, BIBLIOGRAFSKA KAZALA, BIBLIOGRAFIJA BIBLIOGRAFIJ

Buttolo, Franca: Bibliografsko kazalo Primerjalne književnosti I-X (1978-1987). - Primerjalna književnost 1988 št. 1 str. 1-24 (kot priloga).
228 enot. Urejeno po vsebini. Vsebuje tudi kazala UDK in abecednoimensko kazalo.

Erjavec, Marija: Bibliografsko kazalo revije Arhivi 1978-1987. Arhivi 1988 št. 1-2 str. 135-159.
Urejeno po vsebini. Vsebuje tudi abecednoimensko kazalo.

Hojan, Tatjana: Slovenski učitelj : bibliografsko kazalo 1872-1877 / pripravila Tatjana Hojan. - Ljubljana : Slovesnki šolski muzej, 1988. - 104 str. ; 24 cm
1429 enot. Urejeno po vsebini. Vsebuje: predmetno imensko kazalo, krajevno kazalo, avtorsko kazalo.

Kandus, Nataša: Bibliografija prispevkov za zgodovino delavskega gibanja 1981-1985. - Prispevki za novejšo zgodovino 1988 str. 287-297.
149 enot. Urejeno po vsebini. Vsebuje tudi avtorsko kazalo.

Kocijan, Gregor: Uporabljene bibliografije. - Kocijan, Gregor. Slovenska kratka pripovedna proza : 1892-1918. 1988 str. 253-254.
Urejeno kronološko.

Posavec, Ančka: Bančni vestnik : bibliografsko kazalo : 1952-1986 / sestavila Ančka Posavec. - 1.natis. - Ljubljana : Bančni vestnik, 1988. - 117 str. ; 30 cm. 4178 enot.Urejeno po vsebini. Vsebuje: popis periodike (Bančni vestnik vsak letnik posebej, imensko kazalo, abecedno kazalo skupin.

Signalne informacije iz bibliotekarske periodike. - Ljubljana : Narodna in univerzitetna knjižnica. - 30 cm 1988, št.1-8/9 / uredila Jelka Gazvoda. Urejeno po vsebini. Vsebuje kazala tujih bibliotekarskih revij.

Urek, Vida: Bibliografija "Besede o sodobnih vprašanjih". - Prispevki za novejšo zgodovino 1988 str. 273-285. 269 enot. Urejeno po vsebini. Vsebuje tudi imensko kazalo.

FILOZOFIJA. PSIHOLOGIJA

Brownmiller, Susana: Viri in literatura. - Brownmiller, Susan. Proti naši volji. 1988 str. 373-393. 814 enot.

Žmuc-Tomori, Martina: Viri. - Žmuc-Tomori, Martina. Klic po očetu. 1988 str. 132-139. Urejeno po zvrsteh. Vsebuje: odlomke iz literarnih del, strokovno literaturo.

DRUŽBENE IN POLITIČNE VEDE

Bajec, Milan: Bibliografija. - Bajec, Milan. Samoupravljanje i društveni kapital. 1988 str. 271-275. Urejeno po abecedi.

Bibliografija pedagoška literatura za osnovno šolo 1958-1987 / Jelka Arh, Marjeta Demšar, Tatjana Hojan, Iva Kavčič. - Vzgoja in izobraževanje 1988 št. 4/5 priloga str. 1-36. Urejeno kronološko.

Bibliographie der Handbücher zur Verwaltungsstruktur = Bibliografija priročnikov o organizacijski strukturi = Bibliografia dei manuali sulla struttura amministrativa / Adela Brandi, Ugo Cora, Vinko Demšar, Pierpaolo

Dorzi, Gernot Fournier, Wilhelm Wadl. - Handbücher und Karten zur Verwaltungsstruktur in den Ländern Kärnten, Krain,Küstenland und Steiermark bis zum Jahre 1918. 1988 str. 208-296+322-326.
245 enot. Urejeno po področjih. Vsebuje tudi osebno kazalo.

Bibliographie der Verwaltungskarten = Bibliografija upravnih kart = Bibliographia delle amministrative / Adele Brandi, Ugo Cora, Vino Demšar, Pierpaolo Dorsi, Gernot Fournier, Wilhelm Wadl. - Handbücher und Karten zur Verwaltungsstruktur in den Ländern Kärnten, Krain,Küstenland und Steiermark bis zum Jahre 1918. 1988 str. 208-296+322-326.
89 enot. Urejeno kronološko. Vsebuje tudi osebno kazalo.

Bračič, Barbara in Jožica Šparovec: Nove jugoslovanske ekonomske knjige. - Ekonomska revija 1988 št. 2 str. 212-217.
Urejeno po abecedi.

Erjavec, Aleš: Izbrana literatura. - Erjavec, Aleš. Ideologija in umetnost modernizma. 1988 str. 140-142.
Urejeno po abecedi.

Geč-Korošec, Miroslav: Seznam uporabljene literature. - Geč-Korošec, Miroslava. Pravna razmerja v blagovnem prometu. 1988 str. 305-310.
Urejeno po abecedi.

Glas, Miroslav: Bibliografija. - Siva ekonomija v svetu in v Jugoslaviji. 1988 str. 180-188.
Urejeno po abecedi.

Grilc, Peter: Seznam literature. Grilc, Peter. Pogodba o franchisingu. 1988 str. 215-225.
Urejeno po abecedi.

Ivanjko, Šime, Hilda Pivka in Krešo Puharič: Literatura. - Ivanjko, Šime, Hilda Pivka in Krešo Puharič. Pravo mednarodne trgovine. 1988 str. 316-319.
Urejeno po abecedi.

Iz domačih revij. - Teorija in praksa 1988 št. 3-4 - št. 11-12.
Vsebuje popis člankov iz posameznih številk družboslovnih revij.

Kavčič, Iva: Novo v knjižnici Zavoda SR Slovenije za šolstvo. - Vzgoja in izobraževanje 1988 št. 1 - št. 6. Vsebuje popis knjig s kratkimi vsebinami.

Kerin, Jožа: Seznam periodičnih publikacij, ki jih je Inštitut za javno upravo prejemal v letu 1988. - Vestnik Inštituta za javno upravo 1988 št. 3-4 str. 275-278.

Kroflič, Breda in Dora Gobec: Literatura. - Kroflič, Breda in Dora Gobec. Plesna vzgoja za najmlajše. 1988 str. 126.
35 enot.

Kumer, Zmaga: Viri in literatura. - Kumer, Zmaga. Etnomuzikologija. 1988 str. 357-375.
Urejeno po abecedi.

Kuzmanić, Tonči: Literatura. - Kuzmanić, Tonči. Labinski štrajk. 1988 str. 247-249.
Urejeno po abecedi.

Lebarič, Nada: Literatura. - Lebarič, Nada. Govor predšolskih otrok iz razvojnih oddelkov. 1987 str. 73-76.
49 enot. Urejeno po vsebini.

Literatura. - Šolstvo za Slovence na Koroškem. 1988 str. 255-269.
Urejeno po zvrsteh. Vsebuje publikacije, razprave in članke ter zbornike.

Longyka, Lidija: Seznam na novo pridobljenih knjig v letu 1988. - Vestnik IJU 1988 št. 3-4 str. 279-282.
Urejeno po abecedi.

Maver, Darko: Literatura. - Maver, Darko. Kriminalistični spoznavni proces. 1988 str. 243-247.
Urejeno po abecedi.

Mesečni pregled novih knjig in revij. - Ljubljana : Centralna ekonomska knjižnica. - 30 cm
1988, dec.
Urejeno po vsebini.

Milenković, Marija: Literatura. - Pelar, Janez. Formalno nadzorstvo.
1988 str. 405-417
245 enot. Urejeno po abecedi.

Milenković, Marija: Nove knjige v knjižnicah Inštituta za kriminologijo in RSNZ SR Slovenije. - Revija za kriminalistiko in kriminologijo 1988 št. 1 - št. 4. Urejeno po vsebini.

Momirović, Konstantin: Literatura. - Momirović, Konstantin. Uvod u analizu nominalnih varijabli. 1988 str. 251-255.
52 enot.Urejeno po abecedi.

Oblak, Henrik: Viri. - Oblak, Henrik. Oblikovanje politike poslovne logistike z vidika marketinške zasnove in njene vključitve v medorganizacijske odnose poslovnega sistema. 1988 str. 190-195.
177 enot. Urejeno po abecedi.

Papotnik, Amand: Uporabljeni viri in literatura. - Papotnik, Amand. Tehnika za najmanjše. 1988 str. 213-214
34 enot. Urejeno po abecedi.

Papp, Jozsef: Ujab bibliografia kiegeszitesk. - Naptar 1988 str. 183-190.

Pavlica, Miro: Register veljavnih predpisov SFRJ in SR Slovenije 1988 / pripravil Miro Pavlica. - Ljubljana : Gospodarski vestnik, 1988. - 287 str. ; 20 cm.
Urejeno po vsebini.

Pernek, Franc: Literatura. - Pernek, Franc. Ekonomika Jugoslavije. 1988 str. 324-336.
84 enot. Urejeno po abecedi.

Stanič, Gojko:Literatura. - Stanič, Gojko. Demokratična partija. 1988 str. 626-644.
Urejeno po abecedi.

Šarf, Fanči: Viri. Informatorji. - Šarf, Fanči. Občina Lendava. 1988 str. 161-168.
Urejeno po abecedi. Vsebuje: literaturo (94 enot), vire (20 enot), informatorje.

Šorli, Ana: Pregled jugoslovanskih ekonomskih revij. - Ekonomska revija 1988 št. 1 - št. 3.
Urejeno po abecedi. Vsebuje tudi članke iz posameznih številk ekonomskih revij.

Baželj, Uroš in Marija Kante: Bibliografija tehnične dokumentacije za leto 1987. - Rudarsko metalurški zbornik 1988 št. 1-4 str. 125.
Urejeno po zvrsteh. Vsebuje: raziskave in študije, rudarske projekte, strokovna poročila.

Bibliografija. - Posvetovanje "Iz formalno naprednega v učinkovito upravljanje in vodenje (1988 ; Ljubljana). 1988 str. 223-255.
255 enot. Urejeno po abecedi. Vsebuje knjige in članke.

Biomedicina Iugoslavica : index medicus iugoslavicus : sistem biomedicinskog informiranja u Jugoslaviji. - Ljubljana : Inštitut za biomedicinsko informatiko. 1988, št. 1 - št. 4 / urednik Štefan Adamič

Černelč, Draga: Literatura. - Černelč, Draga. Alergija. 1988 str. 481-490.
Urejeno po abecedi.

Curčić, Božidar: Literatura. - Curčić, Božidar. Care-dwelling pseudoscorpions of the Dinaric Karst. 1988 str. 96-109.
Urejeno po abecedi.

Gričar, Jože, Sebastijan Piskar in Bogdan Lipičnik: Literatura. - Gričar, Jože, Sebastijan Piskar in Bogdan Lipičnik. Sistemski inžiniring. 1988 str. 287-292.
Urejeno po abecedi.

Hudej, Franc: Literatura. - Hudej, Franc. Odločanje v gospodarskih organizacijah. 1988 str. 194-199.
Urejeno po abecedi.

Jakšić, Danilo: Literatura. - Jakšić, Danilo. Projektiranje in konstrukcija tekstilij. 1988 str. 654-665.
Urejeno po vsebini.

Jugoslovanska stereološka bibliografija (nadaljevanje iz JUST 87, 49). - Jugoslovanska stereologija 1988 št. 1 str. 66-73.
Enote od 283-364. Urejeno po abecedi.

Katalog strane biomedicinske periodike u SFRJ. - Ljubljana : Inštitut za biomedicinsko informatiko, 1985 - . - 21 cm.
1984-1988 / stručni odbor SBMNI Adamič Š. (predsednik) ... [et al.] ; uredniški odbor Gorec S. (predsednik) ... [et al.]. - 1988. - XVI, 272 str.
Urejeno po abecedi.

Kos, Marko: Literatura. - Kos, Marko. Industrializem. 1988 str. 381-384.
73 enot. Urejeno po abecedi.

Kralj, Janko: Navedena literatura. - Kralj, Janko. Vodenje politike gospodarske organizacije. 1988 str. 217-222.

Kranjc, Andrej in Franc Malečkar: Uporabljena literatura. - Kranjc, Andrej. Postonjska jama. 1988 str. 30.
Urejeno po abecedi.

Pepelnjak, Gabrijela: Najnovejše iz literature. - Les 1988 št. 2 - št.4.
Vsebuje tudi kratke vsebine.

Plut, Dušan: Literatura. - Plut, Dušan. Belokranjske vode. 1988 str. 187-193.
Urejeno po abecedi.

Ramovš, Jože: Literatura. - Ramovš, Jože. Socialni delavec in alkoholizem. 1988 str. 244-247.
71 enot. Urejeno po abecedi.

Rebula, Edvard in Boštjan Košir: Literatura. - Gospodarnost različnih načinov spravila lesa. 1988 str. 116-123.
78 enot. Urejeno po abecedi.

Simonton, O.Carl: Literatura. - Simonton, O.Carl. Ozdraveti. 1988 str. 207-220.
Urejeno po abecedi.

Strokovna literatura . - Strojniški vestnik 1988 št. 1/3 - št. 10/12.
Urejeno po zvrsteh. Vsebuje: preglede člankov iz domačih in tujih revij, nove knjige, ocene knjig.

Šega, Peter: Literatura. - Šega, Peter. Regulacija in sistemi. 1988 str. 296-298.
39 enot.

Urbančič, Dina in Anica Gradišnik: Literatura. - Urbančič, Dina. Osnove zdravstvene nege bolnika. 1988 str. 337-340.
89 + 5 enot. Urejeno po abecedi.

Zakoni, pravila in pravilniki, veljavni v gasilski organizaciji. - 2.izd. - Ljubljana : Gasilska zveza Slovbenije, 1988. - 339 str. ; 17 cm.
Urejeno po vsebini. Vsebuje besedila zakonov in predpisov.

Zule, Janja: Anotacije iz tujih strokovnih revij. - Les 1988 št. 1 - št. 4.
Popis tujih člankov.

Znidaršič, Ivica: Uporabljeni viri. - Znidaršič, Ivica. Rdeči križ za humanizem, razvoj in mir. 1988 str.194-195.

ZALOŽNIŠTVO

Gerlanc, Bogomil: Bibliografija zbirke "Zlata ptica". - Zlata ptica. 1988 str. 437-450.
Urejeno kronološko.

Hojan, Tatjana: Bibliografija o delu Mladinske matice (1927-1941). - Otrok in knjiga 1987 št. 25 str. 83-132.
Urejeno po vsebini. Vsebuje: knjige Mladinske matice, revije ter članke o Mladinski matici, predmetno kazalo in kazalo avtorjev.

UMETNOST

Golob, Nataša: Literatura. - Golob, Nataša. Poslikani leseni stropi na Slovenskem do sredine 18. stoletja. 1988 str. 196-201.
Urejeno po abecedi.

Ilich-Klančnik, Breda: Kronologija razstav z bibliografijo. - Likovno življenje v Mariboru. 1988 str. 104-119.

Izbor iz uporabljene literature. - Podobe Ljubljane. 1988 str. 19-20.
Urejeno po abecedi.

Klemenčič, Ivan: Viri in literatura. - Klemenčič, Ivan. Slovenski glasbeni ekspresionizem. 1988 str. 176-178.
Urejeno po abecedi.

Kokol, Miro: Viri. - Prek sveta odmeva pesem. 1988 str. 512-515.
Urejeno po abecedi.

Lipoglavšek, Marjan: Umetnostnozgodovinska bibliografija za leto 1984. - Zbornik za umetnostno zgodovino nova vrsta 24 1988 str. 105.
Urejeno po zvrsteh. Vsebuje: knjižne novosti, prevode, ocene knjig, članke (urejeno po vsebini), likovne kolonije, razstave doma in v tujini, kazalo.

Mrak, Marjana: Diskografija. - Dokumenti SGM št. 48/49 str. 185-197.
Diskografija Antona Dermote.

Nedič, Liljana: Filmografija 1905-1945. - V kraljestvu filma. 1988 str. 66-81.
158 enot. Urejeno kronološko. Vsebuje: naslove filmov, snemalce, dolžine filmov, kdo hrani filme, kratke vsebine, imensko kazalo, abecedno kazalo naslovov filmov.

Otorepec, Božo: Seznam literatur. - Otorepec, Božo. Srednjeveški pečati in grbi mest in trgov na Slovenskem. 1988 str. 283-287.
Urejeno po abecedi.

Pogačnik, Andrej: Literatura. - Pogačnik, Andrej. Kvantitativne metode v prostorskem in urbanističnem planiranju. 1988 str. 156-168.
216 enot.

Slovenske igre in scenariji. - V Ljubljani : Slovenski gledališki in filmski muzej, 1988 - . - zv. ; 25 cm.
1: Gledališke igre, prizori in priredbe za oder / gradivo zbrala in pripravila Mojca Kaufman in Andrijan Lah ; zamisel Dušan Tomše. - 1988. - 189 str.
1782 enot. Urejeno kronološko. Vsebuje: prve uprizoritve v poklicnih gledališčih od začetka do 1985, prve natise o poklicnih gledališčih, uprizoritve v polpoklicnih gledališčih, kazala avtorjev, kazalo naslovov.

Zadnikar, Marijan: Literatura. - Zadnikar, Marijan. Hrastovlje. 1988 str. 64-65.
Urejeno kronološko.

ŠPORT

Iz dokumentacije FTK. - Trener 1988 št. 2 str. 80.

JEZIKOSLOVJE. KNJIŽEVNOST

Červenka, Miroslav: Viri in literatura. - Červenka, Miroslav. Večerna šola stihoslovja. 1988 str. 133-139.
Urejeno po abecedi.

Kocijan, Gregor: Slovenska kratka pripovedna proza : 1892 - 1918 : bibliografija / Gregor Kocijan. - Ljubljana : Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 1988. - 254 str. ; 24 cm. - (FF razprave).
Urejeno kronološko. Vsebuje tudi avtorsko kazalo, seznam razrešenih psevdonimov.

Kuzmič, Franc: Bibliografija in biografije prevajalcev Prekmurja. - Prevajalci Pomurja in Porabja. 1988 str. 67-79.
Urejeno po abecedi. Vsebuje prevajalce in njihova prevodna dela, biografije Prekmurcev.

Skubic, Mitja: Bibliografija. - Skubic, Mitja. Panonski jeziki. 1988 str.46-412.
Urejeno po vsebini.

Vidovič-Muha, Ada: Navajani viri. - Vidovič-Muha, Ada. Slovensko skladenjsko besedotvorje ob primerih zloženk. 1988 str. 211-215.
Urejeno po abecedi.

OSEBNE BIBLIOGRAFIJE

Barbarič, Štefan
Sedej, Danijela: Bibliografija Štefana Barbariča. - Slavistična revija 1988 št. 3 (julij-september) str. 317.
Urejeno kronološko. Vsebuje: znanstvena in strokovna dela, prevode,uredniško delo.

Bartol, Vladimir
Mušič, Janez: Pomembnejša bibliografija. - Bartol, Vladimir. Alamut. 1988 str. 601-610.

Urejeno po zvrsteh. Vsebuje: knjižne izdaje, leposlovje v revijah, koledarjih in šasnikih, iz bibliografije o Vladimirju Bartolu.

Benveniste, Emil
Bibliografija Emila Benveniste. - Benveniste, Emil. Problemi splošne lingvistike. 1988 str. 373-402 del 1. Urejeno po vsebini. Vsebuje: knjige (18 enot), članke (291 enot), stvarno kazalo člankov.

Bernard, Emerik
Železnik, Adela: [Dokumentacija o umetniku]. - Bernard, Emerik. Emerik Bernard. 1988 str. 105 - 110. Vsebuje: življenjepis, samostojne razstave, skupinske razstave, nagrade, ilustracije in likovna oprema literatura o umetniku.

Bernik, Janez
Železnik, Adela: Dokumentation. - Bernik, Janez. Janez Bernik. 1988 str. 96-114. Urejeno po vsebini.

Bloom, Doris
Bibliografija. - Bloom, Doris. Slike, risbe, grafike 1985-88. 1988. Urejeno po zvrsteh. Vsebuje: biografske podatke, samostojne razstave, izbor skupinskih razstav, priznanja in nagrade.

Božič, Branko
Janša-Zorn, Olga: Branko Božič - šestdesetletnik. - Zgodovinski časopis 1988 št. 1 str. 132-135. Vsebuje biografijo in bibliografijo.

Buić, Jagoda
Matić-Panić, Radmila: Selected bibliography. - Buić, Jagoda. Jagoda Buić. 1988 str. 234-241. Urejeno kronološko.

Červenka, Miroslav
Verzološke razprave Miroslava Červenka. - Červenka, Miroslav. Večerne šole stihoslovja. 1988 str. 140-144. 69 enot. Urejeno kronološko.

Davidson, Donald
Izbrana bibliografija Donalda Davidsona. - Davidson, Donald. Raziskave o resnici in interpretaciji. 1988 str. 161-162. Urejeno kronološko.

Debenjak, Riko
Dokumentacija. - Debenjak, Riko. Riko Debejak. 1988 str. 42-75.
Urejeno po zvrsteh. Vsebuje biografske podatke, samostojne razstave, skupinske razstave, nagrade, zbirke, ilustracije, scene, znamke, grafične mape, izbor iz bibliografije.

Derrida, Jacques
Bibliografija del Jacquesa Derridaja. - Derrida, Jacques. Glas in fenomen. 1988 str. 113-114.
Urejeno kronološko.

Devetak, Silvo
Lazić, Marinka: Chronological Review of the Selected Bibliography of the Author (1979-88). - Devetak, Silvo. The equality of nations and nationalities in Yugoslavia.1988 str. 133-136.
Urejeno kronološko.

Gorjup, Tomaž
Bibliografija. - Gorjup, Tomaž. Tomaž Gorjup. 1988
Urejeno po zvrsteh. Vsebuje bibliografijo, biografijo, samostojne razstave, skupinske razstave, nagrade, dela v lasti muzejev.

Grohar, Ivan
Kajzer, Janez: Literatura o Ivanu Groharju. - Kajzer, Janez. Macesen.1988 str. 361-368.
Urejeno po zvrsteh. Vsebuje: knjige, temeljne sestavke, uporabljene dokumente in korespondenco, drugo uporabljeno gradivo.

Gvardjančič, Herman
Ferjan, Jana: Dokumentacija. - Gvardjančič, Herman. H.G. 88. 1988 str. 35.
Urejeno po zvrsteh. Vsebuje: biografske podatke, nagrade, samostojne razstave, skupinske razstave, izbor iz bibliografije.

Hegedüs, Predrag
Bibliografija. - Hegedüs, Predrag. Predrag Hegedüs. 1988.
Urejeno po zvrsteh. Vsebuje: biografske podatke, samostojne razstave, nagrade in priznanja, skupinske razstave.

Heine, Heinrich
Dolar, Jaro: Heinejeve prve izdaje v NUK. Prevodi

Heinejevih del v slovenščino. - Heinrich Heine. 1988 str. 18-22.
Urejeno kronološko.

Hočevar, Toussaint
Granda, Stane: Toussaint Hočevar (25.6.1927-21.4.1987). - Zgodovinski časopis 1988 št. 1 str. 129-131.
Vsebuje: biografijo in bibliografijo glavnih del (knjige in članki). Urejeno kronološko.

Huges, Ted
Taufer, Veno: Nekaj podatkov o življenju in delu Teda Hughesa. - Hughes, Ted. Ted Hughes. 1988 str. 123-127.
Urejeno kronološko. Bibliografija v tekstu.

Huzjan, Zdenko
Bibliografija. - Huzjan, Zdenko. Zdenko Huzjan. 1988
Urejeno po zvrsteh. Vsebuje: biografske podatke, samostojne razstave, skupinske razstave, nagrade in priznanja.

Jalen, Janez
Sedej, Danijela: Bibliografija. - Jalen, Janez. Ovčar Marko. 1988 str. 400-409.
Urejeno po zvrsteh. Vsebuje: knjižne izdaje, objave v revijah in časnikih, prevod, objave v antologijah, uredniško delo, uprizoritve, ocene povesti Ovčar Marko.

Jeločnik, Aleksander
Bibliography of published work by A.Jeločnik. - Studia numismatica Labacensia. 1988 str. 327-330.
Urejeno kronološko.

Jemec-Božič, Marjanca
Jenčič, Beba in Maruša Avgustin: Bibliografija. Jemec-Božič, Marjanca. Marjanca Jemec-Božič. 1988 str. 12-30.
Urejeno po zvrsteh. Vsebuje: nagrade, priznanja, samostojne razstave, skupinske razstave, knjižne ilustracije, TV slikanice, o slikarki.

Kastelic, Jože
Dular, Anja: Bibliografija 1973-1988. - Kastelic, Jože. Iosephi Kastelic. Opera selecta. 1988 str. 233.

Kerbler, Stojan
Kerbler, Stojan: Važnejša bibliografija. - Kerbler, Stojan. Stojan Kerbler. 1988 str. 103-106.
Urejeno kronološko.

Kermauner, Taras
Knjige Tarasa Kermaunerja o slovenski dramatiki. - Kermauner, Taras. Slovenska dramatika dvajsetih let. 1988, del 1 str. 245.
Urejeno kronološko.

Kobe, Peter
Bavcon, Ljubo: Dr. Peter Kobe : bibliografija. - Zbornik znanstvenih razprav 1986 str. 14-26.
213 enot. Urejeno po zvrsteh. Vsebuje: znanstveno raziskovalno delo, knjige in brošure, zanstvene razprave in strokovne članke, poljudnoznanstvene sestavke, recenzije, poročila.

Kovič, Kajetan
Bibliografija. - Kovič, Kajetan. Dežela. 1988 str. str. 125-126 .
Urejeno po zvrsteh. Vsebuje: poezijo, prozo, mladinsko književnost, prevode.

Kranjec, Miško
Krulc-Kržišnik, Maja: Bibliografija knjig in rokopisov pisatelja Miška Kranjca. - Pokrajinska in študijska knjižnica (Murska Sobota). Kranjčeve knjižne izdaje in rokopisi v murskosoboški knjižnici. 1988.
Urejeno po zvrsteh.

Kržišnik, Tomaž
Krulc-Kržišnik, Maja: Dokumentacija. - Kržišnik, Tomaž. Tomaž Kržišnik. 1988.
Vsebuje: osebne razstave, skupinske razstave, nagrade in priznanja, bibliografijo.

Lean, David
Štefančič, Marcel, ml.: Najpomembnejši teksti o Leanu in proti Leanu. - Štefančič, Marcel,ml. David Lean. 1988 str. 62-63

Lenassi, Janez
Stepančič, Liljana: Janez Lenassi. - Lenassi, Janez. Skulpture - retrospektiva. 1988.
Urejeno po zvrsteh. Vsebuje: življenjske podatke, razstave, simpozije, monumentalna dela, nagrade, bibliografijo (o umetniku), tekste Janeza Lenassija.

Mahnič, Jože
Bibliografija Jože Mahniča ob sedemdesetletnici. - Slavistična revija 1988 št. 1 str. 123-131.
Urejeno kronološko.

Majcen, Stanko
Schmidt, Goran: Bibliografija knjižnih izdaj in uprizoritev. Bibliografija navedenih del. - Majcen, Stanko. Kasija ; Prekop ; Revolucija. 1988 str. 267-273.
Urejeno kronološko (1.bibliografija) in po abecedi (2. bibliografija).

Matelič, Janez
Bibliografija. - Matelič, Janez. Janez Matelič. 1987 str. 1.
Urejeno po zvrsteh. Vsebuje: biografske podatke, samostojne razstave, nagrade in priznanja, scenografije, skupinske razstave.

Mazi, Vilko
Jakopič, Bogo: Mazi kot publicist, pisec literarnih zapisov in kot planinski pisatelj ter kartograf. - Jakopič, Bogo. Vilko Mazi. 1988 str. 21-24.

Moškrič, Jože
Dolgan, Milan: Glavna literatura o Moškriču. - Moškrič, Jože. Venec slovenske dramatike. 1988 str. 201-202.

Muck, Kristijan
Premk-Grum, Tatjana: Iz bibliografije Kristijana Mucka. - Muck, Kristijan. Antigonino zrcalo. 1988 str. 207.
Urejeno po zvrsteh. Vsebuje: študije, eseje, članke, poezijo in prozo, gledališče.

Numankadić, Edin
Bibliografija. - Numankadić, Edin. Edin Numankadić. 1988.
Urejeno po zvrsteh. Vsebuje: biografske podatke, samostojne razstave, skupinske razstave, nagrade.

Piranesi, Giovan Battista
Božeglav-Japelj, Majda in Liljana Stepančič: Dokumentacija. - Piranesi, Giovan Battista. Piranesi v Piranu. 1988.
Urejeno po abecedi.

Pregelj, Ivan
Mušič, Janez: Iz bibliografije. - Pregelj, Ivan. Plebanus Joannes. 1988 str. 259-271.
Urejeno po zvrsteh. Vsebuje: knjižne izdaje, leposlovje v revijah, koledarjih in časnikih, pomembnejšo literaturo o Ivanu Preglju.

Ramovš, Jože
Ramovš, Jože: Avtorjeva alkohološka bibliografija. - Ramovš, Jože. Socialni delavec in alkoholizem. 1988 str. 247-250.
Urejeno po zvrsteh. Vsebuje: knjižne izdaje, strokovne članke, referate, predavanja, poročila in delovne projekte, časopisne članke.

Rijavec, Milan
Mesesnel, Janez: Bibliografija. - Rijavec, Milan. Milan Rijavec. 1988 str. 36.
Urejeno po zvrsteh. Vsebuje: seznam razstav in nagrad, vire in literaturo (140 enot).

Rilke, Rainer Maria
Kovič, Kajetan: Knjižne izdaje Rilkejevih del v slovenščini. - Rilke, Rainer Maria. Rainer Maria Rilke. 1988 str. 192.
4 enote. Urejeno kronološko.

Rilke, Rainer Maria
Kovič, Kajetan: Letopis življenja in dela. - Rilke, Rainer Maria. Rainer Maria Rilke. 1988 str. 191.
Urejeno kronološko. Bibliografija v tekstu.

Sajovic, Evgen
Krivic, Judita: Dokumentacija. - Sajovic, Evgen. Evgen Sajovic. 1988.
Urejeno po zvrsteh. Vsebuje: samostojne razstave, skupinske razstave, nagrade, likovne kolonije, ilustracije.

Sedej, Frančišek
Kravos, Marijan: Bibliografija. - Sedejev (1986,Roma). Sedejev simpozij v Rimu. 1988 str. 295-304.
183 enot. Urejeno kronološko.

Seljak, Ivan
Iz bibliografije. Seljak, Ivan. Ivan Seljak-Čopič. 1988 str. 72.
40 enot. Urejeno kronološko.

Slamnik, Zdravko
Sedej, Danijela: Bibliografija. - Slamnik,Zdravko. Sveti Pavel. 1988 str. 257-315.
Urejeno po zvrsteh. Vsebuje: knjižne izdaje, objave v revijah in časnikih, prevodno delo, uprizoritve, prevode, objave v antologijah, ocene in razprave o romanu "Sveti Pavel".

Soyinka, Wole
Munda, Jože: Soyinka, Wole. Aka. 1988 str. 333.
Vsebuje: prevode, literaturo o avtorju.

Stele-Možina, Melita
Gspan, Eva: Izbor pomembnejših strokovnih prispevkov iz bibliografije Melite Stele-Možina. - Zbornik za umetnostno zgodovino nova vrsta 1988 str. 157-159.
Urejeno kronološko. Vsebuje: prispevke v knjigah, v zbornikih ZUZ in v razstavnih katalogih.

Stjepanović, Nikola
Horvat, Matija: Iz bibliografije prof.dr. Nikole Stjepanovića. - Vestnik IJU 1988 št. 1-2 str. 126.
Urejeno kronološko.

Svetina, Anton
Vilfan, Sergij: Dr. Anton Svetina. - Zgodovinski časopis 1988 št. 3 str. 458-460.
Vsebuje: biografijo in bibliografijo (samostojne publikacije, razprave in članke).

Tarkovsky, Andrej
Habič, Barbara: Bibliografija. - Habič, Barbara. Andrej Tarkovsky. 1988 str. 43.

Tomšič, Janez
Cenčič, Mira: Bibliografija. - Sodobna pedagogika 1988 št. 7-8 str. 401-402.
Vsebuje: strokovna dela (6 enot), strokovne članke (21 enot), ocene in poročila (4 enote), ostalo.

Trebotić, Matko
Krašovec, Vasja: Dokumentacija. - Trebotić, Matko. Matko Trebotić. 1988 str. 210-218.
Vsebuje: samostojne razstave, najvažnejše skupinske razstave, nagrade, grafične mape in monografije, bibliografije.

Tutta, Klavdij
Tutta, Liljana, Irena Šterman in Sonja Bratuž: Dokumentacija. - Tutta, Klavdij. Klavdij Tutta. 1988 str. 59.
Urejeno po zvrsteh. Vsebuje biografske podatke, samostojne razstave, skupinske razstave, ilustracije in knjižne opreme, grafične mape, nagrade in priznanja, slike v zbirkah, bibliografije.

Veber, France

Veber, France: Stock, Wologang G.: Bibliografija Franceta Vebra. - Dialogi 1988 št. 12 str. 81-86.
71 enot. Urejeno kronološko.

Vogelnik, Alenka

Vogelnik, Alenka: Iz bibliografije (Podpis: Eka Vogelnik). - Otrok in knjiga 1987 [i.e. 1988] str. 87-88.
Urejeno kronološko.

Vogelnik, Marija

Avguštin, Maruša in Alenka Glazer: Iz bibliografije. - Otrok in knjiga 1987 [i.e. 1988] št. 26 str. 76-84.
Urejeno po zvrsteh. Vsebuje: knjižne ilustracije, slikanice, avtorica teksta, pripravljeno za tisk in v delu, besedila v periodičnem tisku.

Volčič, Jakob

Fikfak, Jurij: Bibliografija prispevkov Jakoba Volčiča v slovenski periodiki. - Jakob Volčič in njegovo delo. 1988 str. 209-223.
Urejno kronološko.

Volčič, Jakob

Fučić, Branko: Katalog Volčićeve glagolske ostavštine. - Jakob Volčič in njegovo delo. 1988 str. 251-253

Volčič, Jakob

Nikočević, Lidija: Prilozi bibliografiji Jakova Volčića u hrvatskim izdajama. - Jakob Volčič in njegovo delo. 1988 str. 225-227.
Urejeno kronološko.

Volčič, Jakob

Perić-Polonija, Tanja: Popis pjesama (koje je sakupio J. Volčić) po prvom stihu. - Jakob Volčič in njegovo delo. 1988 str. 229-250.
Urejeno kronološko.

Vozel, Franc

Bibliografija. - Vozel, Franc. Franc Vozel. 1988.
Urejeno po zvrsteh.. Vsebuje: biografske podatke, pregled samostojnih razstav, skupinske razstave.

Zidar, Pavle glej Slamnik, Zdravko

Železnik, Milan

Bibliografija objavljenih del Milana Železnika. - Varstvo spomenikov 1988 str. 395-396.
Urejeno po abecedi.

Osebne bibliografije več oseb

Kuzmič, Franc: Bibliografija in biografije prevajalcev Prekmurja. - Prevjalci Pomurja in Porabja. 1988 str. 67-79.
Urejeno po abecedi.

Posavec, Ančka: Bibliografija knjižnih izdaj predstavljenih avtoric. - Hofman, Branko. Iskani n najdeni svet. 1988 str. 347-363.

Šmicberger, Djuro: Partizanski novinarji. - Šmicberger, Djuro. Partizanska sedma sila. 1988 str. 193-199.
Urejeno po abecedi.

ZEMLJEPIS. ZGODOVINA

Adamič, France: Naši kraji in ljudje. Bibliografija občine Grosuplje. - Zbornik občine Grosuplje 1988 str. 163-169.

Dular, Jože: Nekaj strokovne in poljudne literature o Beli krajini in njenih ljudeh. - Dular, Jože. Pomembni Belokranjci. 1988 str. 69-71.
Urejeno po abecedi.

Holz, Eva: Bibliografija slovenske zgodovine - IX : (Publikacije iz let 1982-1986). - Zgodovinski časopis 1988 št. 2 str. 245-292.
Urejeno po zvrsteh. Vsebuje: bibliografije, življenjepise, splošni del, lokalni del

Klejn, Lev: Bibliografija. - Klejn, Lev S. Arheološka tipologija, 1988 str. 534-562.
Urejeno po abecedi.

Kuzmič, Franc: Bibliografija Prekmurja. - Knjižnica 1988 št. 3-4 str. 148-155.
Urejeno po zvrsteh. Bibliografija v besedilu.

Mikl-Curk, Iva: Bibliografija. - Mikl-Curk, Iva. Rimska lončena posoda na Slovenskem. 1988 str. 74-85

Polach, Tatjana: Bibliografija pomembnejših del o občini, njenih ljudeh in njih delu. - Iskra in plamen. 1988 str. 623-627.
Urejeno po abecedi.

Slabe, Marijan: Izbrana literatura. - Slabe, Marijan. Polhov Gradec. 1988 str. 60-62.
Urejeno po abecedi.

Šmicberger, Djuro: Viri in literatura. - Šmicberger, Djuro. Partizanska sedma sila. 1988 str. 219-220.

Titl, Julij: Opombe z literaturo in viri. - Titl, Julij. Vodni mlini in mlinarstvo v Slovenski Istri. 1988 str. 160-163.
128 enot.

BIBLIOGRAFSKI PREGLED PRIMORSKIH TISKOV DO LETA 1918

Zoltan Jan, Istituto di Filologia Slava, Trst

Ocenjevanje bibliografij je ena najbolj nehvaležnih nalog, ker vsebujejo množico informacij, ki jih je zelo težko preverjati, še težje pa dopolnjevati. Za slednje bi potrebovali vsaj toliko časa, kot ga je vložil avtor bibliografije.

Pri bibliografiji Slovenska tiskana beseda v tiskarnah na Primorskem Andreine Jejčič[1] je vloženega toliko večletnega dela, da se poročevalec nikakor ne more spuščati v dopolnjevanje samega gradiva. Da je pripravila delo, ki obsega 1233 bibliografskih enot, je avtorica pregledala poleg številnih sekundarnih virov še fonde cele vrste knjižnic in arhivov, od italijanskih državnih ustanov, kakršne so npr. Biblioteca Civica v Trstu, Biblioteca Isontina v Gorici ter semeniška knjižnica v Gorici, preko najpomembnejših nahajališč naših zamejskih Slovencev, pa do ustanov na naši strani državne meje. Pri slednjih se pahljača spet razprostira od posameznih župnijskih knjižnic (npr. Črniče) prek krajevnih ustanov, kakršni sta Goriški muzej in Semeniška knjižnica v Vipavi, pa osrednjih slovenskih pokrajinskih knjižnic (Nova Gorica, Koper, Novo mesto) vse do osrednjih slovenskih bibliotek (NUK, Slovanska knjižnica, Knjižnica Narodnega muzeja v Ljubljani)[2]. Kljub vsemu pa avtorica obžaluje, da zaradi spleta okoliščin, med katerimi finančna sredstva niso najmanj pomembna, ni bilo mogoče ekscerpirati nekaterih najdišč, ki bi prav

gotovo dopolnjevala delo z marsikatero novo, doslej še neznano enoto. Predvsem gre tu za pomembna italijanska državna arhiva (Trst, Gorica), poleg tega pa še vsaj za dunajsko biblioteko, čeprav bi se morda kaj našlo tudi v italijanskih knjižnicah (Benetke, Videm, Čedad, Humin, pa tudi Rim ter Firence) in morda še kje. Kljub temu že samo to paberkovanje po virih in nahajališčih zadostuje za vtis, koliko ton gradiva je bilo treba obrniti, da je nastala pričujoča bibliografija. Spoštovanja vreden napor.

Historiat bibliografije STB nam pojasnjuje marsikatero odločitev, ki bi morda najprej zbudila pomisleke. Podlaga in izhodišče STB je seveda bibliografija Pavla Plesničarja Narod naš dokaze hrani, ki je izšla 1940 v Ljubljani. Že sam pomenljiv naslov nam pripoveduje o namenu dela, nastalega pod vtisom rapalske pogodbe in nacionalne katastrofe tiste tretjine slovenskega naroda, ki je bil izven državnih meja izpostavljen fašističnemu nasilju. Zaradi tega je logična in opravičena teritorialna zamejitev, ki upošteva dela Slovencev, ki so bila tiskana onstran rapalske meje, to je na območju, za katero se je takrat uveljavil termin Primorska, čeprav obsega tudi Notranjsko, Tolminsko ... V zgodovinopisju, pa tudi na drugih področjih javnega življenja, nam Primorska navadno še vedno pomeni to geografsko območje, čeprav je v različnih obdobjih povsem nesmiselno iskati skupne poteze tako različnih pokrajin, ki nimajo ne zgodovinskega ne političnega ne drugega skupnega imenovalca.

Plesničarjevo geografsko zamejitev upoštevajo tudi mnoge druge bibliografije in tudi STB. Manj trdni pa so drugi kriteriji, ki se jih tudi sam ni mogel dosledno držati. Upoštevanje tiskarne kot kriterija izbora omogoča sicer jasno razmejitev, vendar ne poda kulturnega utripa Primorske, ker so na njeno življenje vplivala tudi dela, ki so bila tiskana drugje. Celo Plesničarju se poznajo razpoke, saj upošteva npr. tudi dela Slovencev, ki so bila natisnjena na Primorskem v tujem jeziku. Ponovno se izkaže, da je definicija, ki jo je kasneje razvil v slovenski teoriji bibliografije prof. Logar in jo je praksa uveljavila, neprimerno boljša. Po teh kriterijih bi v našo pokrajinsko bibliografijo spadalo vsako delo, ki izpolnjuje enega izmed naslednjih treh kriterijev; da je nastalo na Primorskem, da je avtor Primorec ali da se po vsebini nanaša na Primorsko.Avtorica v uvodu sama opozori na pomanjkljivosti Plesničarjevega kriterija, ki pa ga je ohranila zaradi predhodno opravljenega dela. Ko je Goriška knjižnica pričela delovati kot študijska knjižnica, je skladno s tradicijo knjižnic takšnega tipa, pa tudi zaradi zgodovinske

usode tega območja, vložila veliko naporov v zbiranje in strokovno obdelavo domoznanskega gradiva. Že prvi delavci - Jelinčič, Ivan Bidovec, predvsem pa bibliotekar Marijan Brecelj so se zavedali pomena tega delovnega območja. Značilno je, da je knjižnica že 1959 leta ob proslavi petletnice priključitve Primorske Jugoslaviji pripravila v Ajdovščini razstavo primorskih tiskov. Kasneje je še nekajkrat priredila takšne razstave primorskih tiskov, med katerimi velja spomniti na sledeče: Razstava primorskega tiska 1962, Beneški Slovenci in Rezijani v besedi in podobi 1964, Primorska knjiga med obema vojnama 1918-1941 ter obsežna razstava 1981. leta, ki jo je pripravila bibliotekarka Andreina Jejčič. Ko je primerjala sekundarne vire (predvsem Plesničarja) z gradivom v fondih Goriške knjižnice, je ugotovila, da je ohranjenih veliko del, ki jih Plesničar ni popisal. Sistematično desetletja trajajoče delo Goriške knjižnice, pa tudi nekaterih drugih novogoriških ustanov (npr. Goriškega muzeja) je odkrilo še prenekatero publikacijo, ki bi sicer utonila v pozabo. Že tedaj je pripravila toliko gradiva, da ga sploh ni bilo mogoče razstaviti. In tako je nastala zamisel, da bi nadaljevala to delo, ki ga je prva leta podpirala tudi občinska raziskovalna skupnost.

Kako potrebna je bila nova bibliografija, nam je jasno že če malo prelistamo delo, saj hitro ugotovimo, da se je marsikaj izgubilo. Prenekatero delo, ki ga Plesničar navaja, naši avtorici ni bilo več dostopno. Tudi pri lastnem delu je lahko spoznala, kako gradivo izginja. V goriški Semeniški knjižnici je npr. našla izvod Staničevih pesmi, ki je imel uvezenih vrsto listov s posameznimi Staničevimi pesmimi, katere je tiskal priložnostno po najrazličnejših krajih in so zelo redki. Kasneje so to knjižnico preurejali, in ko se je čez kakšno leto avtorica spet vrnila, da bi dopolnila podatke, knjige ni več našla. Ali bi ti listi Staničevih pesmi odprli nove poglede na njegovo poetiko? Prav gotovo nam bo STB odgrnila še kakšen list slovenske literarne zgodovine. Tako naprimer zvemo, da je Blaž Bevk izdal 1915. leta v samozaložbi roman Jadranski biseri, tu so podatki o prevodu Begičeve povesti Zaobljuba, ki je izšla 1915. leta, v začetku prve svetovne vojne, v okviru Gabrščkove Slovanske knjižnice, pa je kljub temu povsem pozabljena, v našem spominu je zbledel tudi neki Ivan Kovačič, ki je leta 1910 izdal roman Mali gozdar[3]. Tudi med slovenskimi učbeniki najdemo zanimive podatke, ki zbujajo našo radovednost. Tako smo naprimer pozabili na Nemško pismenost za male šole, ki je izšla 1847 v Trstu, ali pa na Berilo za drugi klas malih šol na kmetih, ki so ga izdali leta 1852 prav tako v Trstu [4]. Prav posebno pa

budi naše zanimanje Pavletičeva Knjižnica za pouk gluhonemov Deželnega italijansko slovenskega zavoda goriško istrskega v Gorici, ki je izšla 1875., verjetno v treh snopičih, obsega pa skoraj dvesto strani [5]. Žal ne moremo navajati vsega, kar se je pokazalo novega v tej bibliografiji, čeprav so zelo zanimive brošurice, ki so jih izdajali ob različnih obiskih presvetlega cesarja v naših krajih [6], spomine bi lahko obujali ob pravilih različnih društev [7], potem je tu cela serija pozabljenih del o sadjarstvu, svileprejkah, pogozdovanju[8], da ne omenjamo vseh številnih nabožnih tekstov, ki segajo od poučnih del prek različnih pastirskih listov, opisov čudežev ter romarskih poti, pa vse do molitev [9]. S pomočjo avtorice naj morda opozorimo le še na tri slikovita dela, ki naravnost vznemirjajo naše zanimanje za nekdanje življenje. Knjiga Benvenuta Benellija Kratek poduk o pravem babičevanju iz leta 1880 je morda najbolj zanimiva za strokovnjake[10], toda ko naletimo na brošuro Franca Gvozdenovića O kobilicah na goriškem Krasu in o načinu, kako naj se jih pokončuje pozimi[11], se nam obudi spomin na skorajda pozabljeno nadlogo. Nič manj zgovorno ni delo Emanuela Freuda Kako se obvarujemo sifilične kuge - opomin vojakom in mladim možem, ki je izšla sredi prve svetovne vojne v Trstu[12]. In tako je nadaljevanje tistega začetnega preverjanja Plesničarjeve bibliografije rodilo sadove.Seveda je bilo treba rešiti marsikateri problem ter se odločiti, čeprav ni bilo zanesljivih meril. Kako npr. ugotoviti, ali je določena brošurica le separatni odtis ali samostojna publikacija. Ponekod popisi sesekundarnih virov niso toliko natančni, da bi omogočili zanesljivo identifikacijo. Marsikdaj je nemogoče ugotoviti tiskarno in se je težko odločiti, ali publikacijo vključiti v bibliografijo. Tako se je obseg bibliografskih enot skoraj podvojil (od 782 enot pri Plesničarju jih je sedaj popisanih 1233). Standardizirana je organizacija popisa bibliografskih enot, ki upošteva mednarodne standarde. Dodana so nahajališča oziroma viri pri tistih enotah, ki jih avtorica ni imela v roki. Škoda le, da vsaj pri urejenih fondih niso navedene tudi signature, kar bi nedvomno povečalo uporabnost dela. Pregledno so urejena tudi vsa štiri kazala, čeprav bi ponekod želeli podrobnejšo razčlenitev po univerzalni decimalni klasifikaciji.

Skratka, gre za skrbno, vestno in zanesljivo delo, ki smo ga veseli toliko boj, ker je nastalo ob vseh drugih delovnih obveznostih krutega vsakdanjega knjižničarskega dela, ki ne dopušča lagodnosti, ker se vsak dan pojavljajo vrste bralcev, ki sprašujejo po knjigi, o kateri so pravkar prebrali recenzijo. In tako se nam zdi publikacija še toliko primernejša za počastitev jubileja Goriške knjižnice Fran-

ceta Bevka vsaj zaradi teh razlogov:
- podaja nam zaokroženo podobo delovnega področja, ki se mu je Goriška knjižnica vestno posvečala,
- delo je skrbno in strokovno opravljeno, kakor je v tej ustanovi utečena navada in je ne spoštuje le avtorica, pač pa vsak član kolektiva,
- priča nam o ustvarjalni moči kolektiva, ki pa je že dolgo znana, saj so ti delavci nekega leta pripravili celo sedem avtorskih knjig.

Opombe

1. Slovenska tiskana beseda v tiskarnah na Primorskem (1607 - 1918).Bibliografija. Sestavila Andreina Jejčič. Nova Gorica, Goriška knjižnica Franceta Bevka 1989. (Publikacije Goriške knjižnice 6). 181 str. Dalje STB.
2. Primerja poglavja o virih na str. 169, ki obsegajo popoln seznam.
3. Prim. enote 985,1068,1176.
4. Prim. enote 48,71,100,1141.
5. Prim enoto 227.
6. Prim. Francu Jožefu I : (program za veličasten sprejem ob prihodu F.J.I v Gorico), Gorica 1875 - enota 222; ali Peerz Rudolf E.: Cesar v Gorici : v spomin bivanja Njegovega Veličanstva presvetlega cesarja Franca Jožefa I, Gorica 1900 - enota 645
7. Prim. Postave za vojaški bataljon mesta Tersta in njegove okolice, 1860 (enota 110); Pravila društva slavjanske narodne čitalnice v Terstu,1861 (enota 118); Pravila drugega primorskega društva vojaških veteranov za pokneżno grofijo Goriško in Gradiško, 1880 (enota 266);
   Glasi "slovenskega jeza", katoliško-politično-narodnega društva v Brdih, 1887 (enota 343); Pravila Goriške zveze gospodarskih zadrug in društev, 1911 (enota 1027); S poti! : Klerikalci in Sokolstvo, 1913 (enota 1117).
8. Prim. enote 103,210,236,320,390,502,568,910,985
9. Prim. npr. Kratka povest, kako se je blažena devica Marija dvema pastirčkoma na Saleški gori prikazala, Gorica 1855 (enota 49); Sveti Jožef v Ricmanjih : kratek popis začetka božje poti ...,Trst 1878 (enota 255); Kratka zgodovina prikazanja Matere božje na božjem potu v Strunjanu, Trst 1911 (enota 1016); prim. tudi enote 144,171, 1143.
10. Prim. enoto 260
11. Prim. enoto 917
12. Prim. enoto 1190

HIJACINT REPIČ IN NJEGOVA ZAPUŠČINA V KOPRSKI KNJIŽNICI
Ob 125-letnici rojstva in ob 70-letnici smrti slovenskega redovnika v samostanu sv.Ane v Kopru

Vilma Krapež, Osrednja knjižnica Srečka Vilharja, Koper

3.marca, pred sedemdesetimi leti, je za samostanskimi zidovi sv.Ane v Kopru umrl Hijacint REPIČ, pater-frančiškan, nabožni pisatelj, velik ljubitelj cerkvene glasbe in narodni vzgojitelj.

Rodil se je pred 125.leti, 9.julija 1863 v Šturjah pri Ajdovščini. Prva dva razreda gimnazije je obiskoval v Gorici (1876 - 1878), kje je končal tretjega, ni znano. Leta 1879 je stopil v frančiškanski red in tu nadaljeval študije, med drugim eno leto bogoslovja v Zadru, sicer pa v Kopru, kjer je živel in deloval do smrti in kjer je tudi pokopan.

Za samostanskimi zidovi frančiškanskega samostana sv. Ane pa se Hijacint Repič ni posvečal zgolj molitvi in vsakdanjim redovniškim opravilom, marveč je tudi narodnoprebudno vplival na slovenski redovniški naraščaj ter na sobratere-dovnike, ki so se pripravljali na "dušno pastirko delo" med Slovenci. Zanje je pripravil skripta slovenske slovnice v treh zvezkih. Omenjena slovnica je bila odlično pomagalo slovenskim duhovnikom v Istri. Repičeva zasluga je bila tudi, da so prišle v samostansko knjižnico sv. Ane mnoge slovenske knjige.

Razen materinščine je Hijacint Repič obvladal tudi italijanščino, latinščino, hrvaščino in nemščino ter v skoraj

vseh omenjenih jezikih objavljal ljudsko nabožne, versko vzgojne in cerkveno-zgodovinske članke. Mnogo si je dopisoval s sobrati redovniki in misijonarji v Italiji, Dalmaciji in na Kitajskem, kakor tudi z mnogimi pomembnimi jezikoslovci v Pragi in na Dunaju. Bil je velik prijatelj slovenskega jezikoslovca Stanislava Škrabca, kateremu je pošiljal članke verske vsebine za "Cvetje z vrtov sv.Frančiška". V omenjeni reviji je sodeloval s krajšimi prispevki, pa tudi z dolgimi celoletnimi članki vse od leta 1881 do 1916. Ti članki so bili večinoma prirejeni ali prevedeni iz latinščine ali italijanščine. Med znana Repičeva dela sodi tudi v latinščini napisana študija "De B.Monaldo de Iustinopoli (Capodistria)", ki je izšla leta 1907 v listu "Archivum franciscanum historicum" in je kot separat doživela ponatis leta 1908. (Koprska knjižnica hrani 2 primerka).

Po zapisih p.Konrada Odaka je bil Hijacint Repič tudi velik ljubitelj glasbe in "najzaslužnejši član provincije svoje dobe v pogledu cerkvene glasbe".Bil je prvi ali vselej med prvimi v Istri, ki je začel gojiti koralno enoglasno zborno petje v cerkvi. Ves čas svojega službovanja v Kopru pa je deloval tudi kot organist.

Arhivski material, ki ga hrani koprska knjižnica, vsebuje v glavnem rokopisno gradivo, med katerim je tudi Repičeva korespondenca. Med rokpisi pa je tudi nekaj besedil, v glavnem verske vsebine.

Korespondenca obsega 10 dopisov različnega obsega, v različnih jezikih: slovenščini, italijanščini, hrvaščini in nemščini. 9 dopisov je naslovljenih na Repiča in le eden je izpod njegovega peresa. Omenjeni datira v leto 1902. Napisan je v slovenščini, v lepi čitljivi pisavi. Vsebina se nanaša na primer slovenskega bogoslužja v romarski cerkvi Barbana pri Gradežu. Samostan na Barbani je bil namreč v tesni zvezi s koprskim, ker sta spadala v isto prvinco.

Med Repičevim arhivskim gradivom vzbujata pozornost tudi dva rokopisna zvezka. Eden je večji (20 cm) in nosi na ovojnici naslov "Miscellanea fr. Hyjacinti 1873". Drugi rokopisni zvezek je nekoliko manjšega formata (15 cm) z naslovom znotraj zvezka "Catechismo Francescano ad uso di Fra Giacinto Repič da Šturje, Minor Osservante. Capodistria 1880". K temu zvezku pa je knjigoveško dodana, oziroma privezana leta 1856 v Neaplju tiskana bibliografska enota, oziroma knjiga z naslovom "Raccolta delle sante indulgenze concedute da varii sommi pontefici ai tre ordini di s.Francesco...". Prvi del rokopisnega zvezka ali

t.im. "Catechismo francescano..." vsebuje v glavnem vprašanja in odgovore v zvezi s sv. Frančiškom in njegovim redom, kar daje misliti, da je Repič omenjeni katekizem uporabljal pri poučevanju mladih,ki so vstopali v frančiškanski red, saj je znano, da je bil voditelj novincev in klerikov. Obe omenjeni bibliografski enoti nosita na hrbtu oznako lokusa, kar označuje knjižno polico, kjer sta bili uvrščeni bodisi v samostanski, bodisi v Repičevi osebni knjižnici.

Iz Repičeve zapuščine je verjetno tudi mapa z oznako "XI G", na ovojnici katere je s svinčnikom zabeleženo: "Razni teološki zapiski, med drugim tudi Hijacinta Repiča v slovenščini". Tu so zapisi kot npr. "Promemoria del Convento di Sant'Anna in Capodistria", navodila za nekatere dejavnosti v cerkvi, življenjepis sv. Magdalene, imenovanje Lazarja za Marsejskega škofa, življenje sv. Nikole in sv.Antona, razprava o Peklu, pravila za življenje v samostanu po l. 1889, nekaj fragmentov religioznih sonetov, ena št. biltena frančiškanskega provinciala v Zadru iz leta 1817 ter razne zabeležke o rimski mitologiji, literaturi in zgodovini. Med rokopisi je v omenjeni mapi tudi drobna knjižica z naslovom "Moda da tenersi nel recitare il ss. Rosario di Maria ..." (Treviso 1827).

Ali spada tudi štirijezični žepni slovar Johann-a August-a Diezmann-a (Vollständiges Taschenwörtbuch der vier Hauptsprachen Europas. Leipzig 1832) v Repičevo zapuščino, ni povsem gotovo. Po rokopisnih pripombah ob robu posameznih strani slovarja bi le strokovnjak, morda grafolog, to lahko potrdil ali zanikal.

Naloga strokovnjaka sploh pa bi bila, da s pridom uporabi Repičevo zapuščino in se poglobi v osebnost tega skromnega, toda zaslužnega redovnika, ki je plodno posegal v kulturno življenje Istre.

Pri ZDBS lahko naročite ZBORNIK 12. SKUPŠČINE ZVEZE DRUŠTEV BIBLIOTEKARSKIH DELAVCEV JUGOSLAVIJE, Bled, 21. - 23. april 1988, na temo UPORABNIKI IN KNJIŽNICE. Cena 150.000 din. Naročila sprejma Dare Balažič, tajnik ZDBDJ, NUK, Ljubljana, Turjaška 1.

MARA SLAJPAH

47 let dela, posvečenega razvoju knjižničarske stroke

Med najvidnejše osebnosti v knjižničarstvu v Sloveniji in tudi v Jugoslaviji sodi prav gotovo Mara Slajpah. Svojo profesionalno kariero je začela že kot 23 letna študentka slavistike na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, v Delavski knjižnici. Po prekinitvi študija v času druge svetovne vojne, je diplomirala l. 1947. Že med študijem je opravljala naloge ravnateljice in se specializirala zlasti na področju splošnoizobraževalnih, tedanjih ljudskih knjižnic. Hkrati je bila referent za sindikalne knjižnice Slovenije. Od l. 1951 - 1954 je vodila akcesijski oddelek Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani, od l. 1955 do 1965 je služboval na Sekretariatu za kulturo in prosveto LRS kot referent-strokovni sodelavec za knjižnice, do l. 1970 pa kot samostojna svetovalka. Leta 1970 je prevzela naloge ravnateljice Centralne tehniške knjižnice Univerze v Ljubljani, ki jih je opravljala 12 let. Bila je zelo aktivna ravnateljica, vse njeno delo je bilo podprto s širokim znanjem in izkušnjami, svoje delo pa je posvečala tudi vzgoji in izobraževanju bodočega knjižničarskega kadra. Med leti 1964 do leta 1982 je bila profesor bibliotekonomije na Pedagoški akademiji v Ljubljani, kjer je bila številnim študentom mentor pri izdelavi njihovih diplomskih nalog.

Strokovno se je izpopolnjevala doma in v tujini na področjih svojega delovanja: v poslovanju splošnoizobraževalnih knjižnic, nacionalnih knjižnic, v organizaciji matične službe, v organizaciji knjižničarstva na nacionalni ravni, v poslovanju tehniških univerzitetnih in specialnih knjižnic, v INDOK dejavnosti, na področju vzgoje uporabnikov znanstvenih in tehničnih informacij, računalniške obdelave podatkov in drugega.

Bila je predsednica ljubljanske podružnice Društva bibliotekarjev Slovenije, Sekcije za ljudske knjižnice Zveze društev bibliotekarjev Jugoslavije v l. 1951 - 1954; 1974-1975 delovne skupine Zveze društev bibliotekarjev Jugoslavije za izdelavo jugoslovanskih standardov za specialne knjižnice pri CTK in 1975-1982 predsednica Komisije za specialne knjižnice Zveze društev bibliotekarjev Jugoslavije, od 1976-1983 je bila članica upravnega odbora IATUL, od l. 1978 do svoje upokojitve pa tudi članica upravnega odbora Sekcije za tehniške in prirodoslovne knjižnice pri IFLA.

Mara Slajpah je bila praktik pri vodenju CTK, hkrati pa neumoren delavec na strokovnem, pedagoškem in raziskovalnem področju v tehniškem univerzitetnem in specialnem bibliotekarstvu. Rezultati njenega dela so številni in na visoki prepričljivi strokovni ravni. Bibliografija Mare Slajpah obsega številne pomembne prispevke k jugoslovanskemu in mednarodnemu knjižničarstvu; članke, referate v zbornikih, monografije, raziskovalne naloge, strokovna navodila, strokovne ocene, ekspertize, prevode in drugo. Iz njenih odličnih objavljenih in neobjavljenih del črpa znanje strokovni kader iz vseh vrst knjižnic, dokumentalisti in informatiki v INDOK dejavnosti,pa tudi uporabniki znanstvenih dokumentov in informacij tehniškega področja in študentje knjižničarstva.

Njena intenzivna prizadevanja za izgradnjo nove CTK segajo v prva leta njenega ravnateljstva. Skupaj s sodelavci je pripravila programske osnove, ki jih je odlično ocenil strokovnjak za gradnjo pri IFLA. Številni članki v revijah, referati na konferencah, govorijo o nujnosti reševanja prostorske stiske knjižnice, ki posluje v neprimernih in mnogo premajhnih prostorih. Pripravam za gradnjo je posvetila večji del svojega časa, kot ekspert na tem področju pa sodeluje še danes pri konsultacijah o izgradnji novih knjižnic v drugih republikah.

Vseskozi je spremljala sodoben razvoj knjižnic v svetu, uvajanje informacijske tehnologije v njihovo poslovanje in prenašala novosti v CTK. Zavedala se je pomembnosti povezovanja knjižnic in delovanja knjižnične mreže za uporabnike na področju tehniških in prirodoslovnih znanosti. Svoje delo je usmerila v razširitev medknjižnične izposoje s knjižnicami v tujini in v Jugoslaviji, izgradnji centralnega kataloga serijskih publikacij na področju tehniških in prirodoslovnih znanosti, izdelanega s pomočjo računalnika. Izdelala je učinkovit model za koordinacijo

nabave tujih strokovnih in znanstvenih publikacij, ki so ga prevzele tudi druge republike.

V letu 1972 je CTK začela sistematično izobraževati študente tehniških fakultet na področju uporabe virov znanstvenih in tehničnih informacij, katerim so se kasneje pridružili še učenci srednjih šol tehniške usmeritve in uporabniki v industriji. Leta 1975 so uporabniki knjižnice že prejemali računalniško izdelane SDI za svoje interesne profile, čez nekaj let pa tudi že RP informacije, vnašala je nove ideje v organizacijo in poslovanje specialnih tehniških knjižnic z INDOK dejavnostjo in izdelala za Sekcijo za specialne knjižnice ZBDS osnutek slovenskih standardov za specialne knjižnice.

Z referati se je udeleževala skupščin in strokovnih posvetovanj v Sloveniji in Jugoslaviji, ki so jih organizirali Zveza bibliotekarskih društev Slovenije, Zveza društev bibliotekarjev Jugoslavije, Društvo dokumetalistov in informatikov Slovenije, Zveza inženirjev in tehnikov Slovenije in drugi. Z referati je sodelovala na konferencah mednarodnih organizacij s področja bibliotekarstva IFLA in IATUL, 1977 na 7. IATUL konferenci v Leuvenu, Belgija, 1978 na 44. kongresu IFLA, Strbske Pleso, ČSR; 1979 na 45. kongresu IFLA, Montreal, Kanada, po upokojitvi pa v koavtorstvu s sedanjo ravnateljico Nado Čučnik Majcen, 1984 na mednarodni konferenci IATUL, Delft, Nizozemska; 1985 na 11. konferenci IATUL, Oxford, Velika Britanija; 1987 na 12. konferenci IATUL, Helsinki, Finska in 1. 1989 v koavtorstvu z Lepšo Sturm na 13. IATUL konferenci v Ljubljani.

Posebne pozornosti so bile deležne njene teme o vzgoji in izobraževanju študentov kot uporabnikov znanstvenih in tehničnih informacij, o oskrbi uporabnikov z znanstvenimi dokumenti, o vlogi SAIDC sistema pri avtomatizaciji knjižnic, o koordinaciji sistema znanstvenih in tehničnih informacij z jugoslovanskim gospodarskim sistemom in druge.

Naštetim kolegom doma in v tujini je Mara Slajpah vedno pripravljena prijateljsko pomagati in jim posredovati svoje bogato znanje in izkušnje. Od upokojitve dalje je stalna zunanja sodelavka CTK. Neumorno in z velikim veseljem pomaga knjižnici pri razreševanju najbolj zapletenih vprašanj. Za CTK ji ni žal žrtvovati neštetо ur svojega dragocenega časa.

Nepogrešljivi so njeni strokovni nasveti in razgovori, ki jih posreduje delavcem CTK, često kar od doma po telefonu.

Delavci CTK smo si edini v prepričanju, da bodo naloge opravljene brezhibno, če na začetku dela problematična vprašanja prediskutiramo z Maro Šlajpah, za kar smo ji nadvse hvaležni.

Prejela je javna priznanja za svoje delo: Čopovo diplomo Društva bibliotekarjev Slovenije, diplomo Zveze društev bibliotekarjev Jugoslavije, ob 35. letnici CTK diplomo za dolgoletno vodenje CTK, za razvoj teorije na področju tehniškega knjižničarstva, za vzgojo knjižničarskih kadrov ter za pripravo gradnje CTK. Na letošnji 13. IATUL konferenci je bila Mara Šlajpah imenovana za častno članico te mednarodne bibliotekarske organizacije.

Sonja Tovornik

Komisija za Čopove diplome pri
ZVEZI BIBLIOTEKARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

objavlja

RAZPIS

za

PODELITEV ČOPOVIH DIPLOM 1989

za izredne uspehe na bibliotekarskem področju.

Pri izboru kandidatov je treba upoštevati Pravilnik o podeljevanju Čopovih diplom zlasti v naslednjem:

1. Priznaje razpisuje Komisija za Čopove diplome pri ZBDS, podeljuje pa se posameznikom, organizacijam in društvom praviloma na zasedanjih skupščine zveze.

2. Predlog za podelitev Čopove diplome lahko vložijo posamezni člani zveze (področna društva), knjižnice, OZD, in družbeno-politične organizacije v knjižnicah.

3. Kandidati za Čopove diplome morajo izpolnjevati vsaj enega od naslednjih pogojev:

   a) aktivno delovanje v bibliotekarskih strokovnih organizacijah (posvetovanja, komisije, sekcije ipd.)
   b) strokovno delo (publicistika, predavanja, vzgoja in izobraževanje kadrov ipd.)
   c) organizacijsko delo (ustanavljanje, razvoj in afirmacija knjižnic in knjižnične mreže ipd.).

4. Predlog za podelitev Čopove diplome mora vsebovati:

- ime in naslov predlagatelja
- ime in naslov predlaganega kandidata
- podrobno obrazložitev, iz katere bo razvidno, ali predlagani kandidat izpolnjuje pogoje za podelitev diplome
- datum, ko je predlagatelj sklenil predlagati kandidata za podelitev diplome
- žig in podpis predlagatelja

5. Predloge je treba poslati do 30. septembra 1989 na naslov: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije, Komisija za Čopove diplome, 61000 Ljubljana, Turjaška 1.

Komisija za Čopove diplome ZBDS

NAVODILA AVTORJEM

- Rokopise sprejema uredništvo revije oziroma glavni urednik na naslov ZBDS s pripisom „Za Knjižnico".
- Prispevek naj bo tipkan enostransko na formatu A4, prva vrsta v odstavku naj bo umaknjena, presledka med vrstami pa dva (30 vrst na eni strani).
- Naslovu rokopisa (na posebnem listu) morata slediti ime in priimek avtorja z naslednjimi podatki: avtorjev poklic, delovno mesto in popoln naslov. Dodati je potrebno številko žiro računa oziroma izjavo, da žiro račun ni potreben, ter višino krajevnega in občinskega samoprispevka v kraju avtorjevega stalnega bivališča.
- V primeru, da je prispevek napisalo več avtorjev, naj vsak od njih posreduje podatke iz tretje alineje, razen tega pa še svoj delež pri prispevku v odstotkih ali številu strani.
- Rokopisu članka je potrebno priložiti povzetek, ki naj ne bo daljši od 100 besed; po želji lahko avtor sam poskrbi za prevod naslova in povzetka v angleščino.
- Besedila, ki jih uvrščamo v Zapise ali druge rubrike, ne potrebujejo povzetka.
- Rokopis članka naj bo opremljen z UDK vrstilcem, po želji pa tudi s ključnimi besedami.
- Na verziji članka, ki ga avtor pošlje v objavo, ne sme biti nobenih popravkov. Tipkopis mora biti čitljiv in po možnosti lektoriran.
- Citirana dela naj bodo prav tako na posebnem listu, tipkana z enakim presledkom kot ostalo besedilo in označena z enakimi številkami kot v besedilu. Pri navajanju člankov iz revij je potrebno označiti ime in priimek avtorja, naslov, kraj izdaje, letnik, letnico, številko in strani, na katerih je članek izšel. Pri citiranju monografij je za popolnost podatkov treba upoštevati tudi izdajatelja oz. založbo.
- Stil besedila mora ustrezati namenu - drugačen je v strokovnem članku kot v zapisu, pregledu ali oceni. Pred dolgimi poglavji svetujemo kratek uvod s poglavitnimi ugotovitvami. Podčrtati je potrebno le tiste dele besedila, ki naj bi bili v tisku drugačni (npr. polkrepko, ležeče).
- Citati morajo biti natančno označeni, naveden mora biti vir: ime in priimek avtorja, naslov publikacije, kraj in leto izdaje, stran.
- Uredništvo sprejema le taka besedila, ki še niso bila objavljena drugje in niso predložena v objavo v kakem drugem časopisu (za to odgovarja avtor).

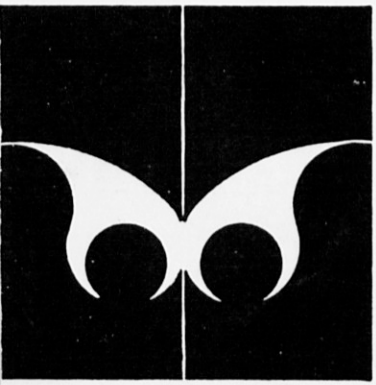

Knjižnica. Glasilo Zveze bibliotekarskih društev Slovenije-Glasilo izdaja Zveza bibliotekarskih društev Slovenije — Letnik ima štiri številke — Glavna in odgovorna urednica Melka Gazvoda — Člani uredniškega odbora Martin Grum, Primož Tužnič, Zlatka Rabzelj — Naslov uredništva: ZBDS, Narodna in univerzitetna knjižnica, Turjaška 1, 61000 Ljubljana, Jugoslavija — Žiro račun 50100-678-47436 — Tisk NUK, Ljubljana